

**Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων -
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων -
Πανεπιστήμιο Πειραιά**

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

*Η εφαρμογή Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
(Ε.Α.Π.) στο χώρο της Πρωτοβάθμιας και
Δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Ε.Α.Π.
Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Π.Ε. Αρκαδίας.*

Παναγιώτης Αθανασάς

Κόρινθος, Φεβρουάριος 2017

Στη σύντροφό μου Μίνα

**Department of Political Studies and International
Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of
Thrace
Department of Economics - Aristotle University of
Thessaloniki
Department of Business Administration - University of
Piraeus**

**Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

*Application Specific Development Programs (SDP) in
the field of Primary and Secondary Local Government.
The case of SDP of Megalopolis Basin (Regional Unity
of Arcadia)*

Panagiotis Athanasas

Corinth, February 2017

Η εφαρμογή Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (Ε.Α.Π.) στο χώρο της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης. Η περίπτωση του Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης (Π.Ε. Αρκαδίας).

Σημαντικοί Όροι: Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση, Αναπτυξιακός Προγραμματισμός

Περίληψη

Τα Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Ε.Α.Π.) εντάσσονται στην αναπτυξιακή πολιτική που ασκείται από την Κεντρική Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Αν και δεν είναι σαφής η αποστολή τους, μέσα από το θεσμικό πλαίσιο που τα διέπει, εντούτοις, από την εμπειρία του σχεδιασμού τους, σε εθνικό και περιφερειακό/διαπεριφερειακό επίπεδο, διαπιστώνεται ότι στοχεύουν στην αντιμετώπιση ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών προβλημάτων, σε περιοχές με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες.

Βασικές παράμετροι των Ε.Α.Π., που τα διαφοροποιούν από άλλα Αναπτυξιακά Προγράμματα, είναι ο έκτακτος χαρακτήρας τους, με στόχο την αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων, και η χωρική παρέμβασή τους, που δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένα διοικητικά όρια.

Υπό το πρίσμα αυτών των παραμέτρων, μεμονωμένα ή συνδυαστικά, στα Ε.Α.Π. περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις που δρομολογούνταν από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.) και κατόπιν το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 & Εταιρικό Σύμφωνο για την Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020, και τα αντίστοιχα Προγράμματα που χρηματοδοτούνται μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), με φορείς υλοποίησης τις τέως Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και νυν Περιφέρειες και τους Δήμους.

Επιπλέον, στα Ε.Α.Π. εντάσσονται και Προγράμματα «ειδικού τύπου» που εφαρμόζονται σε περιοχές που απειλούνται από αναπτυξιακή «νέκρωση», έπειτα από μακρόχρονη αναπτυξιακή άνοδο.

Application Specific Development Programs (SDP) in the field of Primary and Secondary Local Government. The case of SDP of Megalopolis Basin (Regional Unity of Arcadia).

Keywords: Primary & Secondary Local Governement, Development Planning

Abstract

The Specific Development Programs (SDP) are part of the development policy wielded by the Central Administration and Local Government in Greece. Although their mission is unclear, through the institutional framework applicable to them, however, from the experience of their design, at national and regional / interregional level, it appears that aim to address intra-regional development problems, in areas with particular characteristics and needs.

Basic parameters of the SDP, which differentiate them from other development programs, is their exceptional character, aiming to deal with such problems and their spatial intervention, not limited to specific administrative boundaries.

In light of these parameters, individually or in combination, to SDP included interventions routed from the Community Support Frameworks (CSF) and then to the National Strategic Reference Framework 2007-2013 & Corporate Pact for Development Framework 2014-2020 and corresponding programs financed through the Public Investment Program (PIP) with the promoters former Prefectures and current Regions and Municipalities.

In addition, to SDP included "special type" programs applied in areas threatened by development "necrosis", after a long development gains.

Περιεχόμενα

Περίληψη	1
Abstract	2
Εισαγωγή	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Ο Αναπτυξιακός Προγραμματισμός των Ο.Τ.Α. Α΄ και Β΄ Βαθμού	
Εισαγωγή.....	7
1.1 Το πλαίσιο του «Δημοκρατικού Προγραμματισμού».....	8
1.2 Το πλαίσιο του Δημοτικού & Κοινοτικού Κώδικα και της μεταρρύθμισης «Καλλικράτης».....	9
1.2.1 Ο Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων.....	9
1.2.2 Η Μεταρρύθμιση «Καλλικράτης».....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στις Προγραμματικές Περιόδους (ΕΣΠΑ 2007-2013) & (ΕΣΠΑ 2014-2020)	
Εισαγωγή.....	13
2.1 Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013	13
2.2 Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσια Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα εθνικού επιπέδου	
Εισαγωγή.....	20
3.1 Το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης	20
3.2 Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ».....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα περιφερειακού και διαπεριφερειακού επιπέδου	
Εισαγωγή	28
4.1 Εφαρμοσμένα Ε.Α.Π.	30
4.1.1. Το Ειδικό Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	30
4.1.2 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη»	32
4.1.3 Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης	34
4.1.4 Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου (Πρόγραμμα Πίνδος)	36
4.1.5 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Πυρόπληκτων Ηλείας	38
4.1.6 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Στερεάς	39

Ελλάδας	
4.2 Μη Εφαρμοσμένα Ε.Α.Π.	40
4.2.1 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Πελοπόννησος – Ευρωπαϊκή Περιφέρεια»	40
4.2.2 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ανάπτυξη»	42
4.3 Ε.Α.Π. «ειδικού τύπου»	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης	
5.1 Το ταυτότητα της περιοχής / Θεσμικό πλαίσιο	45
5.2 Το κανονιστικό πλαίσιο	48
5.2.1 Το άρθρο 20 του ν. 2446/96	48
5.2.2 Η Υπουργική Απόφαση (1997)	49
5.2.3 Η Υπουργική Απόφαση (2005)	52
5.2.4 Η Υπουργική Απόφαση (2008)	54
5.2.5 Οι Υπουργικές Αποφάσεις (2011-2015)	55
5.3 Η διαχείριση του Προγράμματος	56
5.3.1 Η χρηματοδότηση του Προγράμματος	56
5.3.2 Η υλοποίηση του Προγράμματος	56
5.3.3 Τα αποτελέσματα του Προγράμματος	62
Συμπεράσματα – Προτάσεις	63
Βιβλιογραφία	65
Παράρτημα	71

Εισαγωγή

Ο θεσμός της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα εξακολουθεί αποτελεί, κυρίως στη συνείδηση των κοινωνιών που υπηρετεί, ένα χώρο με στατικό χαρακτήρα, όπου περιορίζεται στη διεκπεραίωση υποθέσεων, όπως αυτές επηρεάζονται από την Κεντρική Διοίκηση και την ιδιωτική οικονομία.

Ωστόσο, η αυτοδιοίκηση έχει αποκτήσει θεσμικά, τουλάχιστον τις τελευταίες δεκαετίες, και αναπτυξιακή διάσταση, έχοντας τη δυνατότητα σχεδιασμού, προγραμματισμού και υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων, τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα.

Η αδυναμία της να αναδείξει επιτυχώς αυτή τη διάστασή της ίσως έχει να κάνει με την ερμηνεία που κατά περίπτωση δίνει στον «αναπτυξιακό» χαρακτήρα των παρεμβάσεων που υλοποιεί.

Το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία, δηλαδή η εφαρμογή Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (Ε.Α.Π.) από την αυτοδιοίκηση, επιλέχθηκε κατ' αρχήν με γνώμονα την προσέγγισή του ως προς το αντικείμενο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, στο πλαίσιο υλοποίησης του οποίου εκπονείται.

Τα Ε.Α.Π. αποτελούν ένα από τα εργαλεία αναπτυξιακών δράσεων που μπορούν και έχουν εφαρμόσει οι πρωτοβάθμιοι και δευτεροβάθμιοι Ο.Τ.Α., για τα οποία δεν έχει αποτυπωθεί συνολικά η εμπειρία τους.

Ένας δεύτερος, εξίσου καθοριστικός λόγος, ήταν το προσωπικό ενδιαφέρον μου να διερευνήσω ειδικότερα ένα τέτοιο Ε.Α.Π. (Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης), που αποτελεί τόπο καταγωγής και διαβίωσής μου, και να συγκρίνω τον τρόπο διαχείρισής του με αντίστοιχα Ε.Α.Π. που έχουν εφαρμοσθεί σε άλλες περιοχές της Χώρας.

Για τις ανάγκες εκπόνησης της εργασίας επιλέχθηκε η μελέτη κυρίως του θεσμικού πλαισίου που αφορά στην εφαρμογή των Ε.Α.Π., καθώς και πρωτογενών στοιχείων που αφορούν στα επιμέρους Προγράμματα που ερευνώνται.

Η εργασία διαρθρώνεται σε πέντε (5) Κεφάλαια. Στο Κεφάλαιο 1 επιχειρείται η προσέγγιση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την αναπτυξιακό ρόλο των Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, και προσδιορίζεται η θέση των Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων μέσα σε αυτό.

Στο Κεφάλαιο 2 εξετάζεται η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση παρεμβάσεων, στα πλαίσια των τελευταίων δύο (2) Προγραμματικών Περιόδων, του ΕΣΠΑ 2007-2013 και του ΕΣΠΑ 2014-2020 που βρίσκεται σε εξέλιξη, υπό το πρίσμα

του ειδικού και έκτακτου χαρακτήρα που έχουν οι συγχρηματοδοτούμενες (κοινοτικές και εθνικές) δράσεις.

Στο Κεφάλαιο 3 εξετάζεται η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στην εφαρμογή Ε.Α.Π. εθνικού επιπέδου, χρηματοδοτούμενων αποκλειστικά από εθνικούς πόρους. Πρόκειται για Προγράμματα που υλοποιήθηκαν με στόχο την εν γένει υποστήριξη των ΟΤΑ, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων που έλαβαν χώρα, στον οποίο εντασσόταν και η αναπτυξιακή τους ενίσχυση.

Στο Κεφάλαιο 4 εξετάζεται η υλοποίηση Ε.Α.Π. περιφερειακού και διαπεριφερειακού επιπέδου. Η επιλογή τους έγινε με κριτήριο την επάρκεια των διαθέσιμων, προς μελέτη, στοιχείων και την αντιπροσωπευτικότητά τους στον ελλαδικό χώρο. Δεν εξετάστηκαν αντίστοιχα Ε.Α.Π. υποπεριφερειακού (νομαρχιακού) επιπέδου λόγω έλλειψης επαρκών στοιχείων.

Στο Κεφάλαιο 5 επιχειρείται η διεξοδικότερη εξέταση του Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης, που παρουσιάζει ορισμένες ιδιαιτερότητες, τόσο ως προς τη διαχείρισή του, όσο και το πεδίο εφαρμογής του.

Από την ανάλυση του συνόλου των εξεταζόμενων Ε.Α.Π. προκύπτουν συμπεράσματα, που κρίνεται ότι είναι ικανά να δώσουν απάντηση στο ερώτημα κατά πόσο προσεγγίζει η ερμηνεία που έχει δοθεί σε αυτή την κατηγορία Αναπτυξιακών Προγραμμάτων από τους φορείς υλοποίησής τους, με βάση τις αντίστοιχες παρεμβάσεις που έχουν υλοποιηθεί.

Θερμότερες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω προς τον κ. Άγγελο Κότιο, Καθηγητή και Κοσμήτορα της Σχολής Οικονομικών, Επιχειρηματικών & Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά, για την υποστήριξή του, ως Επιβλέπων Καθηγητής μου, στην εκπόνηση της εργασίας μου. Επίσης, ανάλογες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω και προς τον κ. Εμμανουήλ Κουτουλάκη, Δρ. Πανεπιστημίου Πειραιά, για την επιμέρους καθοδήγηση και τις επισημάνσεις του.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους υπηρεσιακούς παράγοντες των Διευθύνσεων Αναπτυξιακού Προγραμματισμού των Περιφερειών και του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης που με συνέδραμαν, με ιδιαίτερη διάθεση, στην εξασφάλιση απαραίτητων στοιχείων για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Ο Αναπτυξιακός Προγραμματισμός των Ο.Τ.Α. Α' και Β' Βαθμού.

Εισαγωγή

Η αναπτυξιακή διάσταση του ρόλου των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. (Δήμων & Κοινοτήτων) αναγνωρίζεται για πρώτη φορά¹ από την Κεντρική Διοίκηση με το ν. 1622/86².

Παρά τη θεσμοθέτηση του αναπτυξιακού προγραμματισμού από την τοπική αυτοδιοίκηση δεν ενσωματώθηκε σε μεταγενέστερη νομοθεσία³ η δυνατότητά της να προγραμματίζει αυτοτελώς για την τοπική ανάπτυξη.

Αντί αυτού, με τη θεσμοθέτηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, με το ν. 2218/94⁴, αναγνωρίστηκε άμεσα⁵ αυτή η δυνατότητα στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, δηλαδή να εφαρμόζουν τη διαδικασία του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, ενώ προβλέφθηκε η σύσταση των «Συμβουλίων Περιοχής»⁶ για τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α., στις αρμοδιότητες των οποίων εντασσόταν και η κατάρτιση των μεσοχρόνιων και των ετήσιων τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, σύμφωνα με το ν. 1622/86.

Ουσιαστικά, η αναπτυξιακή αποστολή των Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού δεν ενεργοποιήθηκε μέσα από αυτό το θεσμικό πλαίσιο, εξαιτίας αφ' ενός της αδυναμίας τους να αναλάβουν αυτό το ρόλο αφ' ετέρου των διοικητικών αλλαγών που επήλθαν στην αυτοδιοίκηση με τη μεταρρύθμιση «Ιω. Καποδίστριας»⁷ και κυρίως με τον ισχύοντα Δημοτικό & Κοινοτικό Κώδικα⁸ και τη μεταρρύθμιση

¹ Είχε προηγηθεί η πρόβλεψη, υπό προϋποθέσεις, σύστασης και λειτουργίας «αναπτυξιακών συνδέσμων» όμορων Δήμων και Κοινοτήτων, με το άρθρο 23 του ν. 1416/84 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 18/τ.Α'/21.02.1984), χωρίς ωστόσο να περιγράφεται σαφώς ο σκοπός και οι αρμοδιότητές τους.

² «Τοπική αυτοδιοίκηση – περιφερειακή ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός» (ΦΕΚ 92/τ.Α'/14.07.1986).

³ Π.Δ. 323/1989 «Δημοτικός & Κοινοτικός Κώδικας» (ΦΕΚ 146/τ.Α'/01.06.1989) & Π.Δ. 410/1995 «Δημοτικός & Κοινοτικός Κώδικας» (ΦΕΚ 231/τ.Α'/14.11.1995).

⁴ «Ίδρυση νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τροποποίηση διατάξεων για την τοπική αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 90/τ.Α'/13.06.1994).

⁵ Περ. β του άρθρου 13 «Αρμοδιότητες του νομαρχιακού συμβουλίου» του ν. 2218/1994.

⁶ Περ. α του άρθρου 48 «Συμβούλια Περιοχής» του ν. 2218/1994.

⁷ Ν. 2539/1997 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 244/τ.Α'/04.12.1997).

⁸ Ν. 3463/2006 «Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων» (ΦΕΚ 114/τ.Α'/30.06.2006).

«Καλλικράτης»⁹.

Με αυτές τις αλλαγές δεν καταργήθηκε ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός, αλλά πρακτικά απαξιώθηκε, δημιουργώντας την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού του στις σημερινές εξελίξεις, όπως επισημαίνεται σε μελέτη του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹⁰.

Στις ενότητες που ακολουθούν περιγράφεται το πλαίσιο του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, καθώς και της μεταγενέστερης νομοθεσίας που επιτρέπει, τουλάχιστον θεσμικά, την άσκηση των αναπτυξιακού ρόλου των Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού.

1.1: Το πλαίσιο του «Δημοκρατικού Προγραμματισμού».

Ο «Δημοκρατικός Προγραμματισμός» προβλέφθηκε με τα άρθρα 70-74 του ν. 1622/86 και αφορούσε στον αναπτυξιακό προγραμματισμό σε εθνικό, περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο.

Ως όργανα προγραμματισμού θεωρούνταν αυτά που μπορούσαν να καταρτίσουν ή/και να εγκρίνουν Αναπτυξιακά Προγράμματα (Α.Π.). Ως τέτοια ορίζονταν οι κεντρικοί φορείς του Δημόσιου Τομέα, τα Περιφερειακά, Νομαρχιακά και Δημοτικά Συμβούλια¹¹ και Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι του ν. 1416/84.

Τα Α.Π. διακρίνονταν ανάλογα α) με τη διάρκειά τους, σε ετήσια και μεσοχρόνια (άνω του ενός έτους) και β) με τη γεωγραφική τους παρέμβαση σε εθνικά, περιφερειακά, νομαρχιακά και τοπικά. Πέρα από αυτές τις κατηγορίες προβλέπονταν και τα Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Ε.Α.Π.), που δεν καθορίζονταν από το νόμο ως προς τα όργανα κατάρτισής τους, τη διάρκεια και το γεωγραφικό εύρος παρέμβασής τους. Τα τελευταία, που αποτελούν και το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, θα διερευνηθούν ειδικότερα στα επόμενα κεφάλαια.

Ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός στηριζόταν στην τήρηση της ιεραρχίας μεταξύ των οργάνων προγραμματισμού κάθε επιπέδου. Έτσι, τα Τοπικά Α.Π. που καταρτίζονταν από τα Δημοτικά Συμβούλια εγκρίνονταν από τα οικεία Νομαρχιακά Συμβούλια και λαμβάνονταν υπόψη κατά την κατάρτιση των αντίστοιχων Νομαρχιακών Α.Π. Κατά την ίδια διαδικασία καταρτίζονταν και εγκρίνονταν τα

⁹ Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87/τ.Α'/07.06.2010).

¹⁰ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2016), *Τριετής Στρατηγική Μεταρρυθμίσεων στη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση 2016-2018*, Αθήνα.

¹¹ Τα Κοινοτικά Συμβούλια αποκλείονταν από τη διαδικασία προγραμματισμού.

Περιφερειακά Α.Π., ενώ τα Εθνικά Α.Π. εγκρίνονταν από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Παρά τη φιλόδοξη πρόβλεψη του νόμου, δεν κατέστη δυνατή η εφαρμογή του Δημοκρατικού Προγραμματισμού σε εθνικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, δηλαδή σε αμιγώς κεντρικό και αποκεντρωμένο επίπεδο, από την έναρξη ισχύος του έως και σήμερα.

Η πλειοψηφία των προ-καποδιστριακών Δήμων, ιδιαίτερα των αγροτικών-νησιωτικών και ημιαστικών περιοχών, δεν εκπόνησαν Τ.Α.Π., λόγω του μικρού μεγέθους τους και των εύλογων αδυναμιών τους.

Ωστόσο και μετά τη μεταρρύθμιση «Ιω. Καποδίστριας» η πλειοψηφία των Δήμων δεν προχώρησε σε αντίστοιχες ενέργειες. Σε δειγματοληπτική έρευνα¹² που διεξάχθηκε το 2007-2008, σε πανελλαδικό δείγμα της τάξης του 16% των «καποδιστριακών» Δήμων (165), προέκυψε ότι μόνο το 35% αυτών είχε εκπονήσει Τ.Α.Π., με το 69% αυτών κατά την περίοδο από 2001-2006.

Οι προσπάθειες των Δήμων να υλοποιήσουν Τ.Α.Π. δεν υπήρξαν επιτυχημένες, εξαιτίας και της αδυναμίας σύνδεσής τους με αντίστοιχα Περιφερειακά και Εθνικά Α.Π., που άλλωστε δεν υφίσταντο, αλλά και της έλλειψης τεχνογνωσίας υλοποίησής τους από τις οικίες υπηρεσίες τους.

Αντίστοιχες ενέργειες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων να υλοποιήσουν Νομαρχιακά Α.Π. είχαν τα ίδια αποτελέσματα, για τους ίδιους λόγους.

1.2 Το πλαίσιο του Δημοτικού & Κοινοτικού Κώδικα και της μεταρρύθμισης «Καλλικράτη».

1.2.1. Ο Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων.

Με τον ισχύον Δ.Κ.Κ. (ν. 3463/2006) εισάγεται για πρώτη φορά η θεσμική υποχρέωση των Δήμων άνω των 10.000 κατοίκων να εκπονούν τετραετή Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π.). Σύμφωνα με το άρθρο 203 τα Ε.Π. περιέχουν *«ένα συνεκτικό σύνολο αξόνων προτεραιότητας για δράσεις τοπικής ανάπτυξης και αποσκοπεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης».*

Με την εισαγωγή των Ε.Π. ο πρωταρχικός στόχος του Νομοθέτη δεν ήταν η

¹² Ασημακοπούλου Π, Ξυνού Α. (2008), Πτυχιακή Εργασία «*Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα στην Ελλάδα και στατιστική αποτίμηση του Θεσμού*», Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα.

ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των Δήμων, αλλά η διασφάλιση της νομιμότητας και της διαφάνειας στην οικονομική διαχείριση των Δήμων, καθώς «...η εμπειρία ετών από τη διαχείριση του δημόσιου χρήματος από τις τοπικές αρχές κατέδειξε ορισμένες αδυναμίες στην παρακολούθηση από την κεντρική διοίκηση, τις τοπικές αρχές και τις τοπικές κοινωνίες του συνόλου των χρηματοδοτήσεων που διαχειρίζονται οι Ο.Τ.Α.»¹³.

Από την Υπουργική Απόφαση (Υ.Α.)¹⁴ που εξειδίκευε, μεταξύ άλλων, το περιεχόμενο και τη δομή των Ε.Π., διαπιστώνεται ότι τα Ε.Π. δεν είναι αναγκαίο να διασυνδέονται με τυχόν αντίστοιχα περιφερειακά και εθνικά Ε.Π.

Η πρόθεση του Νομοθέτη δεν ήταν να θωρακίσει θεσμικά τον αναπτυξιακό ρόλο των Δήμων. Άλλωστε, στο άρθρο 75 του νόμου, όπου εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες των Δήμων κατά τομείς, προβλέπεται, μεταξύ άλλων, και ο Τομέας «Ανάπτυξης» με δεκατέσσερις (14) ενδεικτικές αρμοδιότητες, στις οποίες ωστόσο δεν περιλαμβάνεται ρητά η δυνατότητα και η υποχρέωση των Δήμων να προγραμματίζουν για την ανάπτυξη της περιοχής τους.

Κατά την πρώτη περίοδο (2007-2010) εφαρμογής της παραπάνω νομοθεσίας, ένα μεγάλο μέρος των υπόχρεων Δήμων είτε δεν προχώρησε στην κατάρτιση Ε.Π. είτε καθυστέρησε, εξαιτίας συνεχών τροποποιήσεων του πλαισίου κατάρτισής τους αλλά και αδυναμίας των δημοτικών υπηρεσιών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις τους.

1.2.2 Η Μεταρρύθμιση «Καλλικράτης».

Με τις συνενώσεις των Δήμων και Κοινοτήτων, σε εφαρμογή του ν. 3852/2010, το πλαίσιο κατάρτισης των Ε.Π. των Δήμων τροποποιήθηκε, προκειμένου να συμβαδίζει με το νέο νομοθετικό πλαίσιο. Σύμφωνα με την αντίστοιχη Υ.Α.¹⁵ για την κατάρτιση των Ε.Π. «... λαμβάνονται απαραίτητα υπόψη οι κατευθύνσεις του αναπτυξιακού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ο υφιστάμενος χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός καθώς και οι προτεραιότητες που απορρέουν από θεσμοθετημένα χρηματοδοτικά μέσα, αναδεικνύοντας την τοπική τους διάσταση».

¹³ Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» προς τη Βουλή των Ελλήνων (2006), Αθήνα.

¹⁴ Υ.Α. 18183/02.04.2007 «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού» (ΦΕΚ 534/τ.Β'/13.04.2007).

¹⁵ Υ.Α. 41179/23.10.2014 «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού για τη δημοτική περίοδο 2014-2019» (ΦΕΚ 2970/τ.Β'/04.11.2014).

Επιχειρείται, τουλάχιστον θεσμικά, να διασφαλίζεται η σύνδεση των Ε.Π. των Δήμων με ευρύτερους αναπτυξιακούς σχεδιασμούς.

Αντίστοιχη ήταν και η εξέλιξη με τα Ε.Π. των αιρετών Περιφερειών. Με την αρχική Υ.Α.¹⁶, που αφορούσε, μεταξύ άλλων, στο περιεχόμενο των περιφερειακών Ε.Π., δεν υπάρχει διασύνδεση με τυχόν εθνικούς ή διαπεριφερειακούς σχεδιασμούς. Με τη αντίστοιχη νεότερη Υ.Α.¹⁷ προβλέπεται (άρθρο 1) ότι για την κατάρτιση των Ε.Π. «λαμβάνονται απαραίτητα υπ' όψη οι κατευθύνσεις του αναπτυξιακού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ο υφιστάμενος χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, η μακροπεριφερειακή στρατηγική, οι προτεραιότητες που απορρέουν από θεσμοθετημένα χρηματοδοτικά μέσα, τα Πενταετή Επιχειρησιακά Προγράμματα των Δήμων καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα, πολιτικές και στρατηγικές που επηρεάζουν τη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου της περιφέρειας».

Η θεσμική αναβάθμιση των Ε.Π. των Δήμων και των Περιφερειών οφείλεται στο γεγονός της ανάγκης προσαρμογής τους στις απαιτήσεις σχεδιασμού και υλοποίησης έργων και δράσεων, στα πλαίσια υλοποίησης του «Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης» (ΕΣΠΑ) 2014-2020, που αποτελεί, την τρέχουσα περίοδο, την κύρια χρηματοδοτική προϋπόθεση υλοποίησής τους.

Άλλωστε, με αυτό το πνεύμα, συστάθηκαν με το άρθρο 24^Α ν. 4314/2014¹⁸ οι «Περιφερειακές Επιτροπές Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ) ΕΣΠΑ για την τοπική αυτοδιοίκηση». Οι ΠΕΑΣ συγκροτούνται σε κάθε Περιφέρεια και αποτελούνται από πέντε (5) μέλη: α) έναν (1) εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) ως Πρόεδρο, δύο (2) εκπροσώπους της οικείας Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων (ΠΕΔ), έναν (1) εκπρόσωπο της οικείας Περιφέρειας και έναν (1) εκπρόσωπο της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Έργο των ΠΕΑΣ είναι α) να γνωμοδοτούν για την εν γένει διαχείριση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) του ΕΣΠΑ 2014-2019, σε ό,τι αφορά στους δικαιούχους Δήμους και β) να εισηγούνται προτάσεις σχετικές με τα

¹⁶ Υ.Α. 74754/30.12.2010 «Περιεχόμενο, δομή, τρόπος υποβολής, όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α) β' βαθμού» (ΦΕΚ 2043/τ.Β'/30.12.2010).

¹⁷ Υ.Α. 35829/22.09.2014 «Περιεχόμενο, δομή, τρόπος υποβολής, όργανα σύνταξης, ελέγχου και αξιολόγησης, διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α) β' βαθμού για την περίοδο 2014-2019» (ΦΕΚ 2642/τ.Β'/06.10.2014).

¹⁸ Άρθρο 23^Α «Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α 297) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 265/τ.Α'/23.12.2014).

Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΤΕΠ), σε ό,τι αφορά στους δικαιούχους Δήμους.

Ο ν. 3852/2010, καίτοι ενσωματώνει στον Δ.Κ.Κ. νέες αρμοδιότητες για τους Δήμους, δεν περιλαμβάνει ρητά, ως αρμοδιότητά τους, τον τοπικό αναπτυξιακό προγραμματισμό. Αντίθετα, μεριμνά με το άρθρο 186 για τη ρητή αναφορά στις αρμοδιότητες των Περιφερειών, και του Τομέα «Προγραμματισμού – Ανάπτυξης», που περιλαμβάνει σαφείς σχετικές αρμοδιότητες.

Ο αναπτυξιακός ρόλος των Περιφερειών ενισχύεται και με την παράλληλη υπαγωγή της διοίκησης και διαχείρισης των «Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης» του άρθρου 53 του ν. 2218/94, από τις τέως κρατικές Περιφέρειες (νυν Αποκεντρωμένες Διοικήσεις) στις νέες αιρετές Περιφέρειες, όπως προβλέπεται στα άρθρα 190-193 του ν. 3852/10.

Λαμβάνοντας υπόψη το ανωτέρω πλαίσιο αναπτυξιακού προγραμματισμού των Ο.Τ.Α. Α και Β΄ Βαθμού, ακολουθεί η εξέταση της συμμετοχής τους στη διαχείριση των δύο (2) τελευταίων Προγραμματικών Περιόδων ΕΣΠΑ 2007-2013 και ΕΣΠΑ 2014-2020, υπό το πρίσμα ότι συνιστούν ειδικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις με μη μόνιμο χαρακτήρα και, ως εκ τούτου, εκπορεύονται από το πνεύμα εφαρμογής Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στις Προγραμματικές Περιόδους (ΕΣΠΑ 2007-2013 & ΕΣΠΑ 2014-2020).

Εισαγωγή

Η υλοποίηση έργων και δράσεων από τους ΟΤΑ Α΄ και Β΄ Βαθμού, συγχρηματοδοτούμενων από Κοινοτικούς Πόρους, εντάσσεται στο πλαίσιο άσκησης της Πολιτικής Συνοχής που υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία στήριξης της Πολιτικής Συνοχής είναι τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά & Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).

Η Πολιτική Συνοχής έχει παρεμβατικό και συμπληρωματικό χαρακτήρα ως προς τις επιμέρους εθνικές πολιτικές των Κρατών-Μελών της. Τα προγράμματα που υλοποιούνται και στη Χώρα μας, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, δεν είναι μόνιμου χαρακτήρα, καθώς οριοθετούνται σε διακριτές Προγραμματικές Περιόδους, μεσοπρόθεσμου προσανατολισμού και αποτελούν προϊόν διαλόγου με τα κεντρικά όργανα της Ε.Ε.¹⁹.

Υπό αυτό το πρίσμα, τα Προγράμματα που εντάσσονται στις Προγραμματικές Περιόδους, είτε αφορούν στο σύνολο της Χώρας (Τομεακά) είτε στις Περιφέρειές της (Περιφερειακά), έχουν ειδικό χαρακτήρα και, ως τέτοια, οι παρεμβάσεις τους στοχεύουν στην εξυπηρέτηση συγκεκριμένων προτεραιοτήτων που τίθενται σε εθνικό επίπεδο και εγκρίνονται σε κοινοτικό.

Ακολούθως, γίνεται αναφορά στην Προγραμματική Περίοδο του ΕΣΠΑ 2007-2013 και στη τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο του ΕΣΠΑ 2014-2020, όσον αφορά στη συμμετοχή των φορέων της α΄βάθμιας και β΄θμιας αυτοδιοίκησης, στη υλοποίηση έργων και δράσεων, συγχρηματοδοτούμενων κυρίως από τα τρία βασικά Ταμεία της Ε.Ε.²⁰

2.1 Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013.

Το ΕΣΠΑ 2007-2013 αποτέλεσε το έγγραφο αναφοράς²¹ για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ε.Ε. σε εθνικό επίπεδο, για την περίοδο 2007-2013 και εκπονήθηκε

¹⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

²⁰ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και Ταμείο Συνοχής (ΤΣ).

²¹ Άρθρο 1 του ν. 3614/2007 (ΦΕΚ 267/τ.Α΄/03.12.2007).

στο πλαίσιο της νέας Στρατηγικής προσέγγισης της Πολιτικής Συνοχής²².

Σύμφωνα με το έγγραφο αναφοράς, η Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χώρας για την περίοδο 2007-2013 διαρθρώνεται σε πέντε (5) Θεματικές Προτεραιότητες, οι οποίες θα εξυπηρετούσαν δέκα επτά (17) επιμέρους γενικούς στόχους (σε παρένθεση αναφέρεται ο αριθμός των Στόχων)²³:

- Θ.Π. 1: Επένδυση στον Παραγωγικό Τομέα της Οικονομίας (3)
- Θ.Π. 2: Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία (3)
- Θ.Π. 3: Απασχόληση & Κοινωνική Συνοχή (5)
- Θ.Π. 4: Θεσμικό Πλαίσιο (1)
- Θ.Π. 5: Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως Τόπο Επενδύσεων, Εργασίας και Διαβίωσης (5)

Οι παραπάνω Προτεραιότητες και Στόχοι αναμενόταν να επιτευχθούν από επτά (7) Τομεακά Προγράμματα, εθνικής εμβέλειας και πέντε (5) Δια-Περιφερειακά Προγράμματα.

Από την επεξεργασία των διαθέσιμων στοιχείων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας²⁴, προκύπτει ότι κατά την περίοδο 2007-2015 εντάχθηκαν, στα Τ.Ε.Π. και τα Π.Ε.Π, και συμβασιοποιήθηκαν περίπου 5.600 έργα και δράσεις συνολικού ύψους περίπου 5.130 εκ. €, με αποκλειστικούς φορείς υλοποίησης τους Δήμους, τις Περιφέρειες²⁵ και τα Νομικά τους Πρόσωπα,

Αναλυτικότερα, ακολουθούν τα στοιχεία του παρακάτω Πίνακα:

Πίνακας 2.1.1 Συμβασιοποιημένα Έργα & Δράσεις ΕΣΠΑ 2007-2013 με Φορείς Υλοποίησης τους Ο.Τ.Α. Α΄ & Β΄ Βαθμού						
A/A	Φορείς	Πλήθος Συμβάσεων	Ποσοστό	Συνολικό Ύψος Συμβάσεων (σε χιλ. €)	Ποσοστό	Μ.Ο. Ύψους Συμβάσεων (σε χιλ. €)
1	Δήμοι	2.662	47,42 %	2.215.551,54	43,16 %	832,29
2	Ν.Π.Δ.Δ. Δήμων	1.761	31,37 %	12.936,87	0,25 %	7,35
3	Ν.Π.Ι.Δ. Δήμων	334	5,95 %	608.917,17	11,86 %	1.823,11
4	Διαδημοτικά Ν.Π.Ι.Δ.	15	0,27 %	56.037,99	1,09 %	3.735,87
5	Περιφέρειες	837	14,91 %	2.231.880,32	43,47 %	2.666,52

²² Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης-Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2007), *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*, Αθήνα.

²³ Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης-Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2007), *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*, Αθήνα.

²⁴ www.anaptyxi.gov.gr (πρόσβαση 10.02.2017).

²⁵ Οι Περιφέρειες, ως διάδοχοι φορείς των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, ανέλαβαν την ολοκλήρωση έργων και δράσεων που είχαν συμβασιοποιήσει οι τελευταίες.

6	Ν.Π.Ι.Δ. Περιφερειών	5	0,09 %	8.450,64	0,16 %	1.690,13
Σύνολα:		5.614	100,00 %	5.133.774,53	100,00 %	

Πηγή: www.anaptyxi.gov.gr, (πρόσβαση 15.02.2017), ίδια επεξεργασία.

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα, οι Δήμοι και οι Περιφέρειες διαχειρίστηκαν το 86,63 % του συνολικού ύψους των συμβάσεων και ακολουθούν τα Ν.Π.Ι.Δ. των Δήμων (πρόκειται κυρίως Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης-Αποχέτευσης) καταλαμβάνοντας το αντίστοιχο 11,86%. Τα Ν.Π.Δ.Δ. των Δήμων αντιπροσωπεύουν οι Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες υλοποίησαν δράσεις μικρού ύψους συμβάσεων.

Η γεωγραφική κατανομή στις Περιφέρειες της Χώρας, ανά κατηγορία έργων/δράσεων που υλοποίησαν οι παραπάνω Φορείς, περιγράφεται στον ακόλουθο Πίνακα:

Πίνακας 2.1.2: Συμβάσεις Έργων/Δράσεων με Φορείς Υλοποίησης ΟΤΑ Α΄ & Β΄ Βαθμού (ΕΣΠΑ 2007-2013)								
Περιφέρειες	Κατηγορίες Παρεμβάσεων	Έργα Οδοποιίας	Έργα Αποχέτευσης / Βιολογικών Καθαρισμών	Έργα Ύδρευσης	Υποδομές Εκπαίδευσης	Οικιστικές Παρεμβάσεις	Έργα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	Άλλες Παρεμβάσεις ²⁶
	Ύψος Συμβάσεων (σε χιλ. €)	%	%	%	%	%	%	%
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	428.883,45	29,76	17,78	16,91	9,13	3,95	3,86	18,62
Αττικής	775.738,72	12,84	31,00	7,66	3,30	17,07	2,94	25,19
Βορείου Αιγαίου	231.277,09	29,48	15,04	10,07	8,41	3,62	8,10	25,29
Δυτικής Ελλάδας	377.841,07	27,76	29,35	12,52	9,35	5,02	2,71	13,29
Δυτικής Μακεδονίας	275.483,67	27,30	12,64	12,93	6,54	9,66	6,85	24,08

²⁶ Αφορούν σε πλέον των 15 διαφορετικών κατηγοριών έργων/δράσεων που δεν υπερβαίνουν το 3,5% του συνολικού ύψους των συμβάσεων έκαστη.

Ηπείρου	242.830,86	18,01	26,97	19,84	7,23	5,38	9,61	12,96
Θεσσαλίας	526.187,63	39,07	16,19	12,03	8,84	2,64	2,90	18,33
Ιονίων Νήσων	175.429,07	26,66	26,27	6,04	3,17	2,68	7,44	27,74
Κεντρικής Μακεδονίας	812.497,82	28,84	19,73	5,92	10,92	10,23	9,32	15,03
Κρήτης	462.585,11	30,75	20,24	5,89	11,18	9,48	6,36	16,11
Νοτίου Αιγαίου	151.525,34	15,94	22,47	17,08	14,57	3,6	17,68	8,59
Πελοποννήσου	368.662,29	31,90	20,46	12,70	6,38	8,10	4,24	16,21
Στερεάς Ελλάδας	304.832,42	23,98	29,48	11,55	10,46	4,02	11,14	9,38
ΣΥΝΟΛΑ:	5.133.774,53	26,55	22,35	10,59	8,28	7,98	6,24	18,02

Πηγή: www.anaptyxi.gov.gr (πρόσβαση 15.02.2017), ίδια επεξεργασία.

Από τα στοιχεία του πίνακα διαπιστώνεται ότι σχεδόν το 60% των παρεμβάσεων αφορούν σε βασικές υποδομές, η υλοποίηση των οποίων εμπίπτουν στις καθ' ύλην αρμοδιότητες των Δήμων και των Περιφερειών (οδικά δίκτυα και δίκτυα ύδρευσης/αποχέτευσης). Ακολουθούν οι παρεμβάσεις σε υποδομές εκπαίδευσης (8,28%) που αφορούν σε ανεγέρσεις/συντηρήσεις σχολικών κτιρίων και σε προμήθειες εκπαιδευτικού εξοπλισμού (αυτές τις συμβάσεις διαχειρίστηκαν οι δημοτικές σχολικές επιτροπές). Ένα 8,2% αφορά σε οικιστικές παρεμβάσεις, κυρίως αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων, και σχεδόν αντίστοιχο ποσοστό σε υποδομές διαχείρισης αποβλήτων, οι οποίες αφορούν κυρίως σε αποκαταστάσεις Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (Χ.Α.Δ.Α.).

Τέλος, το υπόλοιπο 18% του συνολικού ύψους των συμβάσεων αφορά σε άλλες παρεμβάσεις, που καταλαμβάνουν μικρό ποσοστό επί του συνόλου, και αφορούν σε άλλες υποδομές (κοινωνικές, ψηφιακές κοκ) και σε δράσεις (κοινωνικές, πολιτιστικές κοκ).

Όσον αφορά στην περιφερειακή κατανομή, διαπιστώνεται ότι σε κάθε Περιφέρεια οι φορείς της αυτοδιοίκησης έδωσαν διαφορετικές προτεραιότητες, προσανατολίζονταν βεβαίως προς τις κύριες υποδομές. Ένα σημαντικό μέρος των παρεμβάσεων των Περιφερειών Αττικής, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας και Ιονίων Νήσων φαίνεται να επιμερίζεται στις λοιπές παρεμβάσεις.

Διαπιστώνεται ότι οι ΟΤΑ Α΄ και Β΄ Βαθμού προσέγγισαν την Αναπτυξιακή

Στρατηγικής της Χώρας, όπως είχε σχεδιασθεί για τη συγκεκριμένη Προγραμματική Περίοδο, στο βαθμό που εξυπηρετούσε τις βασικές τους προτεραιότητές τους, που είχαν να κάνουν με την υλοποίηση έργων κατασκευής ή συντήρησης των βασικών υποδομών τους, χωρίς να εξετάζεται εάν είχαν σαφές μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό πρόσημο.

2.2 Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020.

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς²⁷ για τον προγραμματισμό των Ταμείων²⁸ της Ε.Ε. σε εθνικό επίπεδο, στη βάση της επίτευξης των Στόχων της Χώρας με τη Στρατηγική Ε2020 της Ε.Ε.²⁹.

Η νέα Αναπτυξιακή Στρατηγική της Χώρας, όπως περιγράφεται στο έγγραφο αναφοράς, διαρθρώνεται σε πέντε (3) Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες:

- Χ.Π. 1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας
- Χ.Π. 2: Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση
- Χ.Π. 3: Προστασία του περιβάλλοντος – μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον
- Χ.Π. 4: Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη
- Χ.Π. 5: Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι ανωτέρω Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες σχεδιάσθηκε να ικανοποιήσουν έντεκα (11) Θεματικούς Στόχους, μέσα από την υλοποίηση έξι (6) Τομεακών Προγραμμάτων και δεκατριών (13) Περιφερειακών.

Σε αυτή την Προγραμματική Περίοδο επιχειρείται η διασφάλιση της τρίτης διάστασης της Πολιτικής Συνοχής, πέρα από την οικονομική και κοινωνική, δηλαδή

²⁷ Άρθρο 3 του ν. 4314/2014 (ΦΕΚ 265/τ.Α΄/23.12.2014).

²⁸ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και ΕΤ, πλέον και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

²⁹ Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων-Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας (2014), *Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 (ΕΣΠΑ 2014)*, Αθήνα.

τη χωρική συνοχή, που υιοθετήθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβώνας³⁰.

Η διασφάλιση της χωρικής συνοχής εξυπηρετείται με κάθετες και πολυεπίπεδες παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα χωρικά σύνολα που έχουν ειδικά χαρακτηριστικά, μέσα από την άσκηση Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΑ). Στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο έχουν επιλεγεί, ως εργαλεία χωρικής ανάπτυξης, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), η Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ)

Οι ΟΧΕ υλοποιούνται σε περιοχές που παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο³¹. Η προσέγγιση της Ολοκληρωμένης Β.Α.Α. συνιστά εξειδίκευση των Ο.Χ.Ε. κυρίως σε μεγάλες αστικές περιοχές, με ειδικά χαρακτηριστικά και δυνατότητες. Η προσέγγιση της ΤΑΠΤΟΚ στηρίζεται στο σχεδιασμό «από τα κάτω», δηλαδή από τοπικούς φορείς, που αναλαμβάνουν και την υλοποίησή της. Μπορούν να εφαρμοσθούν σε αγροτικές/νησιωτικές περιοχές, αλλά και σε μικρές αστικές περιοχές, ως ΒΑΑ.

Τα συγκεκριμένα εργαλεία ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης μπορούν να εξυπηρετούν ξεχωριστούς θεματικούς στόχους της νέας Αναπτυξιακής Στρατηγικής, και αντίστοιχα μπορούν να χρηματοδοτούνται συνδυαστικά από τα Ε.Δ.Ε.Τ.³²

Η υιοθέτηση της Ο.Χ.Α. στη νέα Προγραμματική Περίοδο αποδεικνύει την αναγνώριση της αναγκαιότητας σύνθετων παρεμβάσεων σε χωρικά σύνολα που έχουν ιδιαίτερες αδυναμίες ή/και δυνατότητες, τις οποίες δε μπορούν να τις διαχειριστούν οριζόντιες πολιτικές.

Είναι δε προϊόν της διαπίστωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, που δείχνουν να διατηρούνται, σε αντίθεση με τις ανισότητες μεταξύ των περιφερειών που τείνουν να αμβλύνονται, όπως επίσης της εξαιρετικής ανισοκατανομής του πληθυσμού, μεταξύ των δύο (2) μητροπολιτικών κέντρων της Χώρας (Αθήνα-

³⁰ Συνθήκη της Λισαβώνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, (2007/С 306/01) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 17.12.2007.

³¹ Εγκύκλιος 81168/ ΕΥΣΣΑ 1796/30.07.2015 για το «Σχεδιασμό, υλοποίηση και παρακολούθηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020», Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού, Αθήνα.

³² Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων-Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας (2014), Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 (ΕΣΠΑ 2014), Αθήνα.

Θεσσαλονίκη) και της περιφέρειας και της ιδιαίτερης θέσης της Χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: **Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα εθνικού επιπέδου.**

Εισαγωγή

Τα Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα που έχουν εφαρμοσθεί σε εθνικό επίπεδο, κυρίως στο χώρο της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, είχαν στόχο την υποστήριξη των Ο.Τ.Α., κατά τη διαδικασία προσαρμογής τους στις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα κατά την τελευταία 20ετία, προσβλέποντας παράλληλα στην προώθηση της αναπτυξιακής αποστολής τους.

Για αυτό το σκοπό, με τις αλλαγές που επήλθαν στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση, αρχικά με το ν. 2539/97 και στη συνέχεια με τους ν. 3463/2006 και 3852/2010, θεσμοθετήθηκαν α) το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, β) το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ», το Πρόγραμμα «Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης» (ΕΛΛ.Α.Δ.Α.)³³ και το Πρόγραμμα «Αυτοδιοίκηση – Κοινωνική Συνοχή – Ισόρροπη Ανάπτυξη» (Α.Κ.Σ.Ι.Α.)³⁴.

Τα δύο τελευταία Προγράμματα συνέπεσαν με την δημοσιονομική κρίση που υφίσταται η Χώρα και δεν υλοποιήθηκαν. Στη συνέχεια ακολουθεί η εξέταση των δύο πρώτων Προγραμμάτων.

3.1 Το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.Τ.Α.).

Το Ε.Π.Τ.Α. θεσπίστηκε ως Ε.Α.Π. του ν. 1622/86 με το άρθρο 13 του ν. 2539/97³⁵. Στόχος του ήταν:

α) η πραγματοποίηση υποδομών και η υποστήριξη της οργάνωσης και λειτουργίας των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. (εκτός των ΟΤΑ των πολεοδομικών συγκροτημάτων Αττικής και Θεσσαλονίκης), όπως προέκυψαν με τις συνενώσεις που επέφερε ο Νόμος, και

β) η πραγματοποίηση δημόσιων επενδύσεων τοπικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση³⁶ του Νόμου, το Ε.Π.Τ.Α. στόχευε «στην κάλυψη λειτουργικών αναγκών των νέων Ο.Τ.Α., στη χρηματοδότηση του αναπτυξιακού

³³ Άρθρο 281 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/τ.Α'/07.06.2010).

³⁴ Άρθρο 1 του ν. 4071/2012 (ΦΕΚ 85/τ.Α'/11.04.2012).

³⁵ Άρθρο 13 ν. 2539/1997 (ΦΕΚ 244/τ.Α'/04.12.1997).

³⁶ Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» στη Βουλή των Ελλήνων (1997), Αθήνα.

προγράμματος που εκπονείται και θα εφαρμοσθεί σε αυτούς, στην εκπόνηση μελετών οργάνωσης και στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού των νέων Ο.Τ.Α.».

Το Πρόγραμμα διαρθρωνόταν σε πέντε (5) Υποπρογράμματα. Η χρηματοδότησή του προβλεπόταν να καλυφθεί από θεσμοθετημένους οικονομικούς πόρους που προορίζονταν έως τότε για τους Ο.Τ.Α. και η χρονική διάρκειά του πενταετής 1998-2002.

Περαιτέρω, σε άλλα εδάφια του άρθρου 13 προβλέπονταν η έκδοση Κ.Υ.Α. για τη συγκρότηση Επιτροπής που θα αναλάμβανε την κατάρτιση, παρακολούθηση, υποστήριξη και διοίκηση εφαρμογής του Προγράμματος και η έκδοση Υπουργικής Απόφασης για την έγκριση του Κανονιστικού Πλαισίου Λειτουργίας (Κ.Π.Λ.) του³⁷.

Σύμφωνα με το εγκεκριμένο Κ.Π.Λ., το Πρόγραμμα διαρθρωνόταν σε πέντε (5) Υποπρογράμματα, τα οποία περιλάμβαναν επιμέρους Μέτρα, ως εξής: (σε παρένθεση αναφέρεται ο αριθμός των Μέτρων):

- Υποπρόγραμμα 1: Αναγκαίες λειτουργικές δαπάνες (4)
- Υποπρόγραμμα 2: Οργάνωση και μηχανοργάνωση πρωτοβάθμιων ΟΤΑ (3)
- Υποπρόγραμμα 3: Τεχνικές Υποδομές – Προστασία Περιβάλλοντος – Αναβάθμιση ποιότητας ζωής (10)
- Υποπρόγραμμα 4: Κοινωνικές, πολιτιστικές και λοιπές υποδομές και πολιτικές (8) και
- Υποπρόγραμμα 5: Πρόγραμμα για ΟΤΑ πολεοδομικών συγκροτημάτων Αττικής και Θεσσαλονίκης. (13).

Με ειδικότερες διατάξεις προβλέπονται οι διαδικασίες και τα κριτήρια ένταξης μελετών, έργων και ενεργειών υπέρ των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

Το Κ.Π.Λ. καταργήθηκε με νεότερη Υ.Α.³⁸ το 1999. Σύμφωνα με το νέο Κ.Π.Λ. η διάρθρωση του Προγράμματος είχε ως εξής: (σε παρένθεση αναφέρεται ο αριθμός των Μέτρων):

- Υποπρόγραμμα 1: Αναγκαίες λειτουργικές δαπάνες (4)
- Υποπρόγραμμα 2: Οργάνωση των Ο.Τ.Α. (4)
- Υποπρόγραμμα 3: Βελτίωση βασικών τεχνικών και παραγωγικών υποδομών - Περιβάλλοντος (9)

³⁷ Η προβλεπόμενη Επιτροπή συγκροτήθηκε με την Κ.Υ.Α. 6811/08.03.1998 και το Κανονιστικό Πλαίσιο Λειτουργίας εγκρίθηκε με την Υ.Α. 19797/05.06.1998 (ΦΕΚ 580/τ.Β'/11.06.1998).

³⁸ Υ.Α. 45329/27.04.1999 «Κανονιστικό Πλαίσιο Λειτουργίας του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης- Ε.Π.Τ.Α.» (ΦΕΚ 7/τ.Β'/12.01.2000).

- Υποπρόγραμμα 4: Κοινωνικές υποδομές και δραστηριότητες (7)
- Υποπρόγραμμα 5: Παρεμβάσεις στους Ο.Τ.Α. Αττικής (πλην των συνενωθέντων) και του πολεοδομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης. (21) και
- Υποπρόγραμμα 6: Τεχνική Βοήθεια (4).

Με το άρθρο 3 της Υ.Α. περιγραφόταν το Σύστημα Διοίκησης του Προγράμματος, το οποίο διαρθρωνόταν σε Εθνικό, Περιφερειακό και Νομαρχιακό επίπεδο, με τη λειτουργία των αντίστοιχων συλλογικών οργάνων.

Με ειδικότερες διατάξεις προβλέπονται οι διαδικασίες και τα κριτήρια ένταξης μελετών, έργων και ενεργειών στο Πρόγραμμα υπέρ των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

Η διάρκεια ολοκλήρωσης του Προγράμματος παρατάθηκε με Κ.Υ.Α.³⁹ για δύο (2) έτη από την αρχική προθεσμία, δηλαδή έως το 2004.

Η κατανομή των πιστώσεων του Ε.Π.Τ.Α. ανά Περιφέρεια έγινε με βάση συγκεκριμένα κριτήρια⁴⁰, τα οποία ήταν τα ακόλουθα:

- Συνολικός πληθυσμός Περιφέρειας
- Έκταση Περιφέρειας
- Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν
- Ποσοστό Ανεργίας
- Αριθμός Ορεινών Ο.Τ.Α.
- Πληθυσμός Ορεινών Ο.Τ.Α.
- Αριθμός Ο.Τ.Α. με πληθυσμό μικρότερο των 10.000 κατοίκων
- Συνολικός Πληθυσμός Ο.Τ.Α. με πληθυσμό μικρότερο των 10.000 κατοίκων
- Νησιωτικοί Νομοί.

Σύμφωνα με μελέτη⁴¹ της Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Ανάπτυξης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), από το Πρόγραμμα εγκρίθηκαν 17.359 έργα/δράσεις, με φορέα χρηματοδότησης το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. Οι εγκεκριμένες πιστώσεις, σύμφωνα και με τις προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους Ο.Τ.Α., αφορούσαν σε:

- έργα οδοποιίας (22,6%)
- έργα ύδρευσης (15,2%)

³⁹ Υ.Α. 4086/16.01.2003 «Παράταση χρόνου εφαρμογής του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 124/τ.Β'/05.02.2003).

⁴⁰ Εγκύκλιος 17/15.04.1999 «Πλαίσιο και κριτήρια κατανομής των πόρων του ΕΠΤΑ στις 13 Περιφέρειες» του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.

⁴¹ Σαπουνάκης Τ., ΥΠΕΣΔΑΑ/ΕΕΤΑΑ (2005), Από το Ε.Π.Τ.Α. στο ΘΗΣΕΑΣ, Συμπεράσματα και προτάσεις, Αθήνα.

- δράσεις υποστήριξης της οργάνωσης των Ο.Τ.Α. (13,65%)
- έργα οικιστικών παρεμβάσεων (8,8%)
- έργα κοινωνικών υποδομών (7,3%)
- μελέτες τεχνικών υποδομών (4,5%)
- έργα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών (4,5%)
- προμήθειες τεχνικού/μηχανολογικού εξοπλισμού (4,4%)
- έργα αποχέτευσης (4,2%)
- υποδομές οικονομικής δραστηριότητας (2,6%) και
- λοιπά έργα/δράσεις (12,95%).

Η απορρόφηση του Προγράμματος διαμορφώθηκε στο 78% του Προϋπολογισμού του.

Το Ε.Π.Τ.Α. σχεδιάστηκε με σκοπό να ενισχύσει την ενδοδημοτική αναπτυξιακή ισορροπία των νέων Δήμων⁴², μέσα από την εκπόνηση μελετών, και την υλοποίηση έργων υποδομής και προστασίας του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, λόγω των χρόνιων ελλείψεων βασικών υποδομών (οδοποιία, ύδρευση, αποχέτευση) και την πίεση των νέων δημοτικών αρχών προς την Κεντρική Διοίκηση, υπό το δυσμενές κλίμα μέσα στο οποίο δρομολογήθηκαν οι συνενώσεις των Δήμων και Κοινοτήτων, οι πιστώσεις του Προγράμματος κατανεμήθηκαν ανισοβαρώς στους άξονες και τα μέτρα που αυτό προέβλεπε.

Το αποτέλεσμα ήταν να μην επιτύχει τους επιμέρους στόχους, όπως αναφέρονται στην Εισηγητική Έκθεση του Νόμου.

3.2 Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ».

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» αποτέλεσε τη συνέχεια του Ε.Π.Τ.Α. και θεσπίστηκε με το άρθρο 6 του ν. 3274/2004⁴³ ως «*νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης*» με στόχο:

- την υποστήριξη των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., ως προς την πραγματοποίηση επενδύσεων τοπικής ανάπτυξης και
- τη βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών, με γνώμονα την αρμονική, ισόρροπη βιώσιμη ανάπτυξη.

⁴² Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2008), *Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Αθήνα.

⁴³ Άρθρο 6 του ν. 3274/2004 (ΦΕΚ 195/τ.Α'/19.10.2004).

Το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» διατήρησε, σύμφωνα με το πνεύμα του Νομοθέτη, ως κατεύθυνση την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης, όπως και στο Ε.Π.Τ.Α., και προέβλεψε παρεμβάσεις επί των υφιστάμενων υποδομών των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., όπως αυτές έχουν ήδη υλοποιηθεί με το Ε.Π.Τ.Α. ή/και άλλες παρεμβάσεις του παρελθόντος.

Το Πρόγραμμα χρηματοδοτούνταν πλέον και από πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), πέρα από θεσμοθετημένους πόρους της τοπικής αυτοδιοίκησης, με ποσόστωση της τάξης του 35%.

Περαιτέρω, διαρθρώνονταν σε τέσσερα (4) Υποπρογράμματα με επιμέρους Μέτρα, ως εξής (σε παρένθεση αναφέρεται ο αριθμός των Μέτρων):

- Υποπρόγραμμα 1: Οργάνωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (8)
- Υποπρόγραμμα 2: Τοπική ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος (14)
- Υποπρόγραμμα 3: Κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες (12)
- Υποπρόγραμμα 4: Τεχνική Υποστήριξη (4)

Με ειδικότερες διατάξεις προβλέπονταν οι διαδικασίες και τα κριτήρια ένταξης μελετών, έργων και ενεργειών στο Πρόγραμμα υπέρ των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

Η διάρκειά του ήταν πενταετής (2005-2009), με δυνατότητα διετούς παράτασης, έπειτα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου⁴⁴. Το Σύστημα Διοίκησης του Προγράμματος ήταν αντίστοιχο με αυτό του Ε.Π.Τ.Α., με μικρές διαφοροποιήσεις.

Για την κατανομή των πόρων προβλέπονταν δύο (2) διακριτές διαδικασίες:

- Η «*Τυπική Κατανομή*», σύμφωνα με την οποία κατανεμήθηκε το 45% (1,575 δις €) των πόρων του στις Περιφέρειες της Χώρας, για την περίοδο 2005-2009, με βάση πληθυσμιακά/γεωγραφικά κριτήρια και κριτήρια σύγκλισης⁴⁵. Τα επιμέρους ποσά ανά Περιφέρεια κατανεμήθηκαν με αντίστοιχες Αποφάσεις των οικείων Γενικών Γραμματέων στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α., με βάση ειδικότερα κριτήρια, αφού παρακρατήθηκε το 8% για τη χρηματοδότηση διαδημοτικών έργων. Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. είχαν τη δυνατότητα να υλοποιήσουν έργα και δράσεις από

⁴⁴ Με την αριθ. 1247/22.06.2010 Απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής Παρακολούθησης προσδιορίστηκε ως καταληκτική ημερομηνία ένταξης νέων έργων στο Πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ η 31.12.2009, στο πλαίσιο αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης, όπως αναφέρεται στο προοίμιο της. Από το 2010 και έπειτα δόθηκαν παρατάσεις στο Πρόγραμμα, για την ολοκλήρωση και εξόφληση των έως τότε ενταγμένων έργων.

⁴⁵ Εγκύκλιος 4/4244/28.01.2005 «Κατανομή των πόρων του Αναπτυξιακού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ» - Κριτήρια και προτεραιότητες για την ένταξη έργων, μελετών και ενεργειών στο Πρόγραμμα - Υποβολή προτάσεων από τους ΟΤΑ», ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.

το σύνολο των Μέτρων του Προγράμματος.

- Η «Προγραμματική Κατανομή», σύμφωνα με την οποία κατανεμήθηκε το 35% (1,225 δις €) των πόρων του Προγράμματος στις Περιφέρειες της Χώρας, για την περίοδο 2006-2009, με βάση «τις εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες ανά Υποπρόγραμμα και Μέτρο και τα κριτήρια του άρθρου 11 του Ν. 3274/2004»⁴⁶.

Τα επιμέρους ποσά ανά Περιφέρεια κατανεμήθηκαν με αντίστοιχες Αποφάσεις των οικείων Γενικών Γραμματέων στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α., με βάση τα κριτήρια της Τυπικής Κατανομής. Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. είχαν τη δυνατότητα να υλοποιήσουν έργα και δράσεις αποκλειστικά από δεκαοκτώ (18) Μέτρα του Προγράμματος, με συγκεκριμένους, κατά περίπτωση, περιορισμούς.

Το υπόλοιπο 20% (700 εκ. €) των πόρων του Προγράμματος προβλεπόταν να διατεθεί σε οριζόντιες δράσεις, στην αντιμετώπιση έκτακτων και επειγουσών αναγκών και στην υποστήριξη της προσυμβατικής διαδικασίας συμπράξεων των Ο.Τ.Α. με τον ιδιωτικό τομέα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία (ενημερωμένα έως 02.03.2010) του Ολοκληρωμένου Γεωγραφικού Πληροφοριακού Συστήματος του Υπουργείου Εσωτερικών⁴⁷ εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» έργα και δράσεις της τάξης των 2 δις. €. περίπου.

Η γεωγραφική κατανομή στις Περιφέρειες της Χώρας, ανά κατηγορία Μέτρο Παρέμβασης, που εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα, περιγράφεται στον ακόλουθο Πίνακα:

⁴⁶ Εγκύκλιος 33/59591/23.11.2005 «Κατανομή του 35% των πόρων (Προγραμματική κατανομή) του Αναπτυξιακού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης «Θησέας» - Κριτήρια και προτεραιότητες για την ένταξη έργων, μελετών και ενεργειών στο Πρόγραμμα - Υποβολή προτάσεων από τους ΟΤΑ», ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α.Α.

⁴⁷ www.gis.ypes.gr (πρόσβαση 05.02.2017).

**Πίνακας 3.2.1: Ύψος Ενταγμένων Έργων/Δράσεων
στο Πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ (2005-2009)**

Περιφέρειες	Μέτρα	2.2 Συγκοινωνιακά Έργα - Μεταφορές	2.3 Ύδρευση	2.6 Οικισμοί	2.9 Τεχνολογικός & Μηχανολογικός Εξοπλισμός ΟΤΑ	2.4 Αποχέτευση - Επεξεργασία Λυμάτων	2.1 ^α Μελέτες	Λοιπά Μέτρα	Ύψος
									Εντάξεων (σε χιλ. €)
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	176.565,16	21,25	16,10	14,26	11,50	8,50	4,14	24,24	
Αττικής	195.470,71	17,88	9,57	16,49	10,29	6,09	3,09	36,59	
Βορείου Αιγαίου	73.001,83	14,71	15,37	11,73	6,90	10,22	7,75	33,31	
Δυτικής Ελλάδας	186.816,00	26,28	14,82	11,78	4,82	10,31	6,37	25,62	
Δυτικής Μακεδονίας	161.469,54	21,92	13,01	12,24	9,34	3,14	15,25	25,11	
Ηπείρου	146.298,28	29,50	15,52	13,44	6,14	6,79	6,15	22,47	
Θεσσαλίας	192.762,22	23,00	19,02	13,32	8,02	7,45	2,30	26,91	
Ιονίων Νήσων	64.715,52	24,88	15,68	6,94	8,33	7,51	8,43	28,23	
Κεντρικής Μακεδονίας	232.447,37	22,32	16,32	18,58	9,11	6,97	5,33	21,37	
Κρήτης	145.245,43	26,18	12,19	12,87	6,20	6,97	5,22	30,38	
Νοτίου Αιγαίου	70.836,61	15,10	4,30	7,11	13,08	10,47	5,74	44,21	
Πελοποννήσου	178.982,28	21,59	24,95	15,57	4,41	7,91	7,21	18,35	
Στερεάς Ελλάδας	148.373,16	23,15	19,00	12,26	8,58	9,96	6,43	20,62	
ΣΥΝΟΛΑ:	1.972.984,09	22,55	15,62	13,71	8,08	7,63	6,13	26,29	

Πηγή: www.gis.vpes.gr (πρόσβαση 05.02.2017), ίδια επεξεργασία.

Από τα στοιχεία του Πίνακα διαπιστώνεται ότι το 73,71% των εντάξεων

αφορούσαν σε έργα οδοποιίας, ύδρευσης, αναπλάσεων κοινόχρηστων χώρων, αποχέτευσης και βιολογικών καθαρισμών, σε προμήθειες εξοπλισμού και μελέτες, με το 50% να καταλαμβάνουν τα τρία πρώτα Μέτρα του Προγράμματος. Το υπόλοιπο 26,29% του ύψους των ενταγμένων έργων/δράσεων αφορούν σε επτά (7) Μέτρα (κτιριακά, αντιπλημμυρικά, πολιτιστικά, αθλητικά έργα και υποδομές υγείας/πρόνοιας), κατά 21,86% και τέλος το υπολειπόμενο 4,43% αφορά δεκαέξι (16) Μέτρα.

Σε περιφερειακό επίπεδο, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν διαφορές ως προς τις κατηγορίες των παρεμβάσεων, ωστόσο επικρατούν τα τρία πρώτα Μέτρα, με εξαίρεση τους Δήμους της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Από την εξέταση των αποτελεσμάτων των δύο Προγραμμάτων (Ε.Π.Τ.Α. και ΘΗΣΕΑΣ), διαπιστώνεται ότι υπάρχει σημαντική απόκλιση από τους στόχους που είχαν θέσει, και ιδιαίτερα αυτόν που αφορά στην επίτευξη βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης στους νέους Ο.Τ.Α.

Η πλειοψηφία των πιστώσεών τους διοχετεύτηκε στην υλοποίηση βασικών τοπικών υποδομών (οδικό δίκτυο, ύδρευση, αποχέτευση), ορισμένες κάλυψαν δαπάνες αμφίβολης σκοπιμότητας (αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων), ενώ αντίθετα, ελάχιστες ήταν οι πιστώσεις για δράσεις με μακροπρόθεσμη επενδυτική προοπτική.

Ουσιαστικά, καίτοι τα δύο Προγράμματα είχαν έκτακτο χαρακτήρα ως Ειδικά Αναπτυξιακά, που προσδιορίζονταν χρονικά (πενταετή) και θεσπίστηκαν για να στηρίξουν τον αναπτυξιακό χαρακτήρα των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., περιορίστηκαν στην κάλυψη χρόνιων ελλείψεων κυρίως σε τεχνικές υποδομές, καθιστώντας τους αδύναμους να αναλάβουν αυτό το ρόλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα περιφερειακού και διαπεριφερειακού επιπέδου.

Εισαγωγή

Την περίοδο 1995-2014⁴⁸ εφαρμόστηκαν, σε περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο, Ε.Α.Π., με φορείς υλοποίησής τους, αρχικά τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Ν.Α.) και έπειτα τις Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις, με κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο Συλλογικές Αποφάσεις Έργων (Σ.Α.Ε.) του Π.Δ.Ε.

Με αυτά τα Προγράμματα χρηματοδοτήθηκαν παρεμβάσεις σε περιοχές που έχριζαν ιδιαίτερης στήριξης, λόγω ειδικών γεωγραφικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών, σύμφωνα με τους επιμέρους στόχους τους.

Στη συνέχεια, επιχειρείται η εξέταση των κυριότερων Ε.Α.Π. που εφαρμόστηκαν την παραπάνω περίοδο, σε περιφερειακό και διαπεριφερειακό επίπεδο, καθώς και περιφερειακά Ε.Α.Π. που σχεδιάστηκαν δεν ενεργοποιήθηκαν, λόγω της δημοσιονομικής προσαρμογής της Χώρας.

Επιπλέον, εξετάζεται και η κατηγορία των Ε.Α.Π. «ειδικού τύπου», τα οποία στηρίζονται στο θεσμικό υπόβαθρο των Ε.Α.Π., όπως προβλέπονται στο ν. 1622/86, και έχουν εφαρμοσθεί σε περιοχές με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που δε συναντώνται στις άλλες περιπτώσεις.

Δεν εξετάζονται Ε.Α.Π. που είχαν εφαρμοσθεί σε νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο, κυρίως λόγω αδυναμίας εξεύρεσης ικανών στοιχείων που τα αφορούσαν.

Τα βασικότερα στοιχεία των διαπεριφερειακών και περιφερειακών Ε.Α.Π., περιγράφονται συνοπτικά στον ακόλουθο Πίνακα:

⁴⁸ Με την Εγκύκλιο 18653/17.04.2014 «Οδηγίες για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2014 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2015 – 2017 σύμφωνα με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2014 – 2017» της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας διευκρινίστηκε ότι αναστέλλονταν οι διαδικασίες ανάθεσης νέων μελετών/έργων των Ε.Α.Π. του Π.Δ.Ε. και επιτρεπόταν μόνο η υπογραφή συμβάσεων για όσες μελέτες/έργα η διαδικασία ήταν σε εξέλιξη και επρόκειτο να ολοκληρωθούν μέχρι 30.09.2014. (Αριθμός Διαδικτυακής Ανάρτησης- Α.Δ.Α.: ΒΙΗΧΦ-8Α6).

**Πίνακας 4.1: Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα
Περιφερειακού / Διαπεριφερειακού επιπέδου**

A/A	Τίτλος Ε.Α.Π.	Περιοχή Παρέμβασης	Στόχοι Ε.Α.Π.	Ενδεικτικός Προϋπολογισμός
1	Ειδικό Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου 2007-2013.	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Π.Ε. Δωδεκανήσου & Κυκλάδων)	Ενίσχυση της ενδο-περιφερειακής και ενδο-νησιωτικής συνοχής	250.000.000,00 €
2	Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη»	Ορεινές & μειονεκτικές περιοχές, εξαιρουμένων των αστικών / περιαστικών	Ενίσχυση ορεινών και μειονεκτικών Τοπικών Κοινοτήτων	120.000.000,00 €
3	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης	Ορεινός Όγκος Ροδόπης (Π.Ε. Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης & Έβρου)	Ανασυγκρότηση και βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της Οροσειράς της Ροδόπης	130.000.000,00 €
4	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου	Ορεινός Όγκος Πίνδου (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Περιφέρεια Ηπείρου, Π.Ε. Καρδίτσας, Τρικάλων, Λάρισας, Αιτωλοακαρνανίας, Ευρυτανίας)	Διαμόρφωση συνθηκών βιώσιμης και αιεφόρου ανάπτυξης του ορεινού όγκου Πίνδου	170.000.000,00 € (ύψος ενταγμένων έργων/δράσεων στο Π.Δ.Ε.)
5	Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Πυροπλήκτων Ηλείας	Πυρόπληκτες περιοχές Π.Ε. Ηλείας	Δημιουργία προϋποθέσεων συγκράτησης του πληθυσμού και στήριξη της ανάπτυξης της χωρικής ανταγωνιστικότητας	21.000.000,00 €
6	Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (εξαιρούμενης της Π.Ε. Φωκίδας)	Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής	150.000.000,00 €
7	Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα – «Πελοπόννησος 2020: Ευρωπαϊκή Περιφέρεια».	Περιφέρεια Πελοποννήσου	Αποκατάσταση του ενιαίου χαρακτήρα της Περιφέρειας, ολοκληρωμένη στήριξη τοπικών προϊόντων, συνεχής	120.000.000,00 €

			προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και στήριξη της «πράσινης» οικονομίας	
8	Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη»	Ενδοχώρα νησιών της Περιφέρειας, εξαιρουμένων των αστικών κέντρων και των μικρών νησιών	Αντιμετώπιση αναπτυξιακών ανισοτήτων εσωτερικών «ζωνών» των νησιών	63.000.000,00 €

Ακολουθεί η ειδικότερη εξέταση των παραπάνω περιφερειακών / διαπεριφερειακών Ε.Α.Π.

4.1 Εφαρμοσμένα Ε.Α.Π.

4.1.1 Το Ειδικό Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας (Ε.Π.Ε.Α.) της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου 2007-2013.

Το Ε.Π.Ε.Α. Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (Π.Ν.Α.) 2007-2013 θεσπίστηκε το 2010 ως Ε.Α.Π. με σκοπό την ενίσχυση της Π.Ν.Α. σε έργα βασικών υποδομών, λόγω του γεγονότος ότι η Περιφέρεια είχε καταταχθεί⁴⁹ στο Στόχο 2 «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα & Απασχόληση» της Περιφερειακής Πολιτικής της Ε.Ε. για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, εντός του Π.Ε.Π. Κρήτη-Νησιά Αιγαίου, που δεν έδινε προτεραιότητα σε έργα υποδομών, σε αντιδιαστολή με άλλες Περιφέρειες της Χώρας που είχαν καταταχθεί⁵⁰ στο Στόχο 1 «Σύγκλιση», που μπορούσαν να υλοποιήσουν, μέσω των οικείων Π.Ε.Π., περισσότερα έργα υποδομών.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠ.ΟΙ.Ο.) ενέταξε το Πρόγραμμα στη Συλλογική Απόφαση Έργων (Σ.Α.Ε.) 767 Π.Ν.Α. στο Π.Δ.Ε. 2010, με πενταετή διάρκεια (2009-2013) και προϋπολογισμό 250 εκ. €, κατά 55% στη Ν.Α. Δωδεκανήσων και κατά 45% στη Ν.Α. Κυκλάδων για έργα υποδομής και

⁴⁹ Απόφαση 2006/597/ΕΚ/04.08.2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» για την περίοδο 2007-2013», (L243/49) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006.

⁵⁰ Αριθ. 2006/595/ΕΚ/04.08.2006 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση» για την περίοδο 2007-2013», Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006, L243/44.

αναπτυξιακών δράσεων⁵¹.

Την παρακολούθηση του Προγράμματος ανέλαβε πενταμελής Επιτροπή, με Πρόεδρο το Γενικό Γραμματέα (Γ.Γ.) της Π.Ν.Α.

Η οριστική εξειδίκευση του Προγράμματος ολοκληρώθηκε μετά από την υποβολή σχετικού Επιχειρησιακού Σχεδίου (Ε.Σ.) από την Ε.Δ.Α. της Π.Ν.Α. το Μάρτιο του 2011⁵².

Σύμφωνα με το Ε.Σ., το Πρόγραμμα διαρθρώνεται ως εξής:

Πίνακας 4.1.1: Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου 2007-2013			
Άξονας	Μέτρο	Ενδεικτικός Προϋπολογισμός	Προϋπολογισμός Άξονα
1. Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη	1.1. Ύδρευση	15.000.000,00 €	85.000.000,00 €
	1.2. Αποχέτευση	50.000.000,00 €	
	1.3. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων	5.000.000,00 €	
	1.4. Δομημένο Περιβάλλον	15.000.000,00 €	
2. Υποδομές Προσπελασιμότητας	2.1. Οδοποιία	70.000.000,00 €	90.000.000,00 €
	2.2. Λιμένες	20.000.000,00 €	
3. Κοινωνική Συνοχή	3.1. Εκπαίδευση	10.000.000,00 €	30.000.000,00 €
	3.2. Υγεία-Πρόνοια	20.000.000,00 €	
4. Υποδομές Πολιτισμού & Τουρισμού	4.1. Τουρισμός	15.000.000,00 €	45.000.000,00 €
	4.2. Υποδομές Πολιτισμού	30.000.000,00 €	
ΣΥΝΟΛΟ:			250.000.000,00 €

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Ε.Π.Ε.Α., Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, ίδια επεξεργασία.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Δ.Α. της Π.Ν.Α. την πενταετία 2010-2014 εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα τριάντα οκτώ (38) έργα, συνολικού προϋπολογισμού 27.887.161,00 €

Από αυτά δημοπρατήθηκαν τα τριάντα τρία (33), με συνολικό ύψος συμβάσεων 23.761.348,00 € καλύπτοντας κατά 26,45% το Μέτρο Οδοποιίας, 25,44% το Μέτρο Λιμένων, 20,86% το Μέτρο Πολιτισμού, 11,30% το Μέτρο Ύδρευσης και 15,96% άλλα μέτρα του Προγράμματος.

Τα έργα υλοποιήθηκαν σε έντεκα (11) νησιά των Π.Ε. Κυκλάδων και Δωδεκανήσου, με φορείς υλοποίησης την Π.Ν.Α., τους οικείους Δήμους και Νομικά Πρόσωπά τους.

⁵¹ Σχετικό το από 20.08.2009 έγγραφο του τότε Υφυπουργού Οικονομίας & Οικονομικών προς τον τότε Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

⁵² Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (2011), *Ειδικό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου*, Ερμούπολη.

4.1.2 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη».

Το Πρόγραμμα «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη» θεσπίστηκε ως Ε.Α.Π. το 2010 με σκοπό την υλοποίηση βασικών δημόσιων υποδομών σε περιοχές της Περιφέρειας Κρήτης, με τα ακόλουθα κριτήρια⁵³:

- Όλες οι Τοπικές Κοινότητες (Τ.Κ.) με μέσο σταθμικό υψόμετρο από 400 μ. και άνω και
- Όλες οι ορεινές και μειονεκτικές περιοχές (βάσει της Οδηγίας 85/148/ΕΟΚ) που δεν υπήρχε δυνατότητα χρηματοδότησης από χρηματοδοτικά εργαλεία του Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου.

Εξαιρούνταν όσες περιοχές παρουσίαζαν ιδιαίτερη τουριστική ανάπτυξη και οι αστικές και ημιαστικές περιοχές. Με βάση αυτά τα κριτήρια η περιοχή παρέμβασης περιλάμβανε 382 Τ.Κ. σε 65 (καποδιστριακούς) Δήμους, που καταλάμβαναν περίπου το 60% της Κρήτης.

Το Πρόγραμμα είχε ενδεικτικό προϋπολογισμό της τάξης των 120 εκ. € και η διάρθρωσή του είχε ως εξής:

Πίνακας 4.1.2α Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη»			
A/A	ΑΞΟΝΕΣ/ΜΕΤΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΑΞΟΝΑΣ 1: ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		35,00 %	42.000.000,00 €
1.1	Ανάπτυξη & βελτίωση υποδομών	20,00 %	24.000.000,00 €
1.2	Προστασία φυσικού περιβάλλοντος	5,00 %	6.000.000,00 €
1.3	Επαναχρησιμοποίηση ρευμάτων αποβλήτων με ή χωρίς αξιοποίηση Α.Π.Ε.	10,00 %	12.000.000,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΝΑΔΕΙΞΗ & ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ		25,00 %	30.000.000,00 €
2.1	Ανάδειξη & αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	5,00 %	6.000.000,00 €
2.2	Ανάδειξη & αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	20,00 %	24.000.000,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 3: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ		18,00 %	21.600.000,00 €
3.1	Δημιουργία & βελτίωση υποδομών υγείας & πρόνοιας	10,00 %	12.000.000,00 €
3.2	Δημιουργία & βελτίωση υποδομών παιδείας & αθλητισμού	6,00 %	7.200.000,00 €
3.3	Δράσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής	2,00 %	2.400.000,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 4: ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ		14,00 %	16.800.000,00 €
4.1	Δράσεις για τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος	7,00 %	8.400.000,00 €
4.2	Ενίσχυση δικτύωσης – προώθησης τοπικών	4,00 %	4.800.000,00 €

⁵³ Αριθ. 125/09.03.2010 Πρόταση «Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη» της Περιφέρειας Κρήτης.

	προϊόντων		
4.3	Δομές στήριξης φορέων, επιχειρήσεων και κατοίκων της υπαίθρου	3,00 %	3.600.000,00 €
ΑΞΟΝΑΣ 5: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ		8,00 %	9.600.000,00 €
5.1	Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος	8,00 %	9.600.000,00 €
ΣΥΝΟΛΑ:		100,00 %	120.000.000,00 €

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Ε.Α.Π. «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη», Περιφέρεια Κρήτης.

Με επικαιροποιημένη Απόφαση⁵⁴ του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας (ΥΠ.ΟΙ.Α.Ν.) εγκρίθηκε το Σύστημα Διοίκησης του Προγράμματος, που προέβλεπε τη συγκρότηση και λειτουργία δεκαπενταμελούς Επιτροπής Παρακολούθησης, με Πρόεδρο τον Υπουργό ΟΙ.Α.Ν.

Το Πρόγραμμα εντάχθηκε στο Π.Δ.Ε. του 2010 στη Σ.Α.Ε. 402 Περιφέρειας Κρήτης, με 118 έργα και δράσεις, συνολικού προϋπολογισμού 59.576.977,92 €.

Σύμφωνα με επικαιροποιημένα στοιχεία του Προγράμματος⁵⁵, έως το 2016 υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται προς ολοκλήρωση 140 έργα/υποέργα και δράσεις, συνολικού προϋπολογισμού 44.221.238,95 €, που αφορούν στα ακόλουθα Μέτρα του Προγράμματος:

Πίνακας 4.1.2β: Υλοποιημένα έργα/δράσεις Ε.Α.Π. «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη»		
ΜΕΤΡΟ	ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1.1. Ανάπτυξη & Βελτίωση Υποδομών	17.720.315,92 €	40,07%
2.2. Ανάδειξη & Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	13.287.862,03 €	30,05%
5.1. Τεχνική Υποστήριξη	4.094.557,38 €	9,26%
4.3. Δομές Στήριξης Φορέων, Επιχειρήσεων & Κατοίκων της Υπαίθρου	2.863.660,00 €	6,48%
4.1. Δράσεις για τη διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος	2.077.827,84 €	4,70%
3.2. Δημιουργία & Βελτίωση Υποδομών Παιδείας & Αθλητισμού	1.492.207,00 €	3,37%
3.1. Δημιουργία & Βελτίωση Υποδομών Υγείας-Πρόνοιας	1.308.180,00 €	2,96%
2.1. Ανάδειξη & Αξιοποίηση της Φυσικής Κληρονομιάς	1.146.628,78 €	2,59%
4.2. Ενίσχυση Δικτύωσης - Προώθησης Τοπικών Προϊόντων	230.000 €	0,52%
ΣΥΝΟΛΑ:	44.221.238,95 €	100,00%

Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

Το 78,07% (13.834.668,56 €) του Μέτρου 1.1. αφορούσε σε έργα επαρχιακής-δημοτικής-αγροτικής οδοποιίας και το 74,95% (9.959.462,03 €) του Μέτρου 2.2. αφορούσε σε έργα αναπλάσεων κοινόχρηστων χώρων.

⁵⁴ Υ.Α. 11616/ΓΔ1137/16.03.2010 «Σύστημα Διοίκησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη», ΥΠ.ΟΙ.Α.Ν.

⁵⁵ www.crete.gov.gr (πρόσβαση 17.02.2017).

Φορείς υλοποίησης των έργων/δράσεων ήταν η (αιρετή) Περιφέρεια Κρήτης, οι οικείοι Δήμοι και Νομικά Πρόσωπά τους, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.).

4.1.3 Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης.

Με Απόφαση⁵⁶ του Υφυπουργού ΟΙ.Α.Ν., τον Αύγουστο 2010, εγκρίθηκε το Σύστημα Διοίκησης του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης (Ο.Π.Β.Ο.Ρ.), για την παρακολούθηση της εφαρμογής του.

Σύμφωνα με αυτό προβλεπόταν η συγκρότηση α) τριμελούς Επιτροπής Συντονισμού & Εξειδίκευσης (Ε.Σ.Ε.), με Πρόεδρο τον Υφυπουργό ΟΙ.Α.Ν. β) δεκατριμελούς Επιτροπής Παρακολούθησης και γ) Τεχνικής Γραμματείας, στελεχωμένη από υπαλλήλους του ΥΠ.Ο.Ι.Α.Ν. και της οικείας Περιφέρειας.

Ένα χρόνο μετά, το Σεπτέμβριο 2011, το Πρόγραμμα θεσπίστηκε ως Ε.Α.Π. με Απόφαση⁵⁷ του Περιφερειακού Συμβουλίου (Π.Σ.) Α.Μ.Θ. Ειδικότερα, με αυτή την Απόφαση εγκρίθηκε το Επιχειρησιακό Σχέδιο⁵⁸ του Προγράμματος.

Σύμφωνα με το αυτό, σκοπός του Ε.Α.Π. ήταν *«η προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, η ενίσχυση της τοπικής οικονομικής βάσης με σημαντική προβλεπόμενη συμμετοχή ιδιωτικών επενδύσεων, η βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της αναβάθμισης - δημιουργίας των αναγκαίων δημοσίων υποδομών, καθώς και διατοπική, διακρατική-διασυνοριακή συνεργασία στην ορεινή περιοχή της Οροσειράς της Ροδόπης»*. Η περιοχή παρέμβασης ήταν ο ορεινός όγκος της Ροδόπης, που εκτείνεται στους Νομούς Δράμας, Ξάνθης, Κομοτηνής και Έβρου και περιλαμβάνει το ομώνυμο χαρακτηρισμένο Εθνικό Πάρκο⁵⁹.

Ο συνολικός προτεινόμενος Προϋπολογισμός του Προγράμματος ήταν της τάξης των 130 εκ. €, και είχε την ακόλουθη διάρθρωση:

⁵⁶ Απόφαση 37597/ΔΕ4867/31.08.2010 του Υφυπουργού Ανταγωνιστικότητας, Οικονομίας & Ναυτιλίας.

⁵⁷ Αριθ. 236/05.09.2011 Απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (Α.Δ.Α.: 4Α877ΛΒ-ΤΧΟ).

⁵⁸ Σύνοψη του Παραδοτέου του Έργου «Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου για την υλοποίηση του ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης» (2011), Τεύχος Ενημέρωσης του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Κομοτηνή.

⁵⁹ Κ.Υ.Α. 40379/01.10.2009 «Χαρακτηρισμός χερσαίων και υδάτινων περιοχών της Οροσειράς Ροδόπης ως Εθνικό Πάρκο» (ΦΕΚ 445/τ.Δ'/02.10.2009).

**Πίνακας 4.1.3: Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα
Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης**

ΑΞΟΝΕΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ
1. Προστασία / Βελτίωση / Ανάδειξη του Φυσικού Περιβάλλοντος	1.1. Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες 1.2. Βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος 1.3. Μελέτες για την προστασία και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος 1.4. Ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος
2. Ενίσχυση της Τοπικής Οικονομικής Βάσης	2.1. Ενίσχυση της Κτηνοτροφικής & Δασικής Παραγωγής. 2.2. Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας 2.3. Ενίσχυση Τουριστικών Δραστηριοτήτων 2.4. Βελτίωση Υποδομής Παραγωγής Ενέργειας για την Υποστήριξη της Παραγωγικής Διαδικασίας 2.5. Ενέργειες Υποστήριξης της Τοπικής Βάσης
3. Βελτίωση Υποδομών & Ποιότητας Ζωής	3.1. Βελτίωση των Υπηρεσιών Υγείας & Κοινωνικής Φροντίδας 3.2. Βελτίωση των Υπηρεσιών Μεταφορών/ Τηλεπικοινωνιών 3.3. Ενίσχυση της Πολιτικής Προστασίας 3.4. Αναβάθμιση του Οικιστικού Περιβάλλοντος 3.5. Βελτίωση Υποδομής Παραγωγής Ενέργειας για Οικιακή και Κοινόχρηστη Χρήση 3.6. Στήριξη & Ανάδειξη του Τοπικού Πολιτισμού
4. Διατοπική / Διακρατική Συνεργασία	4.1. Ενίσχυση Συνεργασιών με άλλες Περιοχές της Ελλάδας 4.2. Ενίσχυση Διακρατικής / Διασυνοριακής Συνεργασίας
5. Τεχνική Βοήθεια	5.1. Υλοποίηση του Προγράμματος 5.2. Ενέργειες Δημοσιότητας του Προγράμματος

Η χρηματοδότηση του Προγράμματος προβλεπόταν να καλυφθεί κυρίως από πιστώσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονίας - Θράκης ΕΣΠΑ 2007-2013, του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλέξανδρος Μπαλτατζής» 2007-2013 και συμπληρωματικά από εθνικούς πόρους, μέσω του Π.Δ.Ε.

Με την έγκριση του Ε.Σ. του Προγράμματος από το Π.Σ. Α.Μ.Θ., η Ε.Δ.Α. Περιφέρειας Α.Μ.Θ. δημοσίευσε Πρόσκληση⁶⁰, στο πλαίσιο του Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013, καλώντας ως δυνητικούς δικαιούχους την Α.Π. Α.Μ.Θ. και τους Δήμους των περιοχών παρέμβασης για την προτάσεων ένταξης έργων και δράσεων.

Σκοπός των υπό ένταξη παρεμβάσεων ήταν «η ανασυγκρότηση και η βιώσιμη

⁶⁰ Πρόσκληση 1389^Α/06.09.2011 Ένταξης Έργων στην αριθ. 61.05 Πράξη «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών» της Ε.Δ.Α. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (Α.Δ.Α.: 4ΑΧ87ΛΒ-ΥΧΓ).

οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της Οροσειράς της Ροδόπης, που συγκεντρώνουν χαρακτηριστικά περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής παρακμής». Ο συνολικός Προϋπολογισμός της Πρόσκλησης ήταν 25.000.000,00 €.

Στη συγκεκριμένη Πρόσκληση εντάχθηκαν δεκαεννέα (19) έργα, συνολικού προϋπολογισμού 20.803.352,00 € και συμβασιοποιήθηκαν αντίστοιχα έργα συνολικού προϋπολογισμού 15.869.316,00 €, καλύπτοντας κατά 41,18% έργα οδοποιίας, 25,20% έργα ύδρευσης/αποχέτευσης και 33,62% λοιπά έργα και δράσεις⁶¹.

Φορείς υλοποίησης των έργων/δράσεων ήταν η Περιφέρεια Α.Μ.Θ και οι οικείοι Δήμοι. Δεν εντάχθηκαν περαιτέρω άλλα έργα στο Πρόγραμμα.

4.1.4 Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου (Πρόγραμμα ΠΙΝΔΟΣ).

Το Πρόγραμμα ΠΙΝΔΟΣ θεσπίστηκε ως διαπεριφερειακό Ε.Α.Π. το 2005, με σκοπό τη «διαμόρφωση συνθηκών βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης του ορεινού όγκου με τη δημιουργία προϋποθέσεων συγκράτησης του πληθυσμού και προσέλκυσης νέων ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής ενός εναλλακτικού μοντέλου ανάπτυξης»⁶².

Με σχετική Υ.Α.⁶³ εγκρίθηκε το Σύστημα Διοίκησής⁶⁴ του, το οποίο προέβλεπε τη συγκρότηση και λειτουργία:

α) εννεαμελούς Πολιτικής Επιτροπής, με Πρόεδρο τον Υφυπουργό ΟΙ.Ο. και μέλη τους Γ.Γ. των Περιφερειών του Προγράμματος

β) δεκαεπταμελούς Επιτροπής Παρακολούθησης, με Πρόεδρο τον Υφυπουργό ΟΙ.Ο. και μέλη υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου, τους ανωτέρω Γ.Γ. των Περιφερειών, τους Νομάρχες και αντίστοιχους εκπροσώπους των Τ.Ε.Δ.Κ. των υπόψη Νομών και

γ) τετραμελούς Τεχνικής Γραμματείας, με μέλη υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, και των τριών Περιφερειών.

Η περιοχή παρέμβασης του Προγράμματος ήταν ο Ορεινός Όγκος της Πίνδου, που περιλάμβανε κυρίως την περιοχή που οριοθετείται από το Εθνικό Πάρκο Βόρειας

⁶¹ Σύμφωνα με στοιχεία της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Ε.Π. Περιφέρειας Α.Μ.Θ.

⁶² www.progpindos.gr (πρόσβαση 02.02.2017).

⁶³ Απόφαση 23765/ΔΕ-4697/27.06.2005 του Υπουργού Οικονομίας & Οικονομικών.

⁶⁴ Το Σύστημα Διοίκησης του Προγράμματος τροποποιήθηκε με τις αριθ. α) 58766/ΔΕ-8679/15.12.2008, β) 4534/ΔΕ-383/31.01.2012 (Α.Δ.Α.: ΒΟΧΡΦ-ΛΨΟ), γ) 47654/ΔΕ-5730/30.10.2013 (Α.Δ.Α.: ΒΛΛ5Φ-Τ3Υ) και δ) 18188/15.04.2014 (Α.Δ.Α.: ΒΙΗΜΦ-ΘΜΜ) Υπουργικές Αποφάσεις.

Πίνδου⁶⁵ (Περιοχή Γρεβενών-Ιωαννίνων), ενώ διευρύνθηκε σε δεκατρείς (13) Νομούς και πέντε (5) Περιφέρειες της Χώρας.

Η διάρθρωση του Προγράμματος, είχε ως εξής:

Πίνακας 4.1.4α: Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου	
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΜΕΤΡΑ
1. Βελτίωση Βασικών Υποδομών & Ποιότητας Ζωής	1.1. Έργα Μεταφορικής Υποδομής 1.2. Έργα Προστασίας Περιβάλλοντος 1.3. Κοινωνικές Υποδομές
2. Ενίσχυση Παραγωγικού Περιβάλλοντος	2.1. Ενίσχυση Υφιστάμενων & Ανάπτυξη Νέων Δραστηριοτήτων 2.2. Επιτόπου Αξιοποίηση Τοπικής Παραγωγής 2.3. Ανάπτυξης Βιοτεχνίας / Οικοτεχνίας
3. Ανάδειξη & Αξιοποίηση Φυσικής & Πολιτιστικής Κληρονομιάς	3.1. Ανάδειξη & Αξιοποίηση Φυσικής Κληρονομιάς 3.2. Ανάδειξη & Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς
4. Αναβάθμιση Ανθρώπινου Δυναμικού - Δικτύωση	4.1. Κατάρτιση – Εξειδίκευση Ανθρώπινου Δυναμικού 4.2. Υποδομές Αναβάθμισης Ανθρώπινου Δυναμικού 4.3. Τοπικά Σύμφωνα Ποιότητας (Τ.Σ.Π.) 4.4. Ανάδειξη – Προβολή - Εξωστρέφεια 4.5. Προώθηση Δράσεων Ανάδειξης της Περιοχής 4.6. Τεχνική Υποστήριξη του Προγράμματος

Πηγή: Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

Το Πρόγραμμα εντάχθηκε στη Σ.Α.Ε./Σ.Α.Μ. 440 του Π.Δ.Ε. 2005, με φορέα Χρηματοδότησης του ΥΠ.ΟΙ.Ο. Έως το 2012 εντάχθηκαν περίπου 327 έργα/δράσεις και μελέτες, της τάξης των 180 εκ. €.

Η κατανομή τους, ανά Μέτρο περιγράφεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.1.4β: Ποσοστιαία κατανομή ενταγμένων έργων/δράσεων ανά Μέτρο του Προγράμματος Πίνδος		
ΜΕΤΡΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ/ΔΡΑΣΕΩΝ
1.1. Έργα Μεταφορικής Υποδομής	78,25 %	Έργα επαρχιακής οδοποιίας, μελέτες.
3.2 Ανάδειξη και Αξιοποίηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς	14,21 %	Αναπλάσεις/αποκαταστάσεις πλατειών, Ιερών Ναών, Ιερών Μονών, γεφυριών και ανενεργών σχολικών κτιρίων, μελέτες.
4.6 Τεχνική Υποστήριξη του Προγράμματος	2,17 %	
Λοιπά Μέτρα	4,50 %	
ΣΥΝΟΛΑ:	100,00 %	

Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

⁶⁵ Υ.Α. 23069/14.06.2005 «Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής των ορεινών όγκων της Βόρειας Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης» (ΦΕΚ 639/τ.Β'/14.06.2005).

Έως και το 2009 εντάχθηκε το 96% των έργων (313). Από αυτά συμβασιοποιήθηκαν τα 178 στο ύψος των 97.467.656,14 € και αφορούσαν κατά 83% (80.874.932,59 €) σε έργα οδοποιίας, 2,9% σε ενίσχυση του παραγωγικού περιβάλλοντος, 11,8% σε παρεμβάσεις αναπλάσεων, 0,6% σε υποδομές αναβάθμισης ανθρώπινου δυναμικού και κατά 1,8% σε τεχνική υποστήριξη⁶⁶.

4.1.5 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Πυροπλήκτων Ηλείας.

Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Πυροπλήκτων Ηλείας θεσπίστηκε το 2015 με απόφαση της Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Ελλάδας (Περ.Δ.Ε.)⁶⁷. Γενικός στόχος του Προγράμματος ήταν «*Η δημιουργία προϋποθέσεων συγκράτησης του πληθυσμού μέσα από δράσεις βελτίωσης της ελκυστικότητας της περιοχής και στήριξης της ανάπτυξης της χωρικής ανταγωνιστικότητας και η σύνδεση των παρεμβάσεων με τα ιδιαίτερα πολιτιστικά και περιβαλλοντικά στοιχεία της περιοχής παρέμβασης, καθώς και με τα ιδιαίτερα τοπικά προϊόντα προέλευσης*».

Η περιοχή παρέμβασης περιλάμβανε Τοπικές Κοινότητες Δήμων του Νομού Ηλείας που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007, όπως αυτές οριοθετήθηκαν με σχετικές Κ.Υ.Α.⁶⁸.

Η διάρθρωση του Προγράμματος είχε ως εξής:

Πίνακας 4.1.5: Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Πυροπλήκτων Ηλείας				
A/A	ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	15.000.000,00 €	15.000.000,00 €	0,00 €
2	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ	3.800.000,00 €	1.900.000,00 €	1.900.000,00 €
3	ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	2.500.000,00 €	2.500.000,00 €	0,00 €
4	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	200.000,00 €	200.000,00 €	0,00 €
ΣΥΝΟΛΑ:		21.500.000,00 €	19.600.000,00 €	1.900.000,00 €

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.

⁶⁶ Αριθ. 4773/310/Ε3Α/13.10.2010 «Απολογιστική Έκθεση του Προγράμματος ΠΙΝΔΟΣ» της Αναπτυξιακής Κοζάνης (ΑΝ.ΚΟ.) Α.Ε. Σελ. 77-83, ίδια ανάλυση.

⁶⁷ Απόφαση 41/30.03.2015 του Περιφερειακού Συμβουλίου Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Α.Δ.Α.: ΩΓΜΩ7Λ6-ΔΚΥ).

⁶⁸ Κ.Υ.Α. οικ.5285/Α32/31.08.2007 (ΦΕΚ1744/τ.Β'/31.08.2007), οικ/5645/Α32/12.9.2007 (ΦΕΚ1845/Β') & αριθ. 6374/Α32/10.10.2007 (ΦΕΚ 2024/τ.Β'/15.10.2007).

Η Δημόσια Δαπάνη προβλεπόταν να καλυφθεί από Π.Δ.Ε., με τη ΣΑΕΠ 401 Δυτικής Ελλάδας⁶⁹.

Έπειτα από Πρόσκληση⁷⁰ της Περ.Δ.Ε. προς τους δικαιούχους Δήμους της Π.Ε. Ηλείας, που αφορούσε στο Υποπρόγραμμα 1, εντάχθηκαν στο Π.Δ.Ε. 2016 στη ΣΑΕΠ 401 τριάντα έξι (36) έργα, συνολικού προϋπολογισμού 14.293.327,02 €. Το 86,5% των πιστώσεων αφορούν σε έργα οδοποιίας. Έως το Φεβρουάριο 2017 δεν είχε δημοπρατηθεί κανένα έργο, όπως επίσης δεν έχουν ενταχθεί έργα/δράσεις των υπόλοιπων Υποπρογραμμάτων στη ΣΑΕΠ 401 Δυτικής Ελλάδας.

4.1.6 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Π.Σ.Ε.) θεσπίστηκε το 2009 με σκοπό την ενίσχυση της Π.Σ.Ε. σε έργα βασικών υποδομών, λόγω του γεγονότος ότι η Περιφέρεια είχε καταταχθεί⁷¹ στο Στόχο 2 «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα & Απασχόληση» της Περιφερειακής Πολιτικής της Ε.Ε. για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, εντός του Π.Ε.Π. Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Ηπείρου, που δεν έδινε προτεραιότητα σε έργα υποδομών, σε αντιδιαστολή με άλλες Περιφέρειες της Χώρας που είχαν καταταχθεί⁷² στο Στόχο 1 «Σύγκλιση», που μπορούσαν να υλοποιήσουν, μέσω των οικείων Π.Ε.Π., περισσότερα έργα υποδομών.

Το Πρόγραμμα δεν κάλυπτε το Νομό Φωκίδας, γιατί υλοποιούνταν ξεχωριστό Ε.Α.Π.⁷³ και εντάχθηκε στο Π.Δ.Ε. 2009, με τη Σ.Α.Ε. 766 Π.Σ.Ε., στην οποία εντάχθηκαν τριάντα (30) έργα, συνολικού προϋπολογισμού 142 εκ. €, που αφορούσαν τις εξής κατηγορίες⁷⁴:

⁶⁹ Οι συγκεκριμένες πιστώσεις καλύπτονταν από χρηματικά υπόλοιπα ύψους 24.700.000,00 € του Ειδικού Ταμείου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (Ε.Τ.Α.Ε.Α.) (Ταμείο Μολυβιάτη), που διατέθηκαν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με την Κ.Υ.Α. 55923/ΔΚΠ 353/18.12.2012 (ΦΕΚ 3557/τ.Β'/31.12.2012).

⁷⁰ Αριθ. 291272/2650/04.11.2015 (Α.Δ.Α.: 7Η8Λ7Λ6-ΚΛΦ).

⁷¹ Απόφαση 2006/597/ΕΚ/04.08.2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» για την περίοδο 2007-2013» (L243/49), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006.

⁷² Απόφαση 2006/595/ΕΚ/04.08.2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση» για την περίοδο 2007-2013» (L243/44), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006.

⁷³ Στο Νομό Φωκίδας υλοποιούνταν το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ορεινών Όγκων Φωκίδας - ΠΑΝΦΩΚΙΣ», ενταγμένο στη Σ.Α.Ε. 409 του Π.Δ.Ε. 2008.

⁷⁴ Απόφαση ΕΠ766 ΤΡΟΠ0/07.07.2010 Υφυπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 4.1.6α Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΔΟΠΟΪΑ	66,67 %
ΛΙΜΕΝΕΣ	10,00 %
ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ	10,00 %
ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	6,67 %
ΔΑΣΗ-ΑΛΙΕΙΑ	3,33 %
ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	3,33 %
ΣΥΝΟΛΑ:	100,00 %

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

Έως το 2016, και κατόπιν τροποποιήσεων που προέκυψαν στα αρχικά ενταγμένα έργα και τους προϋπολογισμούς τους, δημοπρατήθηκαν και συμβασιοποιήθηκαν είκοσι οκτώ (28) τεχνικά έργα, συνολικού ύψους 48.366.282,32 €, που αφορούσαν τις εξής κατηγορίες:

Πίνακας 4.1.6β: Κατηγορίες συμβασιοποιημένων έργων του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Στερεάς Ελλάδας	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΟΔΟΠΟΪΑ	92,77 %
ΕΡΓΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	7,08 %
ΕΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ	0,15 %
ΣΥΝΟΛΑ:	100,00 %

Πηγή: Ίδια επεξεργασία.

Στο Π.Δ.Ε. 2012 εντάχθηκε και η Σ.Α.Μ.Π. 677 Π.Σ.Ε., στην οποία περιλήφθηκαν οκτώ (8) μελέτες ύψους 5.620.000,00 €, που αφορούσαν σε επτά (7) έργα οδοποιίας και ένα (1) έργο τουριστικής ανάπτυξης.

4.2. Μη Εφαρμοσμένα Ε.Α.Π. Περιφερειακού Επιπέδου.

4.2.1 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα – Πελοπόννησος 2020: Ευρωπαϊκή Περιφέρεια.

Το 2012 εγκρίθηκε με Υ.Α.⁷⁵ το Σύστημα Διοίκησης του Ε.Α.Π. «Πελοπόννησος 2020: Ευρωπαϊκή Περιφέρεια», το οποίο προέβλεπε:

- Τριμελή Επιτροπή Συντονισμού και Εξειδίκευσης (Ε.Σ.Ε.), με Πρόεδρο τον

⁷⁵ Απόφαση 21143/ΔΕ 2062/04.05.2012 της Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας «Σύστημα Διοίκησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος για την Πελοπόννησο» (Α.Δ.Α.: Β49ΛΦ-0ΧΩ).

Υπουργό Α.Α.Ν.

- Επιτροπή Παρακολούθησης (Ε.Π.), αποτελούμενη από τα μέλη της Ε.Σ.Ε., υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠ.Α.Α.Ν. και της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Περ.Πε.), τους οικείους Αντιπεριφερειάρχες των Περιφερειακών Ενοτήτων (Π.Ε.) της Περ.Πε. και πέντε (5) Δημάρχους.
- Πενταμελή (5) Τεχνική Γραμματεία, αποτελούμενη από υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠ.Α.Α.Ν. και της Περ.Πε.

Στόχοι του Προγράμματος ήταν:

- Η αποκατάσταση του ενιαίου χαρακτήρα της Πελοποννήσου.
- Η ολοκληρωμένη στήριξη των ποιοτικών Πελοποννησιακών προϊόντων μέσω ενδογενών και εξωτερικών δικτύσεων από την παραγωγή μέχρι την τελική διάθεση τους.
- Η συνεχής προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η στήριξη κλάδων της «πράσινης» οικονομίας για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η διάρκεια του Προγράμματος ήταν οκταετής (2012-2020) και ο συνολικός προϋπολογισμός του 120 εκ. €. Η διάρθρωσή, σύμφωνα με τη σχετική Πρόταση⁷⁶ της Περιφέρειας Πελοποννήσου προς το ΥΠ.Α.Α.Ν. είχε ως εξής:

Πίνακας 4.2.1: Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Πελοπόννησος – Ευρωπαϊκή Περιφέρεια»			
ΑΞΟΝΑΣ/ ΜΕΤΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΞΟΝΑ/ΜΕΤΡΟΥ/ΥΠΟΜΕΤΡΟΥ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ Π/Υ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1.	Επενδύοντας στο μέλλον		
1.1.	Θεσμική Στήριξη του Περιφερειακού Σχεδιασμού	1.200.000,00 €	1%
1.2.	Περιφερειακή Καινοτομία – Έξυπνη ανάπτυξη	4.000.000,00 €	3%
1.3.	Οργάνωση και Αξιοποίηση Ανθρώπινων Πόρων - Τεχνική Βοήθεια	3.600.000,00 €	3%
Σύνολο Άξονα 1:		8.800.000,00 €	7%
2.	Καθιέρωση του Ενιαίου Χαρακτήρα της Πελοποννήσου		
2.1.	Καθιέρωση της Πελοποννήσου ως Προορισμού	1.200.000,00 €	1%
2.2.	Αστικοί πόλοι της Πελοποννήσου		
	2.2.1. Αστική Ανάπτυξη – Υπηρεσίες – Διοικητικό Κέντρο της Πελοποννήσου	6.000.000,00 €	5%
	2.2.2. Αστική Ανάπτυξη, Δίκτυο Πόλεων της Πελοποννήσου	6.000.000,00 €	5%
	2.2.3. Αστική Ανάπτυξη, ο Νέος Ρόλος των Κωμοπόλεων	12.000.000,00 €	10 %
2.3.	Διαδρομές στην Πελοπόννησο	3.600.000,00 €	3%
2.4.	Πελοποννησιακό Σύμφωνο Ποιότητας	600.000,00 €	1%
Σύνολο Άξονα 2:		29.400.000,00 €	25 %
3.	Από τη Γη στο Τραπέζι: Ανάπτυξη μιας Οικονομίας Συνεργασίας		

⁷⁶ Αριθ. 21017/8921/03.04.2012 Πρόταση «Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα – Πελοπόννησος: Ευρωπαϊκή Περιφέρεια» της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

3.1.	Προϊόντα Υψηλής Ποιότητας	9.600.000,00 €	8%
3.2.	Δημιουργία και Ενίσχυση Δικτύων	1.200.000,00 €	1%
3.3.	Φιλοξενία και Πολιτισμός	6.000.000,00 €	5%
Σύνολο Άξονα 3:		16.800.000,00 €	14 %
4.	Υποδομές – Παρεμβάσεις Αναγκαίες για την Ανάπτυξη		
4.1.	Υποδομές Πρόσβασης και Μεταφορών		
	4.1.1. Έργα Οδοποιίας	6.000.000,00 €	5%
	4.1.2. Λιμενικά Έργα	11.200.000,00 €	9%
	4.1.3. Αεροδρόμια	11.200.000,00 €	9%
	4.1.4. Σιδηροδρομικές Υποδομές - Δίκτυα	6.000.000,00 €	5%
4.2.	Κτιριακές Υποδομές		
	4.2.1. Υποδομές Εκπαίδευσης	3.600.000,00 €	3%
	4.2.2. Κοινωνικές Υποδομές & Υποδομές Πολιτισμού	9.600.000,00 €	8%
4.3.	Υδάτινοι Πόροι		
	4.3.1. Δίκτυα Ύδρευσης – Αποχέτευσης, Διαχείριση Αστικών Αποβλήτων	8.400.000,00 €	7%
	4.3.2. Εγγειοβελτιωτικά Έργα (Αρδευτικά, Λιμνοδεξαμενές)	9.000.000,00 €	8%
Σύνολο Άξονα 4:		65.000.000,00 €	54%
Γενικό Σύνολο Αξόνων:		120.000.000,00 €	100%

Πηγή: Πρόταση Ε.Α.Π. «Πελοπόννησος- Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα», Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Το Πρόγραμμα προβλεπόταν να χρηματοδοτηθεί κυρίως από το Π.Δ.Ε. και από πιστώσεις του Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013 και της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, ωστόσο δεν προχώρησε η εφαρμογή του.

4.2.2 Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη».

Το 2010 εγκρίθηκε με Υ.Α.⁷⁷ το Σύστημα Διοίκησης του Ε.Α.Π. «Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη», το οποίο προέβλεπε:

- Ενδεκαμελής Επιτροπή Παρακολούθησης (Ε.Π.) με Πρόεδρο τον Υφυπουργό ΟΙ.Α.Ν.
- Πενταμελής Τεχνική Γραμματεία, αποτελούμενη από υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠ.ΟΙ.Α.Ν. και της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Π.Β.Α.).

Ο ενδεικτικός Προϋπολογισμός του Προγράμματος, σύμφωνα με σχετική Πρόταση⁷⁸ της Π.Β.Α. ήταν της τάξης των 63 εκ. € και οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αφορούσαν τη νησιωτική ενδοχώρα, εξαιρούμενων των αστικών κέντρων και των

⁷⁷ Αριθ. 33994/ΔΕ3595/03.08.2010 Απόφαση «Σύστημα Διοίκησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος “Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη”» του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

⁷⁸ Αριθ. 2568/2649/21.07.2010 έγγραφο «Αναθεωρημένο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου: Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη» της Γενικής Γραμματέως Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου προς τον Υφυπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

μικρών νησιών της Περιφέρειας, οι οποίες καλύπτονταν από εναλλακτικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Η διάρθρωση του Προγράμματος είχε ως εξής:

Πίνακας 4.2.2: Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου «Βιώσιμη & χωρίς αποκλεισμούς Ανάπτυξη»			
ΑΞΟΝΑΣ	ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΚΟΣΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.1. Προσπελασιμότητα	10.500.000,00 €	17%
	1.2. Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου	5.500.000,00 €	9%
	1.3. Φυσικό & Ανθρωπογενές Περιβάλλον	9.000.000,00 €	14%
	1.4. Πολιτισμός	5.000.000,00 €	8%
	Σύνολο Άξονα 1:	30.000.000,00 €	48%
2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	2.1. Εκπαίδευση για μια «Νεολαία σε Κίνηση»	4.000.000,00 €	6%
	2.2. Ψηφιακή Κοινωνία	5.000.000,00 €	8%
	2.3. Κοινωνική Αλληλεγγύη – «Ενεργός Πολίτης»	6.000.000,00 €	6%
	Σύνολο Άξονα 2:	13.000.000,00 €	21%
3. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	3.1. Προβολή & Στήριξη Ανταγωνιστικότητας	3.500.000,00 €	6%
	3.2. Προβολή-Προώθηση Αγροτικών Προϊόντων	2.500.000,00 €	4%
	3.3. Καινοτόμος Επιχειρηματικότητα	3.500.000,00 €	6%
	3.4. Διαφοροποίηση του Τουριστικού Προϊόντος	5.500.000,00 €	9%
	Σύνολο Άξονα 3:	15.000.000,00 €	24 %
4. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	4.1. Τεχνική Στήριξη	5.000.000,00 €	8 %
	Σύνολο Άξονα 4:	5.000.000,00 €	8 %
	ΣΥΝΟΛΟ:	63.000.000,00 €	100 %

Πηγή: Γ.Γ. Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Το Πρόγραμμα προβλεπόταν να χρηματοδοτηθεί από το Π.Δ.Ε., μέσα από τη ΣΑΕΠ/Μ 488 Π.Β.Α., ωστόσο δε δρομολογήθηκε.

4.3 Ε.Α.Π. «ειδικού τύπου».

Η εφαρμογή Ε.Α.Π. «ειδικού τύπου» εντοπίζεται σε περιοχές με ιδιαίτερες συνθήκες, που δεν επικρατούν σε περιοχές υποπεριφερειακού, περιφερειακού και διαπεριφερειακού επιπέδου.

Χαρακτηριστική περίπτωση τέτοιων Ε.Α.Π. αποτελούν τα Ε.Α.Π. που υλοποιούνται σε περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και στο Λεκανοπέδιο Μεγαλόπολης, που βρίσκεται στην Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Οι συγκεκριμένες περιοχές χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες συνθήκες που έχουν

διαμορφωθεί λόγω της εκμετάλλευσης επιφανειακών λιγνιτωρυχείων και της λειτουργίας λιγνιτικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αρχικά από τη κρατική Δ.Ε.Η. και στη συνέχεια από τη Δ.Ε.Η. Α.Ε.

Η μακρόχρονη (πλέον των πενήντα ετών) παρουσία της Δ.Ε.Η. ήταν και παραμένει καταλυτική για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική φυσιογνωμία των συγκεκριμένων περιοχών, λόγω αυτών των δραστηριοτήτων της, σε βαθμό που η προοπτική της εν γένει ανάπτυξής τους να είναι δέσμια της πορείας της.

Η Πολιτεία, αναγνωρίζοντας την έντονη και σύνθετη επιρροή της Δ.Ε.Η. σε αυτές τις περιοχές θέσπισε το «*Τέλος Ανάπτυξης Βιομηχανικών Περιοχών Παραγωγής Ρεύματος από θερμικούς σταθμούς των Νομών Φλώρινας, Κοζάνης και Αρκαδίας, ποσοστού 0,4% επί του κύκλου εργασιών της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού*» με το άρθρο 20 του ν. 2446/96⁷⁹.

Κύριος σκοπός επιβολής του Τέλους ήταν η χρηματοδότηση παρεμβάσεων υποστήριξης των τοπικών κοινωνιών και οικονομιών στην ομαλή μετάβασή τους στην περίοδο της σταδιακής μείωσης των δραστηριοτήτων των Δ.Ε.Η.

Ως εργαλεία για την επίτευξη αυτού του σκοπού θεσμοθετήθηκαν Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα, πενταετούς διάρκειας, για την υλοποίηση έργων υποδομής, ανάπτυξης και περιβάλλοντος στις περιοχές παρέμβασης.

Αυτά τα Προγράμματα εξειδικεύονται: α) στο Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης (Ε.Α.Π. Α.Μ.), β) το Ε.Α.Π. Νομού Κοζάνης και γ) το Ε.Α.Π. Νομού Φλώρινας, τα οποία χρηματοδοτούνται από την επιβολή του εν λόγω Τέλους στη Δ.Ε.Η., από το 1997 έως το 2000, και από τη μητρική εταιρεία του Ομίλου της Δ.Ε.Η. Α.Ε., από το 2001 έως και το 2016.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα εξετασθεί ειδικότερα α) το θεσμικό πλαίσιο που διέπει αυτά τα Ε.Α.Π. και β) η διαχείριση του Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης. Δεν επιλέγεται η εξέταση της διαχείρισης των Ε.Α.Π. των Ν. Κοζάνης και Φλώρινας, λόγω του ότι συνιστούν «οιωνεί» Περιφερειακό Ε.Α.Π., δεδομένου ότι καλύπτουν τους επτά⁸⁰ (7) από τους δώδεκα (12) Δήμους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, που αντιπροσωπεύουν το 71% του πληθυσμού της και το 57% της έκτασής της.

Αντίθετα, επιλέγεται το Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης ως ιδιαίζουσα περίπτωση, λόγω του μικρού κοινωνικοοικονομικού μεγέθους της υπόψη περιοχής

⁷⁹ «*Τροποποίηση του ν. 711/1977 (ΦΕΚ 284 Α')* «περί ειδικών τουριστικών λεωφορείων» και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 276/τ.Α'/19.12.1996.

⁸⁰ Δήμοι Βοιού, Εορδαίας, Κοζάνης, Σερβίων-Βελβεντού (Π.Ε. Κοζάνης) και Δήμοι Αμυνταίου, Πρεσπών, Φλώρινας (Π.Ε. Φλώρινας)

παρέμβασης, που συνεπάγεται και τη συγκριτικά μεγαλύτερη επιρροή από την παρουσία της Δ.Ε.Η. στην τοπική κοινωνία και οικονομίας της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης

5.1 Η ταυτότητα της περιοχής / Θεσμικό πλαίσιο.

Το Λεκανοπέδιο Μεγαλόπολης (Λ.Μ.), έκτασης πλέον των 730 στρ., καλύπτει γεωγραφικά τον ομώνυμο Δήμο και μέρος του Δήμου Γορτυνίας της Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.) Αρκαδίας Περιφέρειας Πελοποννήσου (Περ.Πε.). Εκτείνεται από τις παρυφές του Ταυγέτου έως τις παρυφές του Μαινάλου και το Λύκαιο Όρος και διαπερνάται από τον Αλφειό ποταμό και παραπόταμούς του.

Πριν το ν. 2539/1997 σε αυτή την περιοχή υπήρχαν δύο (2) Δήμοι (Μεγαλόπολης και Ανατολικής Φαισσίας), εξήντα έξι (66) Κοινότητες και είκοσι εννέα (29) Οικισμοί. Ο συνολικός πραγματικός πληθυσμός τους, σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού του 1991, ήταν 14.939 κάτοικοι. Με την εφαρμογή του ν. 2539/1997 οι εν λόγω Ο.Τ.Α. συνενώθηκαν σε τέσσερις (4) Δήμους (Γόρτυνος, Μεγαλόπολης, Τρικολώνων και Φαισσίας). Ο πραγματικός πληθυσμός τους, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ήταν 14.412 κάτοικοι.

Με το ν. 3852/2010 οι Δήμοι Γόρτυνος, Μεγαλόπολης και Φαισσίας συνενώθηκαν στο νέο Δήμο Μεγαλόπολης και ο Δήμος Τρικολώνων εντάχθηκε στο νέο Δήμο Γορτυνίας. Ο πραγματικός πληθυσμός τους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011 ήταν 11.670 κάτοικοι.

Στο Λεκανοπέδιο Μεγαλόπολης λειτουργούν, από το 1970, επιφανειακά λιγνιτωρυχεία και θερμικοί λιγνιτικοί σταθμοί της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), που έχουν αναπτυχθεί σήμερα σε έκταση περίπου 45.000 στρ⁸¹. Επειδή η δραστηριότητα της Δ.Ε.Η. στην περιοχή αφορούσε στην εξόρυξη λιγνίτη, απαιτούσε την απασχόληση μεγάλου αριθμού προσωπικού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να καθιερωθεί ως ο βασικότερος εργοδοτικός φορέας του τοπικού και περιφερειακού εργατικού δυναμικού, διατηρώντας αυτή την ιδιότητα έως και σήμερα.

⁸¹ Κ.Υ.Α. 100532/200/23.01.2004 «Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων για την εκμετάλλευση του λιγνιτωρυχείου Μεγαλόπολης Ν. Αρκαδίας, έκτασης 45.683.463 τ.μ. της ΔΕΗ».

Με τη σειρά του, αυτό το γεγονός είχε ως συνέπεια την ισχυρή εξάρτηση της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας με την πορεία εκμετάλλευσης των λιγνιτωρυχείων, σε βαθμό που άλλοι παραγωγικοί κλάδοι που προϋφίσταντο, είτε να ατονίσουν είτε να εγκαταλειφθούν, και τυχόν νεότεροι να αδυνατούν να απορροφήσουν μέρος του εργατικού δυναμικού.

Ουσιαστικά, το Λεκανοπέδιο Μεγαλόπολης, λόγω της «μονοκαλλιέργειας» του λιγνίτη, εισήλθε σε ένα φαινόμενο αντίστοιχο άλλων περιοχών στις οποίες δραστηριοποιήθηκαν εξορυκτικές βιομηχανίες που εκτόπισαν τις όποιες υφιστάμενες δραστηριότητες ή δεν επέτρεψαν την ανάπτυξη νέων, λόγω της δυναμικής τους, και με την παύση της λειτουργίας τους δημιούργησαν ένα γενικευμένο οικονομικό και κοινωνικό αδιέξοδο. Πρόκειται για τις λεγόμενες φθίνουσες βιομηχανικές (μεταλλευτικές) περιοχές, που στηρίχθηκαν αποκλειστικά σε μία οικονομική δραστηριότητα, όπως συνέβη με την περιοχή της βορειοδυτικής Εύβοιας⁸² (περιοχή Μαντουδίου) τις δεκαετίες '60-'80.

Για την πρόληψη μιας αντίστοιχης εξέλιξης στις περιοχές Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης και τις αντίστοιχες των Νομών Κοζάνης και Φλώρινας, η Πολιτεία θέσπισε την επιβολή του λεγόμενου «Τέλους Ανάπτυξης», με το άρθρο 20 του ν. 2446/1996, με σκοπό τη σταδιακή προσαρμογή των εν λόγω περιοχών στη «μεταλιγνιτική περίοδο».

Στην τροπολογία, με την οποία ενσωματώθηκε το άρθρο 20 στο Νόμο, αναφέρεται ότι *«Σε αποφάσεις που αφορούν την ενεργειακή πολιτική πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτιμώνται οι επιπτώσεις για την κοινωνική και περιφερειακή πολιτική αφού τα ενεργειακά έργα έχουν πάντοτε επιδράσεις σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο [...] Επιπρόσθετα, στα σχέδια για τη δημιουργία των αναπτυξιακών έργων, πρέπει να συνεκτιμώνται οι απόψεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών, οι οποίες επίσης πρέπει να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις διεργασίες για τη λήψη αποφάσεων, όσον αφορά στην αναγκαιότητα και την εγκατάσταση τους ή και τις μεταβολές αναφορικά με την εξέλιξη των περιοχών...»*.

Ο Νομοθέτης τονίζει ότι η άσκηση εθνικής ενεργειακής πολιτικής επηρεάζει άμεσα τις περιοχές όπου υλοποιούνται ενεργειακά έργα, εν προκειμένω της Δ.Ε.Η., και ως εκ τούτου η επιβολή του προτεινόμενου Τέλους, που θα χρηματοδοτεί έργα υποδομής,

⁸² Κλαμπατσέα Ε. «Φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές της σύγχρονης Ελλάδας - Κριτήρια αξιολόγησης για την επενδυτική πολιτική και το ανθρώπινο δυναμικό σε περιπτώσεις μονοανάπτυξης», Διδακτορική Διατριβή-Τμήμα Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π., 2003.

ανάπτυξης και αναβάθμισης του περιβάλλοντος, θα έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα. Αναγνωρίζει δε ότι είναι αναγκαία η συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών στη λήψη αποφάσεων, στο σχεδιασμό και υλοποίηση αυτών των έργων.

Παρ' ότι ο στόχος του Νομοθέτη προσιδιάζει με αυτόν που επιχειρήθηκε να ικανοποιηθεί με την παροχή επενδυτικών κινήτρων σε Φθίνουσες Βιομηχανικές Περιοχές που καθορίστηκαν με Κ.Υ.Α. του 1995⁸³, δηλαδή να διατηρήσει δραστηριότητες σε περιοχές που απειλούνταν από αποβιομηχάνιση, ωστόσο διέφερε ως προς το χρηματοδοτικό μέσο επίτευξής του. Με τη συγκεκριμένη Κ.Υ.Α., η ανάληψη του κόστους επενδυτικών κινήτρων προβλεπόταν να καλυφθεί από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, με κοινοτική συγχρηματοδότηση από το «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας» του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 1994-1999, ενώ στην περίπτωση του άρθρου 20 του ν. 2446/1996 το κόστος το καλύπτει η υφιστάμενη κυρίαρχη επιχείρηση (ΔΕΗ) που δραστηριοποιείται στην περιοχή.

Το πνεύμα του Νομοθέτη, στην προκειμένη περίπτωση, δείχνει να συμπίπτει με τις διατάξεις του άρθρου 11 «Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων» (ΠΕΧΠ) του ν. 2742/99⁸⁴.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1, προβλέπεται ότι με έκδοση Κ.Υ.Α., έπειτα από παροχή γνώμης των οικείων Νομαρχιακών Συμβουλίων, μπορούν να χαρακτηρίζονται ως ΠΕΧΠ περιοχές που παρουσιάζουν «ιδιαιτέρα ή κρίσιμα προβλήματα χωρικής ανάπτυξης που απαιτούν ειδικό σχεδιασμό και ρύθμιση», όπως «περιοχές που υφίστανται χωρικές επιπτώσεις από μεγάλης κλίμακας έργα ή παρεμβάσεις...».

Με την παρ. 2 προβλέπεται ότι με τις ίδιες Κ.Υ.Α. οριοθετούνται οι ΠΕΧΠ, καθορίζονται οι γενικές κατηγορίες χρήσεων χώρου κατά λειτουργίες και τομείς παραγωγής, καθώς και συντονισμένο Πρόγραμμα μέτρων και έργων, κατά φάσεις και φορείς χρηματοδότησης, για την ανάπτυξη, ενίσχυση, αποκατάσταση και εν γένει διαχείριση αυτών των περιοχών. Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα θέσπισης ειδικού καθεστώτος ενίσχυσης επιχειρήσεων.

Με την παρ. 3 προβλέπεται και η δυνατότητα «επιβολής ανταποδοτικών τελών στα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους μέσα σε αυτές τις περιοχές για τη χρηματοδότηση Προγραμμάτων και έργων ενίσχυσης, αναβάθμισης και ανάπτυξής τους». Περαιτέρω, προβλέπεται ότι ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως ΠΕΧΠ

⁸³ Κ.Υ.Α. 29773/30.11.1995 «Καθορισμός των Φθίνουσών Βιομηχανικών Περιοχών για την εφαρμογή των κινήτρων των άρθρων 1 έως και 11 του Νόμου 1892/90, όπως ισχύει...» (ΦΕΚ 1074/τ.Β'/29.12.1995).

⁸⁴ «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999).

γίνεται με βάση Ειδική Χωροταξική Μελέτη (EXM) που καταρτίζει το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (παρ. 4) και λοιπές διατάξεις για την υποστήριξη των ΠΕΧΠ.

Στο ισχύον Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου⁸⁵, το οποίο βεβαίως βρίσκεται σε διαδικασία αναθεώρησης, το Λεκανοπέδιο Μεγαλόπολης περιλαμβάνονταν εξ ολοκλήρου σε τρεις (3) προτεινόμενες EXM: α) Ο Δήμος Φαλαισίας, ως περιοχή ορεινού χώρου μαζί με όμορες του περιοχές του Ταυγέτου, β) οι Δήμοι Γόρτυνος και Τρικολώνων ως περιοχές ορεινού χώρου, με όμορες περιοχές του Μαινάλου και γ) ο Δήμος Μεγαλόπολης, λόγω της παρουσίας της Δ.Ε.Η. Α.Ε.

Το πλαίσιο εφαρμογής του Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης, εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του αναπτυξιακού προγραμματισμού, όπως τουλάχιστον έχει θεσπιστεί με το ν. 1622/1986.

Το άρθρο 20 προβλέπει τη συμμετοχή στο προγραμματισμό και υλοποίηση του Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης των αυτοδιοικητικών και μη θεσμικών φορέων, όπως προβλέπει ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός, ενώ υιοθετεί το χρονικό προσδιορισμό κατάρτισης και υλοποίησής τους, όπως προβλέπει ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός με τα ετήσια και μεσοχρόνια αναπτυξιακά προγράμματα.

Στη συνέχεια ακολουθεί η εξέταση κανονιστικού πλαισίου εφαρμογής του Ε.Α.Π. Α.Μ., μέσα από τις Υπουργικές Αποφάσεις που το έχουν εξειδικεύσει.

5.2 Το Κανονιστικό Πλαίσιο.

5.2.1 Το άρθρο 20 του ν. 2446/1996.

Με το άρθρο 20 του ν. 2446/1996, όπως έχει αναφερθεί, προβλέπεται η επιβολή Τέλους ίσου με το 0,4% του Ετήσιου Κύκλου Εργασιών της Δ.Ε.Η. Τα κονδύλια που προκύπτουν διατίθενται για την υλοποίηση έργων υποδομής, ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος των Νομών Αρκαδίας, Κοζάνης και Φλώρινας (παρ. 1).

Τα κονδύλια τηρούνται σε τρεις (3) Ειδικούς Τραπεζικούς Λογαριασμούς (Ε.Τ.Λ.), με ευθύνη της Δ.Ε.Η. Με Υπουργική Απόφαση (Υ.Α.) καθορίζονται τα όργανα διαχείρισης, ο τρόπος ανάληψης και διάθεσης των κονδυλίων και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη διαχείρισή τους (παρ. 2).

Με δεύτερη Υ.Α. συγκροτείται Επιτροπή, αποτελούμενη από εκπροσώπους της

⁸⁵ Απόφαση 25294/25.06.2003 Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 1485/τ.Β'/10.10.2003).

τοπικής αυτοδιοίκησης, των τοπικών περιφερειακών αρχών των τριών Νομών, της Δ.Ε.Η., και των Υπουργείων Ανάπτυξης (ΥΠ.ΑΝ.) και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.). Έργο της Επιτροπής είναι η κατανομή των κονδυλίων. Η κατανομή προβλέπεται να γίνεται αναλογικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τους εγκατεστημένους θερμικούς λιγνιτικούς σταθμούς στους τρεις Νομούς (παρ. 3).

Για την εξειδίκευση της εφαρμογής των παραπάνω διατάξεων εκδόθηκαν αντίστοιχες επτά (7) Υπουργικές Αποφάσεις, στο διάστημα 1997-2015.

5.2.2. Η Υπουργική Απόφαση (1997).

Το 1997 εκδόθηκε η πρώτη σχετική Υ.Α⁸⁶ από ΥΠ.ΑΝ.

Με το άρθρο 1 και 2 «Υπολογισμός Τέλους» επαναλαμβάνονται οι διατάξεις για το ύψος και τη διάθεση του επιβαλλόμενου Τέλους.

Με το άρθρο 3 «*Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Ε.Α.Π.)*» ορίζονται ως Ε.Α.Π. τα πενταετή Αναπτυξιακά Προγράμματα των δικαιούχων Νομών, που αφορούν «*Δράσεις και Έργα α) αναβάθμισης και αποκατάστασης του περιβάλλοντος, β) αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων της περιοχής, γ) ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της παραγωγής, δ) εξασφάλισης της απασχόλησης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και ε) επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής*».

Τονίζεται ιδιαίτερα ότι στα Ε.Α.Π. συμπεριλαμβάνονται «*έργα που είναι σε ετοιμότητα ή ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, στις περιοχές. Προτεραιότητα δίδεται στις άμεσα πληττόμενες περιοχές, με αξιολόγηση και των συνεπειών που προέκυψαν ή θα προκύψουν στις γειτνιάζουσες, κυρίως ως προς το περιβάλλον*».

Δίνεται βαρύτητα σε Άξονες και Μέτρα που «*συμβάλλουν α) στην ανάπτυξη του Νομού, σύμφωνα με τους άξονες των αναπτυξιακών κατευθύνσεων που καθορίζει η Περιφέρεια, β) στην αναβάθμιση και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, γ) στην καλύτερευση της ποιότητας ζωής και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, δ) στη δημιουργία υποδομών, ε) στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της παραγωγής (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή) αξιοποιώντας το συγκριτικό πλεονέκτημα της κάθε περιοχής και ε) στη μείωση της ανεργίας και στην εξειδίκευση της εργασίας*».

Κάθε πενταετές Ε.Α.Π. καταρτίζεται από το Γ.Γ. της αντίστοιχης (κρατικής)

⁸⁶ Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ5.179/14812/22.07.1997 «*Για τον Τοπικό Πόρο Ανάπτυξης των Περιοχών Παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς*», Υπουργείο Ανάπτυξης.

Περιφέρειας, μετά από προτάσεις του Νομαρχιακού Συμβουλίου (Ν.Σ.) και της Τοπικής Ένωσης Δήμων & Κοινοτήτων (Τ.Ε.Δ.Κ.) του οικείου Νομού, εντός του πρώτου εξαμήνου του τέταρτου έτους του προηγούμενου Ε.Α.Π., και εγκρίνεται από το (κρατικό) Περιφερειακό Συμβούλιο (Π.Σ.), μέχρι το τέλος του τέταρτου έτους.

Κατά την κατάρτισή τους λαμβάνονται υπόψη Εθνικά και Κοινοτικά Προγράμματα και χρηματοδοτήσεις από Εθνικούς και Κοινοτικούς Πόρους, προκειμένου να υπάρχει συντονισμός και συμπληρωματικότητα στη χρήση των κονδυλίων του Τέλους.

Δικαίωμα υποβολής πρότασης έργων έχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι και επιλέξιμοι φορείς, μετά την υποβολή Τεχνικού Δελτίου, στο οποίο αναφέρονται α) η σκοπιμότητα, β) η αναγκαιότητα, γ) η συμπληρωματικότητα, δ) η ωριμότητα, ε) ο χρονικός προγραμματισμός και στ) η ετοιμότητα του φορέα υλοποίησης του προτεινόμενου έργου.

Τέλος, επισημαίνεται ότι κατά την αξιολόγηση των υποβαλλόμενων προτάσεων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η συμπληρωματικότητα και η ολοκληρωμένη αναπτυξιακή τους παρέμβαση στην περιοχή υλοποίησής τους.

Με το άρθρο 4 «Παρακολούθηση των Ε.Α.Π.» προβλέπεται η σύσταση Επιτροπών Παρακολούθησης (Ε.Π.), μία σε κάθε έναν από τους τρεις δικαιούχους Νομούς. Κάθε Επιτροπή είναι δεκατριμελής, και μέλη της είναι:

- Ο οικείος Νομάρχης, ως Πρόεδρος.
- Ένας (1) εκπρόσωπος της οικείας Ν.Α.
- Δύο (2) εκπρόσωποι της οικείας Τ.Ε.Δ.Κ.
- Ένας (1) εκπρόσωπος του περιφερειακού Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.).
- Ένας (1) εκπρόσωπος του οικείου Οικονομικού Επιμελητηρίου.
- Ένας (1) εκπρόσωπος του περιφερειακού Γ.Ε.Ω.Τ.Ε.Ε.
- Ένας (1) εκπρόσωπος του Ε.Β.Ε.
- Ένας (1) εκπρόσωπος του οικείου Εργατικού Κέντρου (ή Κέντρων).
- Ένας (1) εκπρόσωπος της Δ.Ε.Η.
- Ένας (1) εκπρόσωπος της οικείας (κρατικής) Περιφέρειας.
- Ένας (1) εκπρόσωπος του ΥΠ.ΑΝ και
- Ένας (1) εκπρόσωπος του Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε.

Έργο των Ε.Π. είναι η εξέταση της πορείας των Προγραμμάτων, της απορροφητικότητάς τους και της ένταξης ή απένταξης έργων. Προβλέπονται τέσσερις (4)

τακτικές συνεδριάσεις ανά έτος, και έκτακτες, όποτε το ζητήσουν εγγράφως τουλάχιστον πέντε (5) από τα μέλη της. Για τη λήψη των αποφάσεων των Ε.Π. είναι απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη των εκπροσώπων των οικείων Περιφερειών, Ν.Α. και Τ.Ε.Δ.Κ.

Για τη γραμματειακή υποστήριξη των Ε.Π. προβλέπεται η λειτουργία τριμελών Γραμματειών, αποτελούμενων από έναν (1) υπάλληλο της οικείας Ν.Α., ως Γραμματέα, έναν (1) υπάλληλο της οικείας (κρατικής) Περιφέρειας και έναν (1) υπάλληλο της Δ.Ε.Η., που αποσπώνται στη Διεύθυνση Προγραμματισμού της οικείας Ν.Α.

Για την επιστημονική υποστήριξη των Ε.Π. προβλέπεται η δυνατότητα πρόσληψης Συμβούλων Διαχείρισης, η μέγιστη αμοιβή των οποίων δε μπορεί να υπερβαίνει το 0,5% των αναλογούντων κονδυλίων σε κάθε δικαιούχο Νομό.

Με το άρθρο 5 «*Νομοθεσία*» προβλέπεται ότι τα εκτελούμενα έργα υλοποιούνται με βάση την ισχύουσα νομοθεσία περί εκτέλεσης δημοσίων έργων. Σε περίπτωση υλοποίησης έργων από τη Δ.Ε.Η., εφαρμόζονται οι διατάξεις του ισχύοντος οικείου Κανονισμού Έργων.

Με το άρθρο 6 «*Πληρωμές*» προβλέπεται η σύσταση και λειτουργία τριμελών Επιτροπών Ελέγχου των Έργων (Ε.Ε.Ε.), έργο των οποίων είναι ο τεχνικός και οικονομικός έλεγχος των υλοποιούμενων έργων, προκειμένου στη συνέχεια να γίνονται οι αντίστοιχες εκταμιεύσεις από τους οικείους Ε.Τ.Α. Κάθε Επιτροπή απαρτίζεται από α) έναν (1) Τεχνικό υπάλληλο της Ν.Α. ή Τ.Α. του οικείου Νομού, β) έναν (1) εκπρόσωπο της Δ.Ε.Η. και γ) έναν (1) Τεχνικό εκπρόσωπο του περιφερειακού Τ.Ε.Ε. Οι αμοιβές των μελών της αποφασίζονται από την Ε.Π.

Τέλος, με το άρθρο 7 «*Προβολή των έργων*» προβλέπεται η υποχρέωση των χρηματοδοτούμενων φορέων να τοποθετούν ενημερωτικές πινακίδες στο χώρο των εκτελούμενων έργων, σχετικά με τα ειδικότερα στοιχεία τους.

Με τις παραπάνω διατάξεις καταρτίστηκαν και υλοποιήθηκαν τα πρώτα Πενταετή Ε.Α.Π., της περιόδου 1997-2001.

Με τις ίδιες διατάξεις έγινε η διαχείριση και των δεύτερων πενταετών Ε.Α.Π., για την περίοδο 2002-2004-Σεπτέμβριος 2005. Για την περίοδο Οκτώβριος 2005-2006 η διαχείριση των Ε.Α.Π. έγινε με βάση νέα Υ.Α. που θα εξετασθεί ακολούθως.

Την περίοδο 1997-2004, δεν εκδόθηκε η δεύτερη, προβλεπόμενη από το άρθρο 20 του ν. 2446/1996, Υ.Α. για τη σύσταση Ε.Κ., με συνέπεια η κατανομή των κονδυλίων να γίνεται άτυπα από το ΥΠ.ΑΝ.

5.2.3 Η Υπουργική Απόφαση (2005).

Το 2005 ο τότε ΥΠ.ΑΝ., υπέγραψε Απόφαση⁸⁷ με την οποία τροποποιήθηκαν και προστέθηκαν διατάξεις στην προηγούμενη Υ.Α.

Οι ουσιαστικότερες αλλαγές που επήλθαν ήταν οι εξής:

Με το άρθρο 1 συστήνεται ενδεκαμελής Επιτροπή Κατανομής (Ε.Κ.), αποτελούμενη από:

- Έναν (1) εκπρόσωπο του ΥΠ.ΑΝ., ως Πρόεδρο,
- Τους δύο Γ.Γ. των (κρατικών) Περιφερειών Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου ή εκπροσώπους τους,
- Τους τρεις (3) Νομάρχες των δικαιούχων Νομών ή εκπροσώπους τους,
- Τους τρεις (3) Προέδρους των οικείων Τ.Ε.Δ.Κ ή εκπροσώπους τους,
- Έναν (1) εκπρόσωπο της Δ.Ε.Η. Α.Ε.
- Έναν (1) εκπρόσωπο του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.

Έργο της Ε.Κ., που συνέρχεται τουλάχιστον μία (1) φορά το χρόνο, είναι να κατανέμει και να διαθέτει τα κονδύλια του Τέλους, ειδοποιώντας τη Δ.Ε.Η. Α.Ε. να τα καταθέτει στους τρεις Ε.Τ.Α., υπέρ των δικαιούχων Ο.Τ.Α.

Με το άρθρο 2 εξειδικεύεται ο τρόπος με τον οποίο διατίθενται τα κονδύλια, από την Ε.Κ., σε κάθε Νομό. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι διατίθενται κατά 65% στους «ενεργειακούς» Δήμους και κατά 35% στους «μη ενεργειακούς» Δήμους κάθε Νομού.

Ως «ενεργειακοί» θεωρούνται οι Δήμοι, στα διοικητικά όρια των οποίων είναι εγκατεστημένοι θερμικοί λιγνιτικοί σταθμοί και ως «μη ενεργειακοί» θεωρούνται Δήμοι που γειτνιάζουν με τους ενεργειακούς, έχοντας σαφή επίδραση από τη λειτουργία των σταθμών. Για το Νομό Αρκαδίας, «ενεργειακοί» κρίνονται οι Δήμοι Γόρτυνος και Μεγαλόπολης και «μη ενεργειακοί» οι Δήμοι Τρικολώνων και Φαλαισίας.

Περαιτέρω, προβλέπονται επιπλέον κριτήρια για την κατανομή των κονδυλίων, τόσο μεταξύ των «ενεργειακών» Δήμων, όσο και μεταξύ των μη «ενεργειακών».

Με το άρθρο 4 επαναπροσδιορίζεται το εύρος παρέμβασης των πενταετών Ε.Α.Π. «σε συγκεκριμένα έργα υποδομής, ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος» (παρ. 1), αντί των «έργων και δράσεων» που περιγράφονται στο άρθρο 3 της προηγούμενης Υ.Α.

Τονίζεται ότι τα Ε.Α.Π. δεν υποκαθιστούν τις υποχρεώσεις της Πολιτείας στις

⁸⁷ Υ.Α. Δ5/ΗΛ/Β/Φ5.179/17788/23.09.2005 «Κατανομή, διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών Περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς» (ΦΕΚ 1370/τ.Β'/03.10.2005).

συγκεκριμένες περιοχές παρέμβασης, ούτε τις δυνατότητες χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά αφορούν στην υλοποίηση πρόσθετων έργων που *«εξασφαλίζουν την προοπτική της συντήρησης του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής των πολιτών, κατά την περίοδο της σταδιακής ύφεσης των δραστηριοτήτων της Δ.Ε.Η. Α.Ε.»* (παρ. 2).

Γίνεται ιδιαίτερη μνεία στα «έργα υποδομής», δηλαδή σε τεχνικής φύσης έργα, τα οποία νοούνται εκείνα που *«θα στηρίζουν τη νέα προοπτική και την ανάπτυξη της οικονομίας, με την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της κάθε περιοχής, για την εξασφάλιση της απασχόλησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας»* (παρ. 4).

Με την παρ. 5 τροποποιείται η διαδικασία κατάρτισης των Ε.Α.Π. Ειδικότερα, ορίζεται ότι τα Ε.Α.Π. καταρτίζονται από τις (τότε κρατικές) Περιφέρειες και εγκρίνονται από τον οικείο Γ.Γ. τους, έπειτα από πρόταση του οικείου Ν.Σ., στην οποία εμπεριέχονται οι προτάσεις των υπηρεσιών της οικείας Ν.Α., της οικείας Τ.Ε.Δ.Κ. των δικαιούχων Ο.Τ.Α. Α΄ Βαθμού, άλλων θεσμικών φορέων (επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων, ενώσεων γεωργικών συνεταιρισμών) αλλά και ιδιωτών. Δηλαδή, σε σχέση με την προηγούμενη Υ.Α., αποκτούν δικαίωμα υποβολής προτάσεων φορείς και ιδιώτες, πέραν των Ο.Τ.Α. Α΄ και Β΄ Βαθμού.

Σύμφωνα με την παρ. 6, η Ε.Π. προετοιμάζει την αξιολόγηση των προτάσεων που υποβάλλονται, με τη βοήθεια του Συμβούλου Διαχείρισης και τη Γραμματεία της και κατόπιν εισηγείται τις προτεινόμενες προς ένταξη προτάσεις στο οικείο Ν.Σ., το οποίο εντάσσει τα έργα στο Ε.Α.Π., μετά από έγκριση του Γ.Γ. της Περιφέρειας.

Στην παρ. 8 τονίζεται ότι στα Ε.Α.Π. *«δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε συγκεκριμένα και σημαντικά έργα, με προϋπολογισμό, το καθένα, τουλάχιστον 300.000€»*. Προφανής στόχος της διάταξης είναι η επίτευξη οικονομιών κλίμακας από την υλοποίηση έργων τέτοιου οικονομικού μεγέθους και η αποφυγή κατακερματισμού των κονδυλίων σε έργα με μικρούς προϋπολογισμούς, και αντίστοιχα, με αβέβαιη αποτελεσματικότητα.

Με την τελευταία παράγραφο του άρθρου προβλέπεται η διάρθρωση των Ε.Α.Π. κατά τους ακόλουθους Άξονες:

- Μελέτες προετοιμασίας Ε.Α.Π. (έως 10% ή, κατ' εξαίρεση 15%, σε περίπτωση εκπόνησης μελετών έργων χρηματοδοτούμενων από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους),
- Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής,
- Υποδομές και Δημιουργία Επιχειρήσεων, με συμμετοχή δικαιούχων Ο.Τ.Α., καθώς και ίδρυση εταιρειών ειδικού σκοπού (ΣΔΙΤ),

- Εκπαίδευση, Έρευνα και Νέες Τεχνολογίες,
- Έργα Πολιτισμού, με αναπτυξιακό χαρακτήρα και
- Τεχνική υποστήριξη και Δημοσιοποίηση (2%-5%)

Πλέον, αίρεται η ρήτρα της σύμφωνης γνώμης των εκπροσώπων της Περιφέρειας, της Ν.Α. και της Τ.Ε.Δ.Κ. για τη λήψη των αποφάσεων, καθώς τα μέλη της Επιτροπής καθίστανται ισότιμα και οι αποφάσεις τους λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών (50% +1).

Με το άρθρο 6 ορίζονται, κατά σειρά προτεραιότητας, ως φορείς υλοποίησης έργων:

1. Οι Τεχνικές Υπηρεσίες των Δήμων, που έχουν την απαραίτητη τεχνική συγκρότηση και δυναμικότητα,
2. Η αρμόδια Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Υ.Δ.Κ.) της οικείας Ν.Α.,
3. Η Τεχνική Υπηρεσία της οικείας Ν.Α. και
4. Η Διεύθυνση Δημόσιων Έργων της οικείας (κρατικής) Περιφέρειας.

5.2.4 Η Υπουργική Απόφαση (2008).

Το 2008 εκδίδεται νέα Απόφαση⁸⁸, με την οποία τροποποιείται και συμπληρώνεται η Υ.Α. του 2005. Ειδικότερα, οι αλλαγές που προέκυψαν με αυτήν ήταν οι ακόλουθες:

Με το άρθρο 2 αλλάζει η ποσόστωση διάθεσης των κονδυλίων. Πλέον, το 50% αυτών διατίθεται στις οικείες Ν.Α., το 35% στους ενεργειακούς Δήμους και το υπόλοιπο 15% στους μη ενεργειακούς Δήμους. Η ποσόστωση διάθεσης των κονδυλίων στους ενεργειακούς και μη ενεργειακούς Δήμους εξακολουθεί να ορίζεται με τα κριτήρια της προηγούμενης Υ.Α.

Με το άρθρο 4 απαλείφεται η επισήμανση της προηγούμενης Υ.Α. ότι τα Ε.Α.Π. δεν πρέπει να υποκαθιστούν τις υποχρεώσεις της Πολιτείας προς τις συγκεκριμένες περιοχές και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (παρ. 2).

Με την τελευταία παράγραφο του άρθρου τροποποιείται η διάρθρωση των Ε.Α.Π., έχοντας πλέον τους ακόλουθους Άξονες:

- Μελέτες και υπηρεσίες,
- Περιβάλλον και ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή,

⁸⁸ Υ.Α. Δ5/ΗΛ/Β/Φ.5.179/456/οικ.575/09.01.2008 «Τροποποίηση-συμπλήρωση της υπ' αριθμ. Δ5/ΗΛ/Β/ Φ5.179/17788/23.9.2005 υπουργικής απόφασης σχετικά με την Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Αιγνιτικούς Σταθμούς (ΦΕΚ 1370/Β/3.10.2005)...» (ΦΕΚ 12/τ.Β'/11.01.2008).

- Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος ((πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας),
- Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες,
- Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού και
- Τεχνική υποστήριξη και Δημοσιοποίηση (2%-5%).

Με το άρθρο 5 προβλέπεται ότι, για την υποστήριξη της Ε.Π., πέρα από τη Γραμματεία και το Σύμβουλο Διαχείρισης, συστήνεται και Γραφείο Πόρου Ανάπτυξης, που εντάσσεται στη Διεύθυνση Προγραμματισμού και Σχεδιασμού της οικείας Ν.Α.

5.2.5 Οι Υπουργικές Αποφάσεις (2011 – 2015).

Το 2011 εκδίδεται νέα Υ.Α.⁸⁹ από τον τότε Υφυπουργό ΠΕ.Κ.Α., κυρίως με σκοπό την προσαρμογή στις αλλαγές που επήλθαν με τη διοικητική μεταρρύθμιση «Καλλικράτης». Το 2013 εκδίδεται νέα Απόφαση⁹⁰ από τον τότε Υφυπουργό ΠΕ.Κ.Α. Με αυτήν επέρχονται οι ακόλουθες ουσιαστικές αλλαγές: με το άρθρο 1 αυξάνεται το ύψος του Τέλους στο 0,5% του ετήσιου κύκλου εργασιών της Δ.Ε.Η. Α.Ε., από 0,4% που ίσχυε από το 1997⁹¹.

Με το άρθρο 2 αλλάζει η ποσόστωση διάθεσης των κονδυλίων του Τέλους, λόγω των αλλαγών που έχουν ήδη επέλθει με τη μεταρρύθμιση «Καλλικράτης».

Ειδικότερα, όσον αφορά στο Νομό Αρκαδίας, το 50% των κονδυλίων παραμένει στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ως διάδοχου φορέα της τέως Ν.Α. Αρκαδίας, το 46% διατίθεται στο νέο Δήμο Μεγαλόπολης, ως διάδοχου φορέα των τέως Δήμων Γόρτυνος, Μεγαλόπολης και Φαλαισίας και το 4% διατίθεται στο Δήμο Γορτυνίας, ως διαδόχου φορέα του τέως Δήμου Τρικολώνων.

Με το άρθρο 5 αλλάζει εκ νέου η σύνθεση της Ε.Π. Τονίζεται ότι η Επιτροπή συνεδριάζει όποτε απαιτείται.

⁸⁹ Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.28485/12.12.2011 «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. Δ5/ΗΛ/Β/Φ.5.179/17788/ 23.9.2005 υπουργικής απόφασης σχετικά με την Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς (ΦΕΚ 1370/ Β/3.10.2005)...» (ΦΕΚ 2882/τ.Β'/19.12.2011).

⁹⁰ Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.2284/06.02.2013 «Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς» (ΦΕΚ 400/τ.Β'/22.02.2013).

⁹¹ Η αύξηση του συντελεστή του Τέλους είχε ήδη προβλεφθεί με την παρ. 2 του άρθρου 40 του ν. 4062/2012 «Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ – Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/28/ΕΚ) – Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/30/ΕΚ)» (ΦΕΚ 70/τ.Α'/30.03.2012).

Με την παράγραφο 6 του άρθρου προβλέπεται η επιβολή στους «ενεργειακούς» Δήμους ετήσιας εισφοράς ύψους 2% επί των κονδυλίων που δικαιούνται από Τέλος Ανάπτυξης, υπέρ του «Δικτύου Ενεργειακών Δήμων»⁹² για την πραγμάτωση των σκοπών του.

Με αντίστοιχες Υ.Α. τα έτη 2014⁹³-2015⁹⁴ έγιναν τροποποιήσεις σε επουσιώδη στοιχεία των προηγούμενων Υ.Α.

5.3 Η διαχείριση του Προγράμματος.

5.3.1. Η χρηματοδότηση του Προγράμματος.

Το Ε.Α.Π. Λ.Μ., έχει εφαρμοσθεί σε τέσσερις (4) πενταετείς προγραμματικές περιόδους: (α) 1997-2001 (1ο Ε.Α.Π.), (β) 2002-2006 (2ο Ε.Α.Π.), (γ) 2007-2011 (3ο Ε.Α.Π.) και (δ) 2012-2016 (4ο Ε.Α.Π.).

Το ύψος της χρηματοδότησής τους, είχε ως εξής:

Πίνακας 4.3.1α: Ύψος Χρηματοδότησης Ε.Α.Π. (1997-2016)	
Περίοδος Πενταετούς Ε.Α.Π.	Ύψος Κονδυλίων
1997-2001	8.682.536,12 €
2002-2006	12.470.237,73 €
2007-2011	16.196.144,17 €
2011-2016 ⁹⁵	15.268.611,74 €
ΣΥΝΟΛΟ:	52.617.529,76 €

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας, (2017) ίδια επεξεργασία.

5.3.2 Υλοποίηση του Προγράμματος.

Κατά το 1^ο Ε.Α.Π. υλοποιήθηκαν 85 έργα/δράσεις στους «καποδιστριακούς» Δήμους Γόρτυνος, Μεγαλόπολης, Τρικολώνων και Φαλαισίας, συνολικού ύψους 8.079.993,49 €.

⁹² Πρόκειται για Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία που συστάθηκε το 2011 από τους «ενεργειακούς» Δήμους Μεγαλόπολης (Π.Ε. Αρκαδίας), Εορδαίας και Κοζάνης (Π.Ε. Κοζάνης), Αμυνταίου και Φλώρινας (Π.Ε. Φλώρινας), οι σκοποί της οποίας έχουν να κάνουν με την εν γένει διαχείριση, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους, των θεμάτων που σχετίζονται με την λιγνιτική παραγωγή ενέργειας στις περιοχές τους.

⁹³ Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.7042/17.04.2014 «Τροποποίηση της Υπουργικής Απόφασης με Α.Π. Δ5-ΗΛ/Β/ Φ.5.179/οικ.2284/06.02.2013 με θέμα: «Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς (ΦΕΚ Β' 400/22.02.2013)» (ΦΕΚ 1154/τ.Β'/06.05.2014).

⁹⁴ Υ.Α. ΑΠΕΗΛ/Γ/Φ1/1219/174877/18.08.2015 «Τροποποίηση της υπ' αριθ. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.2284/06.02.2013 (ΦΕΚ Β' 400/22.02.2013) υπουργικής απόφασης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, με θέμα: «Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς» (ΦΕΚ 1854/τ.Β'/27.08.2015).

⁹⁵ Δεν περιλαμβάνονται τα κονδύλια που αντιστοιχούν στο έτος 2016, τα οποία δεν έχουν κατατεθεί ακόμα στον αντίστοιχο Ε.Τ.Λ.

Οι κατηγορίες των συγκεκριμένων έργων/δράσεων και το ύψος των συμβάσεών τους περιγράφονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.3.1β : Ύψος Συμβάσεων Έργων/ Δράσεων 1ου Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Περιόδου 1997-2001			
Κατηγορία Έργων/Δράσεων	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των Συμβάσεων
Επαρχιακή-Δημοτική Οδοποιία	43	3.088.948,21 €	38,23 %
Ενεργειακά Έργα	1	1.803.100,96 €	22,32 %
Μελέτες	15	1.258.827,81 €	15,58 %
Αναπλάσεις Κοινόχρηστων Χώρων	8	1.105.272,48 €	13,68 %
Υδρευση-Αποχέτευση	4	308.619,01 €	3,82 %
Υποστήριξη Αγροτικού Τομέα	4	244.734,66 €	3,03 %
Ηλεκτροδοτήσεις	6	114.161,53 €	1,41 %
Κτιριακές Υποδομές	2	89.585,88 €	1,11 %
Πολιτισμός	1	58.694,06 €	0,73 %
Άλλη κατηγορία	1	8.048,87 €	0,10 %
ΣΥΝΟΛΑ:	85	8.079.993,49 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Η ποσοστιαία συμμετοχή των φορέων υλοποίησης του Προγράμματος, με βάση τις συμβάσεις των έργων/δράσεων που διαχειρίστηκαν, είχε ως εξής:

Πίνακας 4.3.1γ: Φορείς Υλοποίησης Έργων / Δράσεων 1ου Ε.Α.Π. Μεγαλόπολης Περιόδου 1997-2001			
Φορείς	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των Συμβάσεων
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση	64	4.638.833,62 €	57,41 %
Δήμος Μεγαλόπολης	5	2.404.206,03 €	29,76 %
Δήμος Φαλαισίας	6	466.360,28 €	5,77 %
Δήμος Γόρτυνος	4	247.468,33 €	3,06 %
Δήμος Τρικολώνων	4	212.486,91 €	2,63 %
Ε΄ Εφορεία Βυζαντινών & Μετ/νων Αρχαιοτήτων	1	58.694,06 €	0,73 %
Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Πελοποννήσου	1	51.944,24 €	0,64 %
ΣΥΝΟΛΑ:	85	8.079.993,49 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Κατά το 2^ο Ε.Α.Π. υλοποιήθηκαν 97 έργα/δράσεις στους «καποδιστριακούς» Δήμους Γόρτυνος, Μεγαλόπολης, Τρικολώνων και Φαλαισίας, συνολικού ύψους 11.642.694,82 €

Οι κατηγορίες των συγκεκριμένων έργων/δράσεων και το ύψος των συμβάσεών τους περιγράφονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.3.1δ : Έργα/ Δράσεις 2ου Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Περιόδου 2002-2006			
Κατηγορία Έργων/Δράσεων	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των συμβάσεων
Επαρχιακή-Δημοτική Οδοποιία	45	4.281.097,49 €	36,77 %
Ενεργειακά Έργα	1	3.711.717,03 €	31,88 %
Αναπλάσεις Κοινόχρηστων Χώρων	15	1.513.693,93 €	13,00 %
Αθλητισμός	5	781.134,20 €	6,71 %
Ύδρευση-Αποχέτευση	3	372.522,42 €	3,20 %
Κτιριακές Υποδομές	5	335.484,81 €	2,88 %
Πολιτισμός	4	229.829,98 €	1,97 %
Ηλεκτροδοτήσεις	2	219.790,88 €	1,89 %
Μελέτες	16	186.558,06 €	1,60 %
Υποστήριξη Αγροτικού Τομέα	1	10.866,02 €	0,09 %
ΣΥΝΟΛΑ:	97	11.642.694,82 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Η ποσοστιαία συμμετοχή των φορέων υλοποίησης του Προγράμματος, με βάση τις συμβάσεις των έργων/δράσεων που διαχειρίστηκαν, είχε ως εξής:

Πίνακας 4.3.1ε: Φορείς Υλοποίησης Έργων / Δράσεων 2ου Ε.Α.Π. Μεγαλόπολης Περιόδου 2002-2006			
Φορείς	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό των συμβάσεων
Δημοτική Επιχείρηση Παροχής Υπηρεσιών, Προστασίας Περιβάλλοντος & Ανάπτυξης Περιοχής Μεγαλόπολης	1	3.711.717,03 €	31,88 %
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση	41	2.530.286,47 €	21,73 %
Δήμος Φαλαισίας	29	1.992.794,70 €	17,12 %
Δήμος Τρικολώνων	11	1.205.013,13 €	10,35 %
Δήμος Μεγαλόπολης	7	1.166.964,64 €	10,02 %
Δήμος Γόρτυνος	5	992.918,85 €	8,53 %
Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας Εργασίας	3	43.000,00 €	0,37 %
ΣΥΝΟΛΑ:	97	11.642.694,82 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Κατά το 3^ο Ε.Α.Π. υλοποιήθηκαν 58 έργα/δράσεις στους Δήμους Γόρτυνος, Μεγαλόπολης, Τρικολώνων και Φαλαισίας και από το 2011, στους Δήμους Μεγαλόπολης και Γορτυνίας, συνολικού ύψους 11.346.770,20 €

Οι κατηγορίες των συγκεκριμένων έργων/δράσεων και το ύψος των συμβάσεών τους,

περιγράφονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.3.1στ : Έργα/ Δράσεις 3ου Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Περίοδου 2007-2011			
Κατηγορία Έργων/Δράσεων	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των Συμβάσεων
Επαρχιακή-Δημοτική Οδοποιία	34	7.468.232,27 €	65,82 %
Πολιτισμός	2	1.003.791,64 €	8,85 %
Κτιριακές Υποδομές	3	772.448,68 €	6,37 %
Ύδρευση-Αποχέτευση	7	727.804,85 €	6,41 %
Αναπλάσεις Κοινόχρηστων Χώρων	6	600.036,73 €	5,29 %
Ενεργειακά Έργα	1	500.000,00 €	4,41 %
Υποστήριξη Αγροτικού Τομέα	2	133.913,50 €	1,18 %
Ηλεκτροδοτήσεις	1	100.542,53 €	0,89 %
Μελέτες	2	90.000,00 €	0,79 %
ΣΥΝΟΛΑ:	58	11.346.770,20 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Η ποσοστιαία συμμετοχή των φορέων υλοποίησης του Προγράμματος, με βάση τις συμβάσεις των έργων/δράσεων που διαχειρίστηκαν, είχε ως εξής:

Πίνακας 4.3.1ζ: Φορείς Υλοποίησης Έργων / Δράσεων 3ου Ε.Α.Π. Μεγαλόπολης Περίοδου 2007-2011			
Φορείς	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των Συμβάσεων
Περιφέρεια Πελοποννήσου	21	3.705.706,02 €	32,66 %
Δήμος Μεγαλόπολης (Καλλικρατικός)	22	3.463.472,58 €	30,52 %
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση	3	1.526.340,10 €	13,45 %
Δήμος Μεγαλόπολης (Καποδιστριακός)	5	1.461.397,42 €	12,88 %
Δήμος Γόρτυνος	5	524.954,08 €	4,63 %
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αρκαδίας	1	500.000,00 €	4,41 %
Δήμος Τρικολώνων	1	164.900,00 €	1,45 %
ΣΥΝΟΛΑ:	58	11.346.770,20 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Συνολικά, το πλήθος των έργων/δράσεων, οι κατηγορίες τους και το ύψος των συμβάσεών τους, κατά την υλοποίηση των τριών πρώτων πενταετών Ε.Α.Π. αναφέρονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.3.1η : Έργα/ Δράσεις Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Περίοδος 1997-2011			
Κατηγορία Έργων/Δράσεων	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των Συμβάσεων
Επαρχιακή-Δημοτική Οδοποιία	122	14.838.277,97 €	47,76 %
Ενεργειακά Έργα	3	6.014.817,99 €	19,36 %
Αναπλάσεις Κοινόχρηστων Χώρων	29	3.219.003,14 €	10,36 %
Μελέτες	33	1.535.385,87 €	4,94 %
Υδρευση-Αποχέτευση	14	1.408.946,28 €	4,53 %
Πολιτισμός	7	1.292.315,68 €	4,16 %
Κτιριακές Υποδομές	10	1.147.519,37 €	3,69 %
Αθλητισμός	5	781.134,20 €	2,51 %
Ηλεκτροδοτήσεις	9	434.494,94 €	1,40 %
Υποστήριξη Αγροτικού Τομέα	7	389.514,18 €	1,25 %
Άλλη Κατηγορία	1	8.048,87 €	0,03 %
ΣΥΝΟΛΑ:	240	31.069.458,49 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Η ποσοστιαία συμμετοχή των φορέων υλοποίησης των Προγραμμάτων, με βάση τις συμβάσεις που διαχειρίστηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο, είχε ως εξής:

Πίνακας 4.3.1ζ: Φορείς Υλοποίησης Έργων / Δράσεων 3ου Ε.Α.Π. Μεγαλόπολης Περίοδος 2007-2011			
Φορείς	Πλήθος Έργων/ Δράσεων	Ύψος Συμβάσεων	Ποσοστό επί των Συμβάσεων
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση	108	8.695.460,19 €	27,99 %
Δήμος Μεγαλόπολης (Καποδιστριακός)	17	5.032.568,09 €	16,20 %
Δημοτική Επιχείρηση Παροχής Υπηρεσιών, Προστασίας Περιβάλλοντος & Ανάπτυξης Περιοχής Μεγαλόπολης	1	3.711.717,03 €	11,95 %
Περιφέρεια Πελοποννήσου	21	3.705.706,02 €	11,93 %
Δήμος Μεγαλόπολης (Καλλικρατικός)	22	3.463.472,58 €	11,15 %
Δήμος Φαισίας	35	2.459.154,98 €	7,92 %
Δήμος Γόρτυνος	14	1.765.341,26 €	5,68 %
Δήμος Τρικολώνων	16	1.582.400,04 €	5,09 %
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αρκαδίας	1	500.000,00 €	1,61 %
Ε' Εφορεία Βυζαντινών & Μετ/νων Αρχαιοτήτων	1	58.694,06 €	0,19 %
Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Πελοποννήσου	1	51.944,24 €	0,17 %
Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας Εργασίας	3	43.000,00 €	0,14 %
ΣΥΝΟΛΑ:	240	31.069.458,49 €	100,00 %

Πηγή: Γραφείο Τέλους Ανάπτυξης, Π.Ε. Αρκαδίας (2017), ίδια επεξεργασία.

Κατά το 4ο Ε.Α.Π., περιόδου 2012-2016, έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη έντεκα (11) έργα επαρχιακής οδοποιίας, με δεσμευμένα κονδύλια ύψους 1.178.675,83 € και φορέα υλοποίησης την Περιφέρεια Πελοποννήσου και τρεις (3) μελέτες, με δεσμευμένα κονδύλια ύψους 25.000,00 €, με φορέα υλοποίησης το Δήμο Μεγαλόπολης.

Η μικρή απορρόφηση των κονδυλίων αυτής της περιόδου οφείλεται κυρίως σε τρεις (3) λόγους:

- στη δικαστική αντιπαράθεση, μεταξύ των «ενεργειακών» Δήμων των Π.Ε. Αρκαδίας, Κοζάνης και Φλώρινας με τις αντίστοιχες Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου. Ειδικότερα, οι «ενεργειακοί» Δήμοι, μέσω του Δικτύου Ενεργειακών Δήμων, προσέφυγαν τον Απρίλιο 2013 στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) ζητώντας την ακύρωση της διάταξης της Υ.Α. του 2013, με την οποία προβλέπεται η απόδοση του 50% των κονδυλίων του Τέλους Ανάπτυξης στις οικείες Περιφέρειες, προκειμένου αυτά τα κονδύλια να δίδονται στους αιτούντες δικαιούχους Δήμους. Η υπόθεση εκδικάστηκε τον Οκτώβριο του 2014 από το ΣτΕ, το οποίο αποφάσισε τη διατήρηση την Υ.Α. ως έχει.
- στην προσαρμογή των νέων πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων Ο.Τ.Α. στη μεταρρύθμιση «Καλλικράτης» και
- στη δυσλειτουργία που προκλήθηκε εντός του 2015 στη μείωση διακίνησης κεφαλαίων.

Πράγματι, οι διαδικασίες υλοποίησης των περισσότερων από τα παραπάνω έργα ξεκίνησαν εντός του 2016.

5.3.3. Τα αποτελέσματα του Προγράμματος.

Από τη εξέταση των στοιχείων των τριών πρώτων Ε.Α.Π προκύπτει ότι η πλειοψηφία (47,76%) των κονδυλίων διατέθηκε σε έργα Επαρχιακής-Δημοτικής Οδοποιίας.

Ουσιαστικά, επρόκειτο για έργα συντήρησης (ασφαλτοστρώσεις και επουλώσεις) του επαρχιακού και δημοτικού οδικού δικτύου του λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης. Το 80% αυτών των έργων εκτελέστηκαν από τη Ν.Α. Αρκαδίας και κατόπιν την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Το υπόλοιπο 20% εκτελέστηκε από τους Δήμους της περιοχής.

Το αμέσως επόμενο 19,36% των κονδυλίων (ενεργειακά έργα) διατέθηκε ουσιαστικά σε ένα έργο (με τρία υποέργα ενταγμένα στο 1ο, 2^ο και 3ο Ε.Α.Π.), που αφορούσε στην κατασκευή δικτύου τηλεθέρμανσης, κυρίως για την εξυπηρέτηση των κατοίκων της πόλης της Μεγαλόπολης.

Το αμέσως επόμενο 10,36% των κονδυλίων διατέθηκε σε αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων. Επρόκειτο κυρίως για έργα πλακοστρώσεων πλατειών και κατασκευής πέτρινων μανδρότοιχων, εκατέρωθεν εσωτερικών κοινοτικών οδών, σε τοπικές κοινότητες του λεκανοπεδίου που κατασκευάστηκαν κυρίως από τους δικαιούχους Δήμους.

Το υπόλοιπο 22,52% διατέθηκε στις υπόλοιπες επτά (7) κατηγορίες δράσεων/έργων.

Όσον αφορά στην υλοποίηση του 4ου Ε.Α.Π., από τα διαθέσιμα στοιχεία, διαπιστώνεται ότι η Περιφέρεια Πελοποννήσου (όπως και η τέως Ν.Α. Αρκαδίας) δίνει βαρύτητα σε έργα συντήρησης επαρχιακής οδοποιίας. Αντίστοιχα, ο Δήμος Μεγαλόπολης, πέρα από τις συγκεκριμένες μελέτες, προχωρά⁹⁶ μέσω της εταιρείας «Τηλεθέρμανση Α.Ε. Ο.Τ.Α.»⁹⁷, στη δημοπράτηση του έργου «*Προμήθεια Θερμικών Υποσταθμών και Εγκατάσταση Θερμικών Υποσταθμών Τηλεθέρμανση Μεγαλόπολης*», προϋπολογισμού 3.000.000,00€ με πιστώσεις του 4ου €, ακολουθώντας ακριβώς την ίδια τακτική. Ο Δήμος Γορτυνίας δεν έχει ακόμα δείξει ποιες είναι οι κατευθύνσεις τους.

⁹⁶ Αριθ. 788/24.11.2016 Διακήρυξη, αναρτημένη στο Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (www.eprocurement.gov.gr).

⁹⁷ Η σύσταση της εταιρείας δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 903/τ.ΑΕ-ΕΠΕ/01.03.2011.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Από την εξέταση του τρόπου εφαρμογής των παρεμβάσεων που εντάσσονται σε Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα, από τους Φορείς της Αυτοδιοίκησης, προκύπτει μια βασική διαπίστωση: υπάρχει σαφής διάσταση ανάμεσα στους στόχους που κατά περίπτωση τέθηκαν σε αυτά, με τις επιλογές που προέκριναν οι ΟΤΑ Α΄ και Β΄ Βαθμού, για την επίτευξή τους.

Αυτή η διαπίστωση αφορά τόσο στις παρεμβάσεις τους, από τα συγχρηματοδοτούμενα κονδύλια των Ε.Σ.Π.Α. και τα εθνικά χρηματοδοτούμενα περιφερειακά/διαπεριφερειακά Ε.Α.Π., όσο και στο ειδικού τύπου Ε.Α.Π. Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης.

Αυτές οι παρεμβάσεις αφορούν σε μεγάλο βαθμό στην υλοποίηση οδικών υποδομών, έργων ύδρευσης-αποχέτευσης και οικιστικών αναπλάσεων. Μέσα από αυτές τις επιλογές, δείχνουν να εκτιμούν οι ΟΤΑ ότι η αιτία των ενδοπεριφερειακών/τοπικών αναπτυξιακών προβλημάτων οφείλεται στην έλλειψη ή/και στην κακή ποιότητα αυτών των υποδομών και, ως εκ τούτου, η άρση αυτής της αιτίας θα οδηγούσε αντίστοιχα και στην αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων.

Ωστόσο, η εμπειρία έχει δείξει ότι οι κάθε είδους υποδομές, τεχνικές ή μη, αποτελούν μεν βασική προϋπόθεση πάνω στην οποία μπορεί να στηριχθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά δεν είναι η μοναδική. Η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν και αυτές εξίσου σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης, όπως και άλλες επίσης.

Αυτή η μονοδιάστατη συμπεριφορά των Ο.Τ.Α. δεν οφείλεται μόνον στις προσωπικές ή/και συλλογικές αποφάσεις των εκπροσώπων τους, αλλά και στο ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής των Ε.Α.Π., που επέτρεπε βεβαίως τις επιλογές των πρώτων.

Αφ' ενός η τυπική ύπαρξη ή/και η ανυπαρξία αξιόπιστων Συστημάτων Διοίκησης αυτών των Προγραμμάτων, που περιοριζόταν απλά στη σύγκλιση συλλογικών οργάνων λήψης αποφάσεων, χωρίς ουσιαστικές παρεμβάσεις και αφ' ετέρου η επίσης ανεπαρκής ή/και ανύπαρκτη λειτουργία Συστημάτων Ελέγχου, επέτρεψε στους διαχειριστές τους να προκρίνουν κυρίως τεχνικά έργα υποδομών, που δεν ήταν απαραίτητη η εξαντλητική εξέταση της σκοπιμότητάς τους και της συμβατότητάς τους με τους στόχους που κατά περίπτωση τίθεντο.

Η ανεπάρκεια του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής των Ε.Α.Π., κυρίως αυτών που

χρηματοδοτούνταν από το Π.Δ.Ε., οφείλεται βεβαίως στη γενικότερη ασάφεια ευρύτερων αναπτυξιακών εθνικών και περιφερειακών πολιτικών, που επέτρεψε και την επιλεκτική έγκρισή τους, από πολιτικούς προϊστάμενους της Κεντρικής Διοίκησης, με κατά τεκμήριο τοπικιστικά κριτήρια, όπως μπορεί να διαπιστωθεί από την εξέταση των κατά περίπτωση εγκριτικών αποφάσεων.

Τα παραπάνω συμπεράσματα, βεβαίως, σε καμία περίπτωση δεν ακυρώνουν την αναγκαιότητα σχεδιασμού και υλοποίησης νεότερων Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, ωστόσο είναι απαραίτητος ο επαναπροσδιορισμός τους, τόσο ως προς το θεσμικό πλαίσιό τους, όσο και το πλαίσιο εφαρμογής τους.

Απαιτείται κατ' αρχήν η σαφής ένταξή τους στις ευρύτερες αναπτυξιακές πολιτικές και η θέσπιση ενιαίου πλαισίου σύστασης και λειτουργίας Συστημάτων Διοίκησης και Ελέγχου τους, καθώς και σταθερού και σαφέστατου χρηματοδοτικού πλαισίου. Σε αυτή τη διαδικασία είναι αναγκαίος ο καθολικός έλεγχος των ήδη υλοποιημένων Ε.Α.Π. για την ανάδειξη των λόγων αστοχίας τους.

Περισσότερο δε, είναι ανάγκη να υιοθετηθούν αντίστοιχες πρακτικές που έχει δρομολογήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες βρίσκονται ήδη σε διαδικασία υλοποίησης και στη Χώρα μας. Ως τέτοιες νοούνται, όπως έχουν αναφερθεί στο σχετικό κεφάλαιο, τα εργαλεία χωρικής ανάπτυξης, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), η Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Η φιλοσοφία αυτών αναπτυξιακών εργαλείων προσιδιάζει με τα Ε.Α.Π. ως προς τις δύο παραμέτρους των τελευταίων (έκτακτος χαρακτήρας / εφαρμογή παρεμβάσεων εκτός διοικητικών ορίων) αλλά υιοθετεί την ολοκληρωμένη, πολυδιάστατη παρέμβαση στις περιοχές εφαρμογής τους, γεγονός που, όπως διαπιστώθηκε, δεν συνέβη με τα ήδη υλοποιημένα Ε.Α.Π. από τους Φορείς της Αυτοδιοίκησης.

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε η διεξοδικότερη προσέγγιση της εφαρμογής των Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, σε μια προσπάθεια να διαμορφωθεί μια αρτιότερη εικόνα τους. Μπορεί το κύριο μέρος τους να αφορούσε σε παρελθόντα έτη, όπου επικρατούσαν άλλες συνθήκες, ωστόσο κρίνεται αναγκαία η βαθύτερη μελέτη τους για τη θεσμική αναβάθμιση και ενίσχυσή τους στο μέλλον, ακόμα και σε αυτές τις εξαιρετικά δύσκολες συγκυρίες που βιώνει η Χώρα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» προς τη Βουλή των Ελλήνων (2006), Αθήνα.

Αναπτυξιακή Κοζάνης (ΑΝ.ΚΟ.) Α.Ε., *Απολογιστική Έκθεση του Προγράμματος ΠΙΝΔΟΣ*, (2010), Κοζάνη.

Ανοιχτή Πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων έργων-παρεμβάσεων του Υποπρογράμματος 1 «Υποδομές Αποκατάστασης Πυρόπληκτων Περιοχών» του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (ΕΑΠ) «Ολοκληρωμένη Παρέμβαση στις πυρόπληκτες περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας-Ηλεία» (2015), Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Α.Δ.Α.: 7Η8Λ7Λ6-ΚΛΦ).

Απόφαση 1247/22.06.2010 της Κεντρικής Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ».

Απόφαση 2006/595/ΕΚ/04.08.2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «*Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση» για την περίοδο 2007-2013*» (L243/44), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006.

Απόφαση 2006/597/ΕΚ/04.08.2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «*Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» για την περίοδο 2007-2013*», (L243/49) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006.

Απόφαση 2006/597/ΕΚ/04.08.2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «*Σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» για την περίοδο 2007-2013*» (L243/49), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 06.09.2006.

Απόφαση 236/05.09.2011 «*Έγκριση Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης*» του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (Α.Δ.Α.: 4Α877ΛΒ-ΤΧΟ).

Απόφαση 41/30.03.2015 «*Έγκριση του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (ΕΑΠ) με τίτλο: «Ολοκληρωμένη Παρέμβαση στις πυρόπληκτες περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας-Ηλεία» του Περιφερειακού Συμβουλίου Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας* (Α.Δ.Α.: ΩΓΜΩ7Λ6-ΛΚΥ).

Αριθ. 21017/8921/03.04.2012 Πρόταση «*Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα – Πελοπόννησος: Ευρωπαϊκή Περιφέρεια*» της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Αριθ. 2568/2649/21.07.2010 Έγγραφο «Αναθεωρημένο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου: Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη», Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Ασημακοπούλου Π, Ξυνού Α. (2008), Πτυχιακή Εργασία «*Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα στην Ελλάδα και στατιστική αποτίμηση του Θεσμού*», Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα.

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας (2014), *Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 (ΕΣΠΑ 2014)*, Αθήνα.

Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης-Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2007), *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*, Αθήνα.
Εγκύκλιος 17/15.04.1999 «*Πλαίσιο και κριτήρια κατανομής των πόρων του ΕΠΤΑ στις 13 Περιφέρειες*» του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.

Εγκύκλιος 18653/17.04.2014 «*Οδηγίες για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2014 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2015 – 2017 σύμφωνα με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2014 – 2017*» της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας.

Εγκύκλιος 33/59591/23.11.2005 «*Κατανομή του 35% των πόρων (Προγραμματική κατανομή) του Αναπτυξιακού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης «Θησέας» - Κριτήρια και προτεραιότητες για την ένταξη έργων, μελετών και ενεργειών στο Πρόγραμμα - Υποβολή προτάσεων από τους ΟΤΑ*», ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α.Α.

Εγκύκλιος 4/4244/28.01.2005 «*Κατανομή των πόρων του Αναπτυξιακού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ» - Κριτήρια και προτεραιότητες για την ένταξη έργων, μελετών και ενεργειών στο Πρόγραμμα - Υποβολή προτάσεων από τους ΟΤΑ*», ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.

Εγκύκλιος 81168/ ΕΥΣΣΑ 1796/30.07.2015 για το «*Σχεδιασμό, υλοποίηση και παρακολούθηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020*», Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού, Αθήνα.

Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «*Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης*» στη Βουλή των Ελλήνων (1997), Αθήνα.

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (2011), *Ειδικό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου*, Ερμούπολη.

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2008), *Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Αθήνα.

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2016), *Τριετής Στρατηγική Μεταρρυθμίσεων στη*

Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση 2016-2018, Αθήνα.

Κ.Υ.Α. 29773/30.11.1995 «Καθορισμός των Φθίνουσών Βιομηχανικών Περιοχών για την εφαρμογή των κινήτρων των άρθρων 1 έως και 11 του Νόμου 1892/90, όπως ισχύει...» (ΦΕΚ 1074/τ.Β'/29.12.1995).

Κ.Υ.Α. 100532/200/23.01.2004 «Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων για την εκμετάλλευση του λιγνιτωρυχείου Μεγαλόπολης Ν. Αρκαδίας, έκτασης 45.683.463 τ.μ. της ΔΕΗ».

Κ.Υ.Α. οικ.5285/Α32/31.08.2007 «Οριοθέτηση περιοχών για την αποκατάσταση των ζημιών σε κτίρια από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007 σε περιοχές των Νομών Ηλείας, Μεσσηνίας, Λακωνίας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Ευβοίας, Αττικής, και Αιτωλοακαρνανίας» (ΦΕΚ1744/τ.Β'/31.08.2007).

Κ.Υ.Α. 40379/01.10.2009 «Χαρακτηρισμός χερσαίων και υδάτινων περιοχών της Οροσειράς Ροδόπης ως Εθνικό Πάρκο» (ΦΕΚ 445/τ.Δ'/02.10.2009).

Κ.Υ.Α. 55923/ΔΚΠ 353/18.12.2012 «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 16729/ΔΚΠ 145/14-4-2011 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 667/Β') «Εκκαθάριση του Ν.Π.Δ.Δ, με την επωνυμία Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών (Ε.Τ.Α.Ε.Α) και διάθεση των πόρων του» (ΦΕΚ 3557/τ.Β'/31.12.2012).

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 «περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006» (L 347/320), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 20.12.2013.

Κλαμπατσέα Ε. «Φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές της σύγχρονης Ελλάδας - Κριτήρια αξιολόγησης για την επενδυτική πολιτική και το ανθρώπινο δυναμικό σε περιπτώσεις μονοανάπτυξης», Διδακτορική Διατριβή-Τμήμα Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π., 2003.

Ν. 1416/1984 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 18/τ.Α'/21.02.1984).

Ν. 1622/1986 «Τοπική αυτοδιοίκηση – περιφερειακή ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός» (ΦΕΚ 92/τ.Α'/14.07.1986).

Ν. 2218/1994 «Ίδρυση νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τροποποίηση διατάξεων για την τοπική αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 90/τ.Α'/13.06.1994).

Ν. 2446/1996 «Τροποποίηση του ν. 711/1977 (ΦΕΚ 284 Α') «περί ειδικών τουριστικών λεωφορείων» και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 276/τ.Α'/19.12.1996.

Ν. 2539/1997 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ 244/τ.Α'/04.12.1997).

Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999).

Ν. 3463/2006 «Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων» (ΦΕΚ 114/τ.Α'/30.06.2006).

Ν. 3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (ΦΕΚ 267/τ.Α'/03.12.2007).

Ν. 3724/2004 «Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού» (ΦΕΚ 195/τ.Α'/19.10.2004).

Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87/τ.Α'/07.06.2010).

Ν. 4062/2012 «Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ- Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/28/ΕΚ)-Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/30/ΕΚ)» (ΦΕΚ 70/τ.Α'/30.03.2012).

Ν. 4071/2012 «Ρυθμίσεις για την τοπική ανάπτυξη, την αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη διοίκηση Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/50/ΕΚ» (ΦΕΚ 85/τ.Α'/11.04.2012).

Ν. 4341/2014 «Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014–2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α 297) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 265/τ.Α'/23.12.2014).

Π.Δ. 323/1989 «Δημοτικός & Κοινοτικός Κώδικας» (ΦΕΚ 146/τ.Α'/01.06.1989).

Π.Δ. 410/1995 «Δημοτικός & Κοινοτικός Κώδικας» (ΦΕΚ 231/τ.Α'/14.11.1995).

Περιφέρεια Κρήτης (2010), *Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη*, Ηράκλειο Κρήτης.

Πρόσκληση 1389^Α/06.09.2011 Ένταξης Έργων στην αριθ. 61.05 Πράξη «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών» της Ε.Δ.Α. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (Α.Δ.Α.: 4ΑΧ87ΛΒ-ΥΧΓ).

Σαπουνάκης Τ., ΥΠΕΣΔΑΑ/ΕΕΤΑΑ (2005), *Από το Ε.Π.Τ.Α. στο ΘΗΣΕΑΣ, Συμπεράσματα και προτάσεις*, Αθήνα.

Συνθήκη της Λισαβώνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, (2007/С 306/01) Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 17.12.2007.

Σύννοψη του Παραδοτέου του Έργου «*Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου για την υλοποίηση του ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης*» (2011), Τεύχος Ενημέρωσης του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Κομοτηνή.

Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ5.179/14812/22.07.1997 «*Για τον Τοπικό Πόρο Ανάπτυξης των Περιοχών Παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς*», Υπουργείο Ανάπτυξης.

Υ.Α. 19797/05.06.1998 «*Κανονιστικό Πλαίσιο Λειτουργίας του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης*» (ΦΕΚ 580/τ.Β'/11.06.1998).

Υ.Α. 45329/27.04.1999 «*Κανονιστικό Πλαίσιο Λειτουργίας του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης- Ε.Π.Τ.Α.*» (ΦΕΚ 7/τ.Β'/12.01.2000).

Υ.Α. 4086/16.01.2003 «*Παράταση χρόνου εφαρμογής του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης*» (ΦΕΚ 124/τ.Β'/05.02.2003).

Υ.Α. 25294/25.06.2003 «*Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου*» (ΦΕΚ 1485/τ.Β'/10.10.2003).

Υ.Α. 23069/14.06.2005 «*Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής των ορεινών όγκων της Βόρειας Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης*» (ΦΕΚ 639/τ.Β'/14.06.2005).

Υ.Α. 23765/ΔΕ-4697/27.06.2005 «*Έγκριση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου*», Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών.

Υ.Α. Δ5/ΗΛ/Β/Φ5.179/17788/23.09.2005 «*Κατανομή, διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών Περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς*» (ΦΕΚ 1370/τ.Β'/03.10.2005).

Υ.Α. 18183/02.04.2007 «*Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού*» (ΦΕΚ 534/τ.Β'/13.04.2007).

Υ.Α. Δ5/ΗΛ/Β/Φ5.179/456/οικ.575/09.01.2008 «*Τροποποίηση-συμπλήρωση της υπ' αριθμ. Δ5/ΗΛ/Β/ Φ5.179/17788/23.9.2005 υπουργικής απόφασης σχετικά με την Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς (ΦΕΚ 1370/Β/3.10.2005)...*» (ΦΕΚ 12/τ.Β'/11.01.2008).

Υ.Α. 11616/ΓΔ1137/16.03.2010 «*Σύστημα Διοίκησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος-Κρήτη Πράσινη Ανάπτυξη*», Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

Υ.Α. «*Έγκριση ΣΑΕΠ766 Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας ΤΡΟΠ0/07.07.2010*», Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

Υ.Α. 33994/ΔΕ3595/03.08.2010 «Σύστημα Διοίκησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος “Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου – Βιώσιμη & Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη”», Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας.

Υ.Α. 37597/ΔΕ4867/31.08.2010 «Σύστημα Διοίκησης του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης», Υπουργείο Ανταγωνιστικότητας, Οικονομίας & Ναυτιλίας.

Υ.Α. 74754/30.12.2010 «Περιεχόμενο, δομή, τρόπος υποβολής, όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α) β’ βαθμού» (ΦΕΚ 2043/τ.Β’/30.12.2010).

Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.28485/12.12.2011 «Τροποποίηση της υπ’ αριθμ. Δ5/ΗΛ/Β/ Φ5.179/17788/ 23.9.2005 υπουργικής απόφασης σχετικά με την Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς (ΦΕΚ 1370/ Β/3.10.2005)...» (ΦΕΚ 2882/τ.Β’/19.12.2011).

Υ.Α. 21143/ΔΕ 2062/04.05.2012 «Σύστημα Διοίκησης του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος για την Πελοπόννησο», Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας (Α.Δ.Α.: Β49ΛΦ-0ΧΩ).

Υ.Α. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.2284/06.02.2013 «Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς» (ΦΕΚ 400/τ.Β’/22.02.2013).

Υ.Α. 35829/22.09.2014 «Περιεχόμενο, δομή, τρόπος υποβολής, όργανα σύνταξης, ελέγχου και αξιολόγησης, διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α) β’ βαθμού για την περίοδο 2014–2019» (ΦΕΚ 2642/τ.Β’/06.10.2014).

Υ.Α. 41179/23.10.2014 «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α’ βαθμού για τη δημοτική περίοδο 2014-2019» (ΦΕΚ 2970/τ.Β’/04.11.2014).

Υ.Α. ΑΠΕΗΛ/Γ/Φ1/1219/174877/18.08.2015 «Τροποποίηση της υπ’ αριθ. Δ5-ΗΛ/Β/Φ.5.179/οικ.2284/06.02.2013 (ΦΕΚ Β’ 400/22.02.2013) υπουργικής απόφασης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, με θέμα: «Κατανομή, Διάθεση και καταβολή του Τέλους Ανάπτυξης Βιομηχανικών περιοχών παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς» (ΦΕΚ 1854/τ.Β’/27.08.2015).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ενταγμένα Έργα/Δράσεις στο Ειδικό Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου			
A/A	Κωδικός ΣΑΕΠ (ΠΑΕ)	Τίτλος Έργου/Δράσης	Π/Υ Ένταξης
1	2010ΕΠ76700009	Διαμόρφωση πλατείας Αγίων Αποστόλων Δ.Δ. Αντιμάχειας Κω	216.162,00 €
2	2010ΕΠ76700008	Διαμόρφωση πλατείας Τσιγκούρας Δ.Δ. Κεφάλου Κω	120.256,00 €
3	2010ΕΠ76700012	Διαμόρφωση τμήματος της παραλιακής οδού Δ. Ιαλυσού Ρόδου	258.000,00 €
4	2010ΕΠ76700016	Διάνοιξη και ολοκλήρωση οδών νέας επέκτασης σχεδίου πόλης Δ. Ρόδου (α' φάση)	291.415,00 €
5	2012ΕΠ76700001	Διάνοιξη οδών στην περιοχή Αμπάβρη Δ. Κω	450.095,00 €
6	2010ΕΠ76700020	Αγροτικό Ιατρείο Ψερίμου	200.000,00 €
7	2010ΕΠ76700000	Αλιευτικό Καταφύγιο Χώρας Άνδρου	1.800.000,00 €
8	2010ΕΠ76700005	Αναπλάσεις νήσου Καλύμνου	600.000,00 €
9	2010ΕΠ76700010	Ανάπλαση της οδού Θεμιστοκλέους Δ. Κω	405.245,00 €
10	2011ΕΠ76700006	Αντικατάσταση Εσωτερικών Δικτύων Ύδρευσης των Δημοτικών Διαμερισμάτων των Καλαβάρδων, Ελεούσας, Σαλάκου	440.187,00 €
11	2010ΕΠ76700015	Αποκατάσταση Εθνικού Θεάτρου Ρόδου (Υποέργο 1: προκαταρκτικές εργασίες και μεταστέγαση εξοπλισμού εργαστηρίων)	932.170,00 €
12	2011ΕΠ76700005	Αποκατάσταση καταθλιπτικού αγωγού διάθεσης επεξεργασμένων λυμάτων ΒΙΟ.ΚΑ. Δήμου Νάξου	516.289,00 €
13	2011ΕΠ76700011	Αποκατάσταση Ταφικών Μνημείων Αγίου Γεωργίου	450.000,00 €
14	2014ΕΠ76700001	Αποκατάσταση υπόσκαφων προβλήτα Ε/Γ - Ο/Γ σκαφών λιμένα Λακκίου Λέρου	300.000,00 €
15	2011ΕΠ76700012	Αποπεράτωση Αθλητικού Γυμναστηρίου Δήμου Τήνου	939.840,00 €
16	2010ΕΠ76700014	Αποχέτευση Ακαθάρτων Οικισμού Δ.Δ. Λαχανιάς – Πλακόστρωση δημοτικών οδών Ρόδου	384.328,00 €
17	2010ΕΠ76700006	Ασφαλτοστρώσεις οδικού δικτύου Δήμου Καλυμνίων	790.000,00 €
18	2010ΕΠ76700004	Βελτίωση κοινόχρηστων χώρων και οδικού δικτύου Δήμου Καλυμνίων	308.865,00 €
19	2011ΕΠ76700001	Βελτίωση οδού Αιπάτια - Κόρθι Άνδρου	1.000.000,00 €
20	2010ΕΠ76700013	Βελτίωση Οδού Μαλώνα - Πλατάνια Ρόδου	1.650.000,00 €
21	2010ΕΠ76700002	Επέκταση μονάδας αφαλάτωσης και υποδομές ύδρευσης Μυκόνου	809.621,00 €
22	2011ΕΠ76700002	Επέκταση Αλιευτικού Καταφυγίου Κορθίου Άνδρου	1.500.000,00 €
23	2010ΕΠ76700003	Επισκευή και προσθήκη κατ' επέκταση Δημοτικού Σχολείου Δαμαρίωνα Νάξου	156.021,00 €
24	2013ΕΠ76700004	Ηλεκτροφωτισμός Επαρχιακού Οδικού Δικτύου ν. Κω	1.380.000,00 €
25	2011ΕΠ76700009	Καθαίρεση υφάλου "Καρφωμένης" λιμένα Σύρου	443.747,00 €
26	2011ΕΠ76700004	Κατασκευή Εσωτερικών Δικτύων Αποχέτευσης στα Δ.Δ. Σορώνης και Φανών Δήμου Καμείρου	454.398,00 €

27	2010ΕΠ76700017	Λειτουργική βελτίωση Ε/Ο Ρόδου - Φαληρακίου (τμ. Ρόδου - Α' φάση εργασιών)	380.917,00 €
28	2013ΕΠ76700001	Μουσειολογική μελέτη και εργασίες Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης Γαΐτη-Σιμωνι στην Ιο	200.000,00 €
29	2013ΕΠ76700002	Νίσυρος - Ιαματικά Λουτρά, Αποκατάσταση, διαρρύθμιση και επέκταση υπαρχόντων κτιρίων	1.000.000,00 €
30	2011ΕΠ76700000	Ολοκλήρωση ανέγερσης διώροφου κτιριακού συγκροτήματος Γυμνασίου - Λυκείου Χώρας Αμοργού	536.328,00 €
31	2011ΕΠ76700007	Ολοκλήρωση επέκτασης εξωτερικού έργου λιμένα Τήνου	2.300.000,00 €
32	2013ΕΠ76700000	Ολοκλήρωση Κλειστού Γυμναστηρίου στη νήσο Σύμη	2.080.000,00 €
33	2010ΕΠ76700011	Παλαιοντολογικό Μουσείο Αρχαγγέλου Ρόδου	872.182,00 €
34	2014ΕΠ76700000	Προμήθεια δύο φορητών μονάδων αφαλάτωσης τύπου αντίστροφης όσμωσης (R.O.) παραγωγής 1000 κ.μ. ημερησίως έκαστη	1.508.000,00 €
35	2013ΕΠ76700003	Συντήρηση αρχοντικού Βουβάλη στη ν. Κάλυμνο	1.350.000,00 €
36	2012ΕΠ76700000	Συντήρηση παράπλευρων οδών στις οδούς Μπουμπουλίνας και Αβέρωφ Δ. Κω	420.912,00 €
37	2014ΕΠ76700002	Συντήρηση, καλλιτεχνική αποκατάσταση και ανακαίνιση του Διατηρητέου Μνημείου Ιερού Ναού Αγίας Αικατερίνης Κάμπου ν. Τήνου	300.000,00 €
38	2010ΕΠ76700001	Τουριστικό Καταφύγιο Μπατσίου Άνδρου	142.183,00 €
ΣΥΝΟΛΟ:			27.887.161,00 €

Ενταγμένα Έργα/Δράσεις στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης			
A/A	Πράξη Ένταξης	Τίτλος Έργου/Δράσης	Π/Υ Ένταξης
1	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Ανάπλαση όχθης χειμάρρου στον οικισμό Καλχαντά	597.507,00 €
2	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Ανάπλαση πλατείας Άνω Καρυοφύτου	272.000,00 €
3	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης TK Περιθωρίου	990.940,00 €
4	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια	Αντικατάσταση σωλήνων μεταφοράς νερού στην κοινότητα Σιδηρονέρου	321.563,00 €

	για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)		
5	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Αξιοποίηση υπάρχουσας γεώτρησης οικισμού Ζουμπουλίου και κατασκευή δεξαμενής για τις ανάγκες ύδρευσης οικισμού Σμίνθης	381.495,00 €
6	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Αποχέτευση και επεξεργασία λυμάτων οικισμού Μύκης	1.712.432,00 €
7	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Ασφαλτόστρωση δρόμων οικισμών Δ.Ε. Μύκης	320.402,00 €
8	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Ασφαλτόστρωση τμήματος Ε.Π. 57 Δράμας - Κ. Νευροκοπίου από Χ.Θ. 37 +000 (πλησίον διαστράυρωσης Οχυρού) μέχρι συνοικιακή διάβαση Εξοχής	3.690.000,00 €
9	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Βελτίωση Επαρχιακής Οδού Δράμας - Σιδηρόνερου - Δασικού Χωριού από την Χ.Θ. 11 +800 έως το Δασικό Εργοτάξιο Ελάτιας	2.700.000,00 €
10	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Βελτίωση των οδών σύνδεσης οικισμών της Δ.Ε. Σταυρούπολης Δήμου Ξάνθης με την Αρ. 14 Εθνική Οδό	831.941,00 €
11	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Βελτίωση-ενεργειακή αναβάθμιση σχολικών μονάδων TK Περιθωρίου & TK Βόλακα Δήμου Κάτω Νευροκοπίου	511.941,00 €
12	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	Διευθέτηση χειμάρρων Εχίνου	2.800.000,00 €

	2007-2013)		
13	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Εκσυγχρονισμός -ανακαίνιση κεντρικού υδροθεραπευτηρίου στον οικισμό Ιαματικών Πηγών	652.060,00 €
14	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Έργα βελτίωσης οδικού δικτύου της Δ.Ε. Σταυρούπολης	440.000,00 €
15	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Κατασκευή και ασφαλτόστρωση οδού Νέδας- Κιζάρι	1.330.000,00 €
16	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Κατασκευή κλειστού γυμναστηρίου στο Βωλακα	1.210.000,00 €
17	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Κατασκευή μεταλλικής γέφυρας οικ. Σμίνθης	214.749,00 €
18	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Κατασκευή υπαίθριων χώρων αναψυχής στην περιοχή της Δ.Κ. Εχίνου	653.474,00 €
19	Πράξη 61.05 «Ολοκληρωμένα Σχέδια για την Ανάπτυξη Ορεινών & Μειονεκτικών Περιοχών" (ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ 2007-2013)	Ύδρευση οικισμών Δήμου Παρανεστίου	242.873,00 €
ΣΥΝΟΛΟ:			19.873.377,00 €

Ενταγμένα Έργα/Δράσεις στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κρήτη – Πράσινη Ανάπτυξη»			
Α/Α	Κωδικός ΣΑΕΠ (ΠΔΕ)	Τίτλος Έργου/Δράσης	Π/Υ Ένταξης
1	2010ΕΠ40200188	Αγροτική οδοποιία Δήμου Νεάπολης	337.280,56 €
2	2010ΕΠ40200118	Αγροτική οδοποιία Δήμου Τυμπακίου	300.000,00 €
3	2010ΕΠ40200160	Αισθητική ανάπλαση πηγών Αργυρούπολης στο Δ. Λαππαίων	300.000,00 €
4	2010ΕΠ40200084	Αναβάθμιση κεντρικού δρόμου οικισμού Αγ. Δέκα, Δήμου Γόρτυνας	166.000,00 €
5	2010ΕΠ40200090	Αναβάθμιση οικισμού Επισκοπής Δήμου Επισκοπής	245.000,00 €
6	2010ΕΠ40200128	Αναβάθμιση της κινητής μονάδας μαστογράφου της Ν. Αυτοδιοίκησης Ηρακλείου	200.000,00 €
7	2010ΕΠ40200125	Αναβάθμιση/Βελτίωση αύλειων χώρων και δημιουργία/βελτίωση αθλητικών εγκαταστάσεων εντός αυτών σε τρεις σχολικές μονάδες στο δήμο Αγ. Βαρβάρας Ηρακλείου	153.500,00 €
8	2010ΕΠ40200126	Αναβάθμιση/Βελτίωση κοινόχρηστων χώρων σε τρία Δημοτικά Διαμερίσματα του δήμου Αγ. Βαρβάρας Ηρακλείου	181.000,00 €
9	2010ΕΠ40200019	Ανάδειξη περιπατητικών διαδρομών και σύνδεσή τους με το υπάρχον δίκτυο μονοπατιών της νήσου Γαύδου	200.000,00 €
10	2010ΕΠ40200061	Ανακαίνιση - Εκσυγχρονισμός συνεδριακού χώρου Ορθόδοξου Ακαδημίας Κρήτης	456.000,00 €
11	2010ΕΠ40200171	Αναπλαση - διευθετηση χειμάρου Ζωνιανών	700.000,00 €
12	2010ΕΠ40200116	Ανάπλαση δημοτικού σχολείου και περιβάλλοντα χώρου Αηδονοχωρίου , Αστυρακίου, Καμαριώτη και Γωνιών του Δ. Τυλίσου	400.000,00 €
13	2010ΕΠ40200034	Ανάπλαση δρόμων οικισμού (σοκάκια) Καλαθενών Δ.Κισσάμου	50.000,00 €
14	2010ΕΠ40200113	Ανάπλαση ιστορικού κέντρου Γέργερης Δήμου Ρούβα	400.000,00 €
15	2010ΕΠ40200095	Ανάπλαση και διαμόρφωση εισόδου&πλατείας Δ.Δ. Βορίζων Δ. Ζαρού	305.700,00 €
16	2010ΕΠ40200025	Ανάπλαση κεντρικής πλατείας Δ.Δ. Θερίσου Δ. Θερίσου	260.000,00 €
17	2010ΕΠ40200139	Ανάπλαση κεντρικών πλατειών Ανωγείων	195.000,00 €
18	2010ΕΠ40200104	Ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων οικισμού Κρασίου Δήμου Μαλίων	330.000,00 €
19	2010ΕΠ40200163	Ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων παραδοσιακών οικισμών (πλατείες – λιθοστρώματα) στο Δ. Νικ. Φωκά	400.000,00 €
20	2010ΕΠ40200064	Ανάπλαση Οικισμού Δ.Δ. Πρινιά Δήμου Αγ. Βαρβάρας	459.088,24 €
21	2010ΕΠ40200093	Ανάπλαση οικισμών Αϊτανίου- Γαλύφας - Γάλυπε του Δήμου Επισκοπής	145.000,00 €
22	2010ΕΠ40200066	Ανάπλαση οικισμών ΔΟΥΛΙ, ΓΕΝΝΑ, ΚΟΛΕΝΑ του Δ. Αγ. Βαρβάρας	270.000,00 €

23	2010ΕΠ40200173	Ανάπλαση οικισμών Ζωνιανών	712.000,00 €
25	2010ΕΠ40200151	Ανάπλαση οικισμών Καλύβου και Κράνας του Δ. Κουλούκωνα	250.000,00 €
26	2010ΕΠ40200102	Ανάπλαση παλαιάς αγοράς και συνδετήριων οδών Δ.Δ Κρουσώνα	600.000,00 €
27	2010ΕΠ40200099	Ανάπλαση παλιάς πόλης Δ. Καστελλίου	750.000,00 €
28	2010ΕΠ40200089	Ανάπλαση πίσω γειτονιάς Σγουροκεφαλίου Δήμου Επισκοπής	100.000,00 €
29	2010ΕΠ40200150	Ανάπλαση Τ.Δ. Λιβαδίων και οικισμού Λιβάδας του Δ. Κουλούκωνα	400.000,00 €
30	2010ΕΠ40200145	Ανόρυξη & αξιοποίηση γεώτρησης στην Αρχαία Ελεύθερνα Δ.Αρκαδίου	250.000,00 €
31	2010ΕΠ40200191	Ανόρυξη γεώτρησης στη θέση Δίγο Μνήμα στο Τ.Δ. Κατσιδωνίου του Δ. Σητείας	97.155,00 €
32	2010ΕΠ40200146	Ανόρυξη και αξιοποίηση γεώτρησης στο Τ.Δ. Ερφών του Δ. Αρκαδίου	200.000,00 €
33	2010ΕΠ40200031	Αντικατάσταση αμιαντοσωλήνων δικτύων ύδρευσης στο Δ.Δ. Κουκουνάρα του Δ. Κισσάμου	90.000,00 €
34	2010ΕΠ40200105	Αντικατάσταση θέρμανσης δημοτικού παιδ. σταθμού Μοχού Δ. Μαλίων	46.000,00 €
35	2010ΕΠ40200028	Αξιοποίηση – διαμόρφωση λίμνης στο ομώνυμο χωριό Δ. Ινναχωρίου	123.000,00 €
36	2010ΕΠ40200075	Αξιοποίηση γεώτρησης στη θέση Άγιος Γεώργιος & κατασκευή δικτύου ύδρευσης στους οικισμούς Καστρί - Αϊ Γιάννης - Δέρματος Δ. Βιάννου	320.000,00 €
37	2010ΕΠ40200172	Αξιοποίηση παραγωγίου Ζωνιανών	400.000,00 €
38	2010ΕΠ40200058	Αποκατάσταση και βελτίωση οδικού δικτύου Ν. Χανίων (1η Φάση 2010 - Δήμος Πλατανιά)	373.357,00 €
39	2010ΕΠ40200059	Αποκατάσταση και βελτίωση οδικού δικτύου Ν. Χανίων (3η φάση 2010 - δρόμος Αλικιανός-Πρασσές-Σούγια)	617.432,00 €
40	2010ΕΠ40200060	Αποκατάσταση και βελτίωση οδικού δικτύου Ν. Χανίων (5η φάση 2010 - Περιοχές Δήμου Μηθύμνης)	426.149,00 €
41	2010ΕΠ40200135	Αποπεράτωση αποκατάστασης εσωτερικών χώρων και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου πύργου Μαρουλά Δήμου Ρεθύμνης	100.000,00 €
42	2010ΕΠ40200098	Αποπεράτωση εκθετηρίου σύγχρονης αγγειοπλαστικής τέχνης Δήμου Θραμανού	1.300.000,00 €
43	2010ΕΠ40200070	Ασφαλτόστρωση δρόμου Άγιος Ραφαήλ - Άγιος Σώζων Δήμου Αρχανών	650.000,00 €
44	2010ΕΠ40200164	Ασφαλτόστρωση δρόμου άνω και κάτω Μαλακίου του Δ. Νικ. Φωκά	175.000,00 €
45	2010ΕΠ40200091	Ασφαλτόστρωση δρόμου σύνδεσης Επισκοπής με Οικισμό Χοχλακιάς και γήπεδο ποδοσφαίρου Δήμου Επισκοπής	160.000,00 €
46	2010ΕΠ40200156	Ασφαλτόστρωση κύριων δημοτικών δρόμων Δ. Λάμπης - Δρόμος από επαρχιακή οδό 3 στη θέση Σπήλι προς Μουρνέ	330.000,00 €
47	2010ΕΠ40200076	Ασφαλτόστρωση τμημάτων δρόμου επαρχιακής οδού 33 έως πάνω Κεφαλοβρύση Δήμου Βιάννου	35.000,00 €
48	2010ΕΠ40200142	Βελτιώσεις αγροτικής οδοποιίας Δ. Ανωγείων	275.000,00 €
49	2010ΕΠ40200143	Βελτιώσεις κτηνοτροφικής οδοποιίας Δ. Ανωγείων	400.000,00 €
50	2010ΕΠ40200109	Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας Δήμου Ν. Καζαντζάκη	500.000,00 €

51	2010ΕΠ40200190	Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας δήμου οροπεδίου Λασιθίου	670.910,00 €
52	2010ΕΠ40200017	Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας νοτίου τμήματος Δήμου Βουκολιών	861.540,00 €
53	2010ΕΠ40200054	Βελτίωση αγροτικών δρόμων Δήμου Φρε	350.000,00 €
54	2010ΕΠ40200050	Βελτίωση αγροτικών δρόμων εντός του αναδασμού των Δ.Δ. Βούτας και Σκλαβοπούλας Δήμου Πελεκάνου	350.000,00 €
55	2010ΕΠ40200082	Βελτίωση βατότητας αγροτικών δρόμων Δήμου Γοργολαΐνη	500.000,00 €
56	2010ΕΠ40200069	Βελτίωση δημοτικής οδοποιίας Αρκαλοχωρίου	600.000,00 €
57	2010ΕΠ40200196	Βελτίωση επ. οδού Κρουονέρι-Μητάτο νομού Λασιθίου	250.000,00 €
58	2010ΕΠ40200083	Βελτίωση εσωτερικής οδοποιίας Δ. Γοργολαΐνη	150.000,00 €
59	2010ΕΠ40200071	Βελτίωση κτιριακών εγκαταστάσεων και προμήθεια εξοπλισμού ΚΑΠΗ Αρχανών	314.596,00 €
60	2010ΕΠ40200038	Βελτίωση οδών πρόσβασης στην Μνημειακή Ελιά των Βουβών στο Δήμο Κολυμπαρίου	400.000,00 €
63	2010ΕΠ40200185	Βελτίωση τμημάτων αγροτικού οδικού δικτύου Τοπικών Διαμερισμάτων Δήμου Ιεράπετρας	1.357.000,00 €
64	2013ΕΠ40200000	Δαπάνες εκτός έδρας κίνησης οδοιπορικά και αμοιβές για ειδικά έργα πέρα από τα συνήθη καθήκοντα	30.000,00 €
65	2010ΕΠ40200132	Δημιουργία δομής στήριξης των φορέων, των επιχειρήσεων και των κατοίκων της υπαίθρου στο νομό Ηρακλείου	723.800,00 €
66	2010ΕΠ40200198	Δημιουργία δομής στήριξης των φορέων, των επιχειρήσεων και των κατοίκων της υπαίθρου στο νομό Λασιθίου	523.000,00 €
67	2010ΕΠ40200179	Δημιουργία δομής στήριξης των φορέων, των επιχειρήσεων και των κατοίκων της υπαίθρου στο νομό Ρεθύμνης	523.000,00 €
68	2010ΕΠ40200062	Δημιουργία δομής στήριξης των φορέων, των επιχειρήσεων και των κατοίκων της υπαίθρου στο νομό Χανίων (ΟΑΔΥΚ Α.Ε.)	523.000,00 €
73	2010ΕΠ40200112	Δημιουργία οικοτουριστικής διαδρομής στο ρέμα από Αυγενική μέχρι Άγιο Φανούριο Δήμου Παλιανής	197.317,84 €
74	2010ΕΠ40200048	Δημιουργία περιπατητικής διαδρομής και σήμανση περιβάλλοντος στην περιοχή Μακρώνας – Σάσαλος – Κατσοματαδώ – Αϊ Κυρ Γιάννης Δ. Μηθύμνης	208.732,90 €
75	2010ΕΠ40200049	Δημιουργία περιπατητικής διαδρομής και σήμανση περιβάλλοντος στην περιοχή Ρόκκα – Κέρα – Περβολάκια – Βουλγάρω Δ. Μηθύμνης	77.595,88 €
76	2010ΕΠ40200166	Δημοτική οδοποιία Δήμου Συβριτού	200.000,00 €
77	2010ΕΠ40200024	Δημοτικό γήπεδο ποδοσφαίρου Δήμου Γεωργιούπολης	523.200,00 €
78	2010ΕΠ40200165	Διαμορφώσεις κοινόχρηστων χώρων-μνημείων Δήμου Συβριτού	205.253,64 €
79	2010ΕΠ40200087	Διαμόρφωση δρόμου συνδεσης οικισμού Καρτερού με οικισμό Ελιάς Δήμου Γουβών	500.000,00 €
80	2010ΕΠ40200036	Διαμόρφωση ευρύτερου χώρου μνημειακού δένδρου Ελιάς Βουβών και περιπατητικής διαδρομής Δήμου Κολυμπαρίου	346.000,00 €
81	2010ΕΠ40200115	Διαμόρφωση θέσης θέας Μιχελέτου Δήμου Ρούβα	56.715,56 €
82	2010ΕΠ40200184	Διαμόρφωση πάρκου στην Πλάκα Δ. Αγ. Νικολάου	620.000,00 €

83	2010ΕΠ40200088	Διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου και εξοπλισμός Παιδικού σταθμού Επισκοπής Δήμου Επισκοπής	64.584,00 €
84	2010ΕΠ40200121	Διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου παλαιού δημοτικού σχολείου Δ.Δ Αβδού του Δ. Χερσονήσου	59.169,00 €
85	2010ΕΠ40200097	Διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου στη θέση Κυρμούσι Οικισμού Μακρών Δήμου Ζαρού	60.000,00 €
86	2010ΕΠ40200077	Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου αρχαιολογικού χώρου ναού Ερμή & Αφροδίτης Δήμου Βιάννου	30.000,00 €
88	2010ΕΠ40200141	Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου και δημιουργία συμπληρωματικών υποδομών στο Κέντρο Ενημέρωσης Φυσικού Πάρκου Ψηλορείτη	187.000,00 €
89	2010ΕΠ40200051	Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στο βρεφονηπιακό σταθμό του Δ.Δ ΚΟΝΤΟΜΑΡΙ του Δήμου Πλατανιά	320.000,00 €
90	2010ΕΠ40200182	Διαμόρφωση πλατείας οικισμού Σκινιά, Δήμου Αγ. Νικολάου	116.480,00 €
91	2010ΕΠ40200065	Διαμόρφωση πλατείας Πρινιά σε χώρο πολλαπλών χρήσεων και παιδότοπο, στο Δ. Αγ. Βαρβάρας	85.224,69 €
93	2010ΕΠ40200013	Διαμόρφωση πλατείας Τεμενίων Δήμου Αν. Σελίνου	40.000,00 €
94	2010ΕΠ40200008	Ειδικές μελέτες Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΚΡΗΤΗ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	350.000,00 €
95	2010ΕΠ40200072	Εκσυγχρονισμός υποδομών εγκαταστάσεων κλειστού γυμναστηρίου Αρχανών	118.338,00 €
96	2010ΕΠ40200037	Εμπλουτισμός - Συντήρηση εκθεμάτων, Λοιπός εξοπλισμός Μουσείου Ελιάς Βουβών - Υπαιθριος χώρος έκθεσης στο Δήμο Κολυμπαρίου	85.000,00 €
97	2010ΕΠ40200130	Ενίσχυση δραστηριοτήτων πολιτιστικού, φυσιολατρικού και εκδρομικού συλλόγου Αρχανών "Η Χαραυγή"	40.860,00 €
98	2010ΕΠ40200040	Εξαγορά μνημειακών ελαιόδεντρων Δ. Κολυμβαρίου για δημιουργία διαδρομής επίσκεψης αυτών	30.000,00 €
99	2010ΕΠ40200067	Εξοπλισμός Εκθεσιακού κέντρου	74.712,66 €
100	2010ΕΠ40200149	Επέκταση δικτύου αποχέτευσης στο Τ.Δ. Αγ. Μάμαντος και σύνδεση με τη μονάδα βιολογικού καθαρισμού στο Πέραμα Δήμου Γεροποτάμου	920.000,00 €
101	2010ΕΠ40200012	Επισκευή, συντήρηση περιπτέρου Γραι Λέσκας, ανάπλαση περιπατητικού μονοπατιού προς Κουστογέρακο και Λειβάδα, Διαμόρφωση πλατειών Κουστογέρακου - Λειβάδας, Δήμου Αν. Σελίνου	150.000,00 €
102	2010ΕΠ40200096	Έργα ανάπλασης συνεκτικού τμήματος οικισμού Ζάρου	100.000,00 €
103	2010ΕΠ40200053	Έργα βελτίωσης οδοποιίας στα Δ.Δ. Ασκύφου, Ίμπρου, Άνωπολης, Αγίου Ιωάννη στο Δήμο Σφακίων	700.000,00 €
104	2010ΕΠ40200085	Έργα συντήρησης - επισκευής δημοτικής οδοποιίας Δ. Γόρτυνας (ασφαλτοστρώσεις-τσιμεντοστρώσεις)	300.000,00 €
105	2010ΕΠ40200086	Εργασίες ανάπλασης αύλειου χώρου παλαιού δημαρχείου Δ.Γόρτυνας	99.999,90 €
106	2010ΕΠ40200026	Ηλεκτροφωτισμοί κοινόχρηστων χωρών σε οικισμούς Δ. Ινναχωρίου	393.000,00 €
107	2010ΕΠ40200018	Κατασκευή αγροτικού ιατρείου νήσου Γαύδου	150.000,00 €
108	2010ΕΠ40200094	Κατασκευή αρδευτικών δικτύων Δ.Δ. Μορονίου Δήμου Ζαρού	77.646,00 €
109	2010ΕΠ40200159	Κατασκευή γηπέδου 5x5 στο Δ.Δ. Αργυρούπολης Δήμου Λαππαίων	150.000,00 €

110	2010ΕΠ40200137	Κατασκευή γηπέδου 5Χ5 στο Δ.Δ. Ρουσσοσπιτίου Δήμου Ρεθύμνης	150.000,00 €
111	2010ΕΠ40200107	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης Σκυρβουλών Δήμου Μοιρών	1.500.000,00 €
112	2010ΕΠ40200173	Κατασκευή μεταλλικών κερκίδων στο Γήπεδο Ζωνιανών	38.000,00 €
113	2010ΕΠ40200043	Κατασκευή συνθετικού χλοοτάπητα γηπέδου ποδοσφαίρου Εμπρόσνερου στο Δήμο Κρουονερίδας	300.000,00 €
114	2010ΕΠ40200027	Κέντρο περιβαλλοντικής πληροφόρησης και εκπαίδευσης στον οικισμό Βλάτους Δήμου Ινναχωρίου Ν. Χανίων	168.510,00 €
115	2010ΕΠ40200183	Κέντρο υποδοχής και πληροφόρησης αγροτουρισμού Έξω Ποτάμων Δήμου Αγ. Νικολάου	250.000,00 €
116	2010ΕΠ40200009	Μελέτες ωρίμανσης έργων Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΚΡΗΤΗ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.100.000,00 €
117	2010ΕΠ40200067	Μελέτη για έργα υποδομής	35.000,00 €
118	2010ΕΠ40200165	Μελέτη δικτύων και εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων Δ.Ε. Συβρίτου	144.746,36 €
119	2010ΕΠ40200067	Μετατροπή αίθουσας εκθεσιακού κέντρου σε συνεδριακό χώρο στο Δήμο Αρκαλοχωρίου (Υπόεργο 1: Μετατροπή αίθουσας εκθεσιακού κέντρου σε συνεδριακό χώρο	495.287,34 €
120	2010ΕΠ40200005	Ολοκληρωμένη δράση ανάδειξης του αγροτουρισμού της Κρήτης (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Εναλλακτικού Τουρισμού Κρήτης)	270.000,00 €
121	2010ΕΠ40200002	Ολοκληρωμένη δράση προβολής του θρησκευτικού τουρισμού στην Κρήτη (ΜΚΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ)	300.000,00 €
122	2010ΕΠ40200197	Ολοκλήρωση βελτίωσης Οδού Λακόνια-Τάπες νομού Λασιθίου	300.000,00 €
123	2010ΕΠ40200014	Ολοκλήρωση Δημοτικού Κτιρίου Δήμου Αν. Σελίνου	200.000,00 €
124	2010ΕΠ40200092	Ολοκλήρωση δρόμου πατητηριών, παρεμβάσεις σοκακιών εντός Καινούργιου Χωριού Δήμου Επισκοπής	80.000,00 €
125	2010ΕΠ40200068	Ολοκλήρωση υπαίθριου θεάτρου Αρκαλοχωρίου	168.000,00 €
126	2010ΕΠ40200140	Παιδική χαρά στη θέση Περαχώρι Ανωγείων	105.000,00 €
127	2010ΕΠ40200153	Παράκαμψη Τ.Δ. Αίμονα- Θεοδόρας και τσιμεντοστρώσεις Τ.Δ. Αγίου Ιωάννη στο Δ. Κουλούκωνα	100.000,00 €
128	2010ΕΠ40200131	Παράσταση "Ηχος και φως" στο Βουλευμένο Αλώνι για την προβολή της γεωλογικής κληρονομιάς της περιοχής	26.300,00 €
129	2010ΕΠ40200108	Πλακοστρώσεις οικισμών Δήμου Ν. Καζαντζάκη	600.000,00 €
130	2010ΕΠ40200144	Πολιτιστικές εκδηλώσεις Ανωγείων 2010 -Πολιτιστικό έτος Ν.Ξυλούρη, διήμερο συμπόσιο με θέμα "Ο Ν. Ξυλούρης στη σύγχρονη ελληνική μουσική"	20.000,00 €
131	2010ΕΠ40200178	Πολιτιστικές εκδηλώσεις στα Ανώγεια (Ο χορός του κόσμου-Υακίνθεια)	30.000,00 €
132	2010ΕΠ40200186	Πολιτιστική Διαδρομή Ξερόκαμπου-Ζήρου	65.000,00 €
134	2010ΕΠ40200155	Πολιτιστικό κέντρο Δ. Κουρητών	800.000,00 €
135	2011ΕΠ40200000	Πόρος του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης	93.000,00 €

136	2012ΕΠ40200000	Πόρος του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης	101.557,38 €
137	2010ΕΠ40200006	Προβολή και προώθηση κρητικών προϊόντων διατροφής (Κρητικό Σύμφωνο Ποιότητας)	230.000,00 €
138	2010ΕΠ40200010	Προβολή-δημοσιότητα Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΚΡΗΤΗ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	360.000,00 €
139	2010ΕΠ40200133	Προμήθεια εξοπλισμού κουζίνας - τραπεζαρίας παιδικής κατασκήνωσης Ιδρύματος Διακονίας Νεότητας Ενορίας Αγ. Τίτου Ροδιάς, Δήμου Γαζίου	73.000,00 €
140	2010ΕΠ40200119	Προμήθεια εξοπλισμού του Μουσείου Καμάρων Δήμου Τυμπακίου	70.000,00 €
141	2010ΕΠ40200134	Προμήθεια οργάνων παιδικής χαράς, παιδικής κατασκήνωσης Ιδρύματος Διακονίας Νεότητας Ενορίας Αγ. Τίτου Ροδιάς, Δ. Γαζίου	35.000,00 €
142	2010ΕΠ40200000	Στήριξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στην ενδοχώρα της Περιφέρειας Κρήτης	230.000,00 €
143	2010ΕΠ40200106	Συμπλήρωση δικτύων αποχέτευσης στο βορειοανατολικό τμήμα του οικισμού Κράσι Δήμου Μαλίων	86.100,00 €
144	2010ΕΠ40200101	Συντήρηση αγροτικών δρόμων Δήμου Κόφινα	400.000,00 €
145	2010ΕΠ40200117	Συντήρηση αγροτικών δρόμων στα Δ.Δ του Δήμου Τυλίσου και βελτίωση δημοτικής οδοποιίας	300.000,00 €
146	2013ΕΠ40200001	Συντήρηση Επαρχιακού Δικτύου Περιφέρειας Κρήτης	800.000,00 €
147	2010ΕΠ40200122	Συντήρηση τοιχογραφιών Ι.Ν. Παναγίας Γκουβερνιώτισσας στις Ποταμιές Δ. Χερσονήσου	189.400,00 €
148	2010ΕΠ40200011	Υποστηρικτικές ενέργειες Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΚΡΗΤΗ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	60.000,00 €
149	2010ΕΠ40200007	Φορείς Τεχνικής Στήριξης Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος ΚΡΗΤΗ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	2.000.000,00 €
150	2010ΕΠ40200039	Ψηφιοποίηση Μουσείου Ελιάς Βουβών Δήμου Κολυμπαρίου	50.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ:			44.221.238,95 €

Ενταγμένα Έργα/Δράσεις στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου			
A/A	Κωδικός ΣΔΕ/ΣΑΜ (ΠΔΕ)	Τίτλος Έργου/Δράσης	Π/Υ Ένταξης
1	2007ΣΕ44000036	Αγιογράφηση τέμπλου Μοναστηρίου Παναγίας & συντήρηση τοιχογραφιών στην Κερασιά	60.000,00 €
2	2012ΣΕ44000013	Αγωγός μεταφοράς νερού από τη γεώτρηση Κτενίου στην κτηνοτροφική ζώνη Αιανής-Κτενίου	380.000,00 €
3	2007ΣΕ44000110	Αναβάθμιση κινητής βιβλιοθήκης Τ.Ε.Δ.Κ. Καρδίτσας	38.319,29 €
4	2007ΣΕ44000073	Ανάδειξη γεωθωμάτων της Πίνδου και τουριστική αξιοποίησή τους	300.000,00 €
5	2007ΣΕ44000102	Ανάδειξη ιστορικού μονοπατιού Ανθοχωρίου-Αγ. Νικολάου Βλασσίου Δήμου Μουζακίου- Αν. Αργιθέας	94.600,00 €
6	2009ΣΕ44000062	Ανάδειξη λαογραφικού μουσείου Δ.Δ. Αγίου Γεωργίου	40.000,00 €

		Δ. Ηρακλεωτών	
7	2009ΣΕ44000048	Ανάδειξη λίμνης Κραμαστών - Μελέτη οδού πρόσβασης τμήμα Νεοχώρι-Φτερόλακκα	286.126,16 €
8	2012ΣΕ44000015	Ανάδειξη λίμνης Κρεμαστών - κατασκευή οδού πρόσβασης τμήμα Νεοχώρι-Φτερόλακκα (Α΄ Φάση)	450.000,00 €
9	2007ΣΕ44000101	Ανάδειξη νερόμυλου Δριστέλλας & περιβάλλοντος χώρου στη θέση "Γκούρα" στο Δ.Δ. Ανθηρού	28.699,25 €
10	2005ΣΕ44000030	Ανάδειξη παλαιών πέτρινων σχολείων Ν. Τρικάλων σε λαογραφικά μουσεία	160.002,13 €
11	2007ΣΕ44000021	Ανάδειξη παλαιών πέτρινων σχολείων Ν. Τρικάλων σε λαογραφικά μουσεία (Β΄ εργολαβία)	343.928,00 €
12	2009ΣΕ44000051	Ανάδειξη πέτρινων γεφυριών (Δομιανών, Βίνιανης, Αγράφων & Γαύρου)	300.000,00 €
13	2009ΣΕ44000049	Ανάδειξη φαραγγιού "Πάντα Βρέχει"	400.000,00 €
14	2012ΣΕ44000011	Ανάδειξη-ανάπλαση-αξιοποίηση περιοχών φυσικού κάλλους Δήμου Καρπενήσιου	675.483,00 €
15	2005ΣΕ44000026	Ανάδειξη-συντήρηση πέτρινου γεφυριού Κρασιάς	75.000,00 €
16	2005ΣΕ44000023	Ανάδειξη-συντήρηση πέτρινου τόξωτου γεφυριού Ψύρρα	255.137,75 €
17	2005ΣΕ44000027	Ανάδειξη-συντήρηση τόξωτου γεφυριού Ξηρόκαμπου	149.581,07 €
18	2007ΣΕ44000070	Ανακαίνιση-ανάπλαση Νυμφαίου "Παραδοσιακά λιθόστρωτα"	371.369,00 €
19	2009ΣΕ44000010	Ανακατασκευή Ι.Ν. Εισοδίων της Θεοτόκου Ρουψίας	260.000,00 €
20	2009ΣΕ44000047	Ανακατασκευή στη γέφυρα Ντάλα Σουλίου	250.000,00 €
21	2006ΣΕ44000015	Ανακατασκευή σχολαρχείου Βούρμπιανης	220.000,00 €
22	2007ΣΕ44000059	Ανακατασκευή υφιστάμενου σχολικού κτιρίου Σινανίου και μετατροπή του σε αίθουσα πολλαπλών χρήσεων	208.600,00 €
23	2009ΣΕ44000045	Αναπαλαίωση δημοτικού σχολείου Δ.Δ. Πέντε Εκκλησιών για χρήση ως πολιτιστικού κέντρου	24.701,87 €
24	2009ΣΕ44000046	Αναπαλασίωση δημοτικού σχολείου αυλότοπου για χρήση ως πολιτιστικού κέντρου	67.000,00 €
25	2007ΣΕ44000081	Ανάπλαση - Βελτίωση παλαιού πέτρινου σχολείου Μεσόβραχου Δήμου Ακριτών σε χώρο πολλαπλών δραστηριοτήτων - κέντρο κατάρτισης και ενημέρωσης	166.328,00 €
26	2007ΣΕ44000056	Ανάπλαση - εισόδου πλατείας Αναρράχης και χώρου μπροστά στο Γυμνάσιο	306.458,00 €
27	2009ΣΕ44000054	Ανάπλαση μονοπατιών Νομού Ευρυτανίας	200.000,00 €
28	2006ΣΕ44000009	Ανάπλαση οικισμού Περιστεράς	186.406,00 €
29	2009ΣΕ44000026	Ανάπλαση οικιστικού ιστού οικισμών Δήμου Σερβιών	300.000,00 €
30	2007ΣΕ44000060	Ανάπλαση περιβάλλοντα χώρου σχολικού κτιρίου Σισανίου	129.461,00 €
31	2007ΣΕ44000054	Ανάπλαση πλατείας Γερανείας (Β΄ Φάση) Σιάτιστας	300.000,00 €
32	2007ΣΕ44000050	Ανάπλαση πλατείας Καραϊσκάκη και περιβάλλοντος χώρου	400.000,00 €
33	2007ΣΕ44000055	Ανάπλαση πλατείας Μακεδονομάχων στο Δ.Δ. Γαλατίνης	250.000,00 €
34	2005ΣΕ44000019	Ανάπλαση σχολείου και χώρου μεταξύ σχολείου και εκκλησίας καθώς και κατασκευή καλντεριμιών Πολυκέρασου	273.455,39 €
35	2007ΣΕ44000058	Ανάπλαση χώρου γύρω από την εκκλησία και την πλατεία του Εμπορίου	300.000,00 €
36	2007ΣΕ44000106	Ανάπλαση χώρου στη θέση Αγ. Μάρκος Δήμου Ρεντίνας	32.922,62 €

37	2007ΣΕ44000082	Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού με τη δημιουργία δικτύου περιπατητικών μονοπατιών στο Ν. Κοζάνης	950.000,00 €
38	2006ΣΕ44000045	Ανασύλωση Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου Γρεβενιτίου	153.000,00 €
39	2007ΣΕ44000094	Ανασύλωση Ι.Ν. Καταρράκτη	150.000,00 €
40	2006ΣΕ44000036	Ανασύλωση οικίας Τσανάκη - Ιστορικό αρχείο Μετσόβου	309.232,00 €
41	2007ΣΕ44000011	Ανασύλωση τοξωτού πετρόκτιστου γεφυριού στη θέση "Χάνι Μπικί" και ανάπλαση περιβάλλοντος χώρου	148.557,00 €
42	2006ΣΕ44000046	Αντικατάσταση στέγης Ι.Ν. Μεταφόρφωσης Σωτήρος Καλούτας Ζαγορίου	71.808,00 €
43	2006ΣΕ44000039	Αντικατάσταση στέγης Ι.Μ. Φανερωμένης Φορτισίου Καστανοχωριών	85.000,00 €
44	2006ΣΕ44000016	Αποκατάσταση Ανάδειξης πέτρινου τοξωτού γεφυριού Παλαιοκαρυάς	190.524,73 €
45	2005ΣΕ44000029	Αποκατάσταση Ι.Μ. Αγίου Νικολάου Σιαμάδων Δ.Δ. Καστανιάς	219.000,00 €
46	2009ΣΕ44000013	Αποκατάσταση Ι.Μ. Εισοδίων της Θεοτόκου "Μέγγουλης" Περιστερίου Πωγωνίου	160.000,00 €
47	2009ΣΕ44000012	Αποκατάσταση Ι.Μ. Κοινήσεως Θεοτόκου "Αβελ" Βήσσανης	200.000,00 €
48	2006ΣΕ44000043	Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής Παλαιοσελίου Κόνιτσας	196.000,00 €
49	2007ΣΕ44000008	Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου Δ.Δ. Μαναναίων Δήμου Θ. Ζιάκα	190.000,00 €
50	2009ΣΕ44000014	Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Σταυροδρομίου Πωγωνίου	200.000,00 €
51	2006ΣΕ44000038	Αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Χαραλάμπους Βρυσοχωρίου	209.618,18 €
52	2005ΣΕ44000025	Αποκατάσταση και στερέωση Ι.Μ. Λιμπόχωβου Δ.Δ. Παναγιάς Δήμου Μαλακασίου	196.181,98 €
53	2007ΣΕ44000057	Αποκατάσταση όψεων-διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου διατηρητέου κτιρίου Ιου Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας	149.700,00 €
54	2006ΣΕ44000011	Αποκατάσταση πέτρινου γεφυριού Ροδοχωρίου	320.000,00 €
55	2006ΣΕ44000012	Αποκατάσταση πέτρινου γεφυριού Τσακνοχωρίου (Ανθοχωρίου)	480.000,00 €
56	2006ΣΕ44000031	Αποκατάσταση της γέφυρας Σπανού στο Ν. Γρεβενών	680.081,90 €
57	2007ΣΕ44000024	Αποκατάσταση τμήματος κτιριακών εγκαταστάσεων στην Ι.Μ. Χρυσίνου στο Δήμο Κλεινόβου	406.547,44 €
58	2009ΣΕ44000034	Αποκατάσταση του Ι.Ν. Αποστόλων Πέτρου και Παύλου του Τ.Δ. Αγίου Γεωργίου Δήμου Ηρακλειωτών	110.000,00 €
59	2006ΣΕ44000028	Αποκατάσταση του πέτρινου Σχολείου στο Δ.Δ. Σηλαιίου	545.089,71 €
60	2006ΣΕ44000013	Αποκατάσταση-ανάδειξη εργαστηρίων παραδοσιακών επαγγελμάτων και λιθόκτιστων κρηγών και κατασκευή λιθόστρωτου μονοπατιού στη Δραγασιά Βοίου Κοζάνης	320.000,00 €
61	2007ΣΕ44000048	Αποκατάσταση-συντήρηση αγιογραφιών Ι.Μ. Σώστη	128.374,79 €
62	2007ΣΕ44000003	Αποκατάσταση-συντήρηση Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης Καταρράκτη	489.793,00 €
63	2009ΣΕ44000007	Αποκατάσταση-συντήρηση Ι.Ν. Κόκκινης Εκκλησίας Δ.Δ. Βελεντζίκου Δήμου Ηρακλειάς	200.000,00 €
64	2009ΣΕ44000058	Αποπεράτωση Επαρχιακή οδικού άξονα - Διασταύρωση από Ψιλόβραχο- Αγαλιανός - Γέφυρα	500.000,00 €

		Μπελεϊ - Όρια Νομού	
65	2006ΣΕ44000040	Αποπεράτωση Ι.Μ. Βυζύλας Ματσουκίου	196.000,00 €
66	2006ΣΕ44000034	Αποπεράτωση Ι.Ν. Αγίου Αχιλλείου Βυθού Πενταλόφου	415.000,00 €
67	2009ΣΕ44000050	Αποπεράτωση κελιών μοναχών Ι.Μ. Βράχας	200.000,00 €
68	2009ΣΕ44000024	Αποπεράτωση πολιτιστικού κέντρου Κοινότητας Λιβαδερού	70.555,00 €
69	2008ΣΕ44000002	Άρση καταπτώσεων-αποκατάσταση βλαβών τεχνικών και ασφαλτόστρωση δρόμου Δάφνη-Παπαδιά	1.018.719,18 €
70	2008ΣΕ44000003	Άρση καταπτώσεων-αποκατάσταση βλαβών τεχνικών και ασφαλτόστρωση δρόμου Διπτόταμα - Χελιδόνα	923.177,90 €
71	2009ΣΕ44000028	Ασφαλτόστρωση από οικισμό Κνίδης έως Παλαιοκνίδη	150.000,00 €
72	2009ΣΕ44000022	Ασφαλτόστρωση βελτίωση συνδετήριας οδού Βερδικουσίας-Λογγά	730.558,00 €
73	2009ΣΕ44000002	Ασφαλτόστρωση δρόμου από κέντρο προς εκκλησία Αγίου Ιωάννη και Αγίας Παρασκευής (Πιστιανά) Δήμου Ξηροβουνίου	80.000,00 €
74	2009ΣΕ44000001	Ασφαλτόστρωση δρόμου από κέντρο Φανερωμένης προς Προφήτη Ηλία Δαφνωτής (Φανερωμένη) Δήμου Ξηροβουνίου	40.000,00 €
75	2009ΣΕ44000023	Ασφαλτόστρωση δρόμου Λιβάδι-Σαραντάπορο	771.342,75 €
76	2007ΣΕ44000006	Ασφαλτόστρωση δρόμου Λόφος Γολγοθά - Ι.Ν. Παναγίας - Περιφερειακός Δρόμος για Μοναστήρι Αγίας Τριάδας	105.000,00 €
77	2007ΣΕ44000051	Ασφαλτόστρωση δρόμου προς καταφύγιο Μπουρινού Δήμου Σιάτιστας	800.000,00 €
78	2006ΣΕ44000025	Ασφαλτόστρωση οδού Αμυγδαλιές-Ροδιά	388.997,61 €
79	2008ΣΕ44000010	Βελτιώσεις Επαρχιακού δρόμου Σαλονίκης-Ελαταριάς	990.000,00 €
80	2007ΣΕ44000065	Βελτίωση ανατολικής περιφερειακής οδού Νυμφαίου	39.953,00 €
81	2012ΣΕ44000012	Βελτίωση- Ασφαλτόστρωση δρόμου Πολυκάστανο-Νέα Ζώνη	1.250.000,00 €
82	2009ΣΕ44000021	Βελτίωση Ασφαλτόστρωση οδού Ελληνόκαστρο-Νέα Ζώνη	800.000,00 €
83	2007ΣΕ44000067	Βελτίωση Ασφαλτόστρωση οδού προς Ι.Μ. Αναλήψεως του Κυρίου στο Δ.Δ. Αγίου Βαρθολομαίου	123.657,77 €
84	2007ΣΕ44000017	Βελτίωση Ασφαλτόστρωση οδού προς Κορομηλιά	268.800,00 €
85	2008ΣΕ44000015	Βελτίωση βατότητας δρόμου από Αγία Κυριακή προς Ελευθεροχώρι και όρια Νομού	251.738,04 €
86	2009ΣΕ44000037	Βελτίωση βατότητας δρόμου προς Άνω Σελιανή	700.000,00 €
87	2008ΣΕ44000013	Βελτίωση βατότητας δρόμου προς Μίχλα	123.750,00 €
88	2008ΣΕ44000014	Βελτίωση βατότητας δρόμου προς Χαραυγή	658.553,56 €
89	2006ΣΕ44000047	Βελτίωση βατότητας οδού - Δ.Δ. Περίβλεπτου Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Στούπαινας	94.500,00 €
90	2009ΣΕ44000006	Βελτίωση βατότητας οδού Αγίου Νικολάου Κουκκουλιών Δήμου Αγνάντων	80.000,00 €
91	2006ΣΕ44000048	Βελτίωση βατότητας οδού προς Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Βισικού	147.000,00 €
92	2009ΣΕ44000005	Βελτίωση βατότητας οδού προς Ι.Μ. Σέλτσου Δήμου Τετραφυλλίας	150.000,00 €
93	2007ΣΕ44000062	Βελτίωση δασικού δρόμου Κρατερού Αγίου Γερμανού	2.786.098,23 €
94	2007ΣΕ44000063	Βελτίωση δρόμου Αγίου Παντελεήμονα Κοινότητας Λεχόβου	223.720,00 €

95	2008ΣΕ44000018	Βελτίωση δρόμου από Κουκλιούς προς όρια Νομού	242.983,87 €
96	2008ΣΕ44000016	Βελτίωση δρόμου Λεπτοκαρυά-Μπράνια και Αγία Μαρίνα	396.000,00 €
97	2008ΣΕ44000012	Βελτίωση δρόμου προς Άγιο Αθανάσιο	271.972,57 €
98	2009ΣΕ44000004	Βελτίωση δρόμου Προφήτης Ηλίας Κσουληκαριάς - Κανάλια Δήμου Γ. Καραϊσκάκη	300.000,00 €
99	2006ΣΕ44000007	Βελτίωση δρόμου σύνδεση Νεάπολης - Καλλιστρατίου - Περιστεράς	304.350,00 €
100	2006ΣΕ44000006	Βελτίωση Επαρχιακής Οδού Χορηγού - Λευκοθέας - Ασπρούλας	355.420,00 €
101	2009ΣΕ44000055	Βελτίωση επαρχιακού οδικού δικτύου Αμπελακιώτισσα - Περδικόβρυση	2.000.000,00 €
102	2008ΣΕ44000008	Βελτίωση επικίνδυνων τμημάτων δρόμου Άγραφα - Αγία Κυριακή - Όρια Νομού Καρδίτσας	582.000,00 €
103	2007ΣΕ44000075	Βελτίωση ημιορεινής και ορεινής αιγοπροβατίας	288.600,00 €
104	2008ΣΕ44000007	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Βούλπη - Λογγίτσι - Όρια Νομού Αιτ/νίας	568.520,99 €
105	2008ΣΕ44000000	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Βραγγιανά - Έλατος - Όρια Νομού Καρδίτσας	1.458.213,00 €
106	2008ΣΕ44000004	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Κέδρα - Όρια Νομού Καρδίτσας	490.665,09 €
107	2008ΣΕ44000006	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Κοριτσα - Τρίφυλλα - Όρια Νομού Καρδίτσας	677.359,44 €
108	2008ΣΕ44000005	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Νέο Αργύρι - Γέφυρα Αυλακίου - Όρια Νομού Αιτ/νίας	574.013,99 €
109	2008ΣΕ44000001	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Φιδάκια - Αγία Βλαχέρνα - Αμπέλια - Όρια Νομού Αιτ/νίας	1.400.013,00 €
110	2012ΣΕ44000014	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Χρύσω - Άγιος Δημήτριος	780.000,00 €
111	2009ΣΕ44000031	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση οδού Παναγιά - Οσίου Νικάνωρα	140.000,00 €
112	2007ΣΕ44000079	Βελτίωση κτιριακών εγκαταστάσεων κατασκευαστικού κέντρου Βογάτσικου	270.000,00 €
113	2009ΣΕ44000056	Βελτίωση οδικής σύνδεσης της 36ης Επαρχιακής οδού με την 38η Επαρχιακή Οδό δια της κατασκευής παράκαμψης του Εμπέσου	750.000,00 €
114	2009ΣΕ44000057	Βελτίωση οδικού άξονα Παραβόλας - Όρια Νομού (Παράκαμψη Νερομάννας και Παράκαμψη Καλλιθέας)	750.000,00 €
115	2007ΣΕ44000043	Βελτίωση οδικού δικτύου Αγία Κυριακή - Κούκλιοι Σουλίου	3.343.014,00 €
116	2007ΣΕ44000064	Βελτίωση οδικού δικτύου μεταξύ των Δ.Δ. Πεδικού - Βαλτόνερου - Λιμνοχωρίου	628.582,00 €
117	2007ΣΕ44000026	Βελτίωση οδικού δικτύου Πετρωτό - Καλή Κώμη - Ελληνικά	1.352.605,00 €
118	2007ΣΕ44000015	Βελτίωση οδού Αμπελοχώρι προς Παναγιά και Μαλακάσι (Γ' εργολαβία)	386.189,12 €
119	2006ΣΕ44000019	Βελτίωση οδού Αμπελοχώρι προς Παναγιά και Μαλακάσι (Α' εργολαβία)	345.672,00 €
120	2009ΣΕ44000035	Βελτίωση οδού Αμπελοχώρι προς Παναγιά και Μαλακάσι (Β' εργολαβία)	114.397,96 €
121	2007ΣΕ44000018	Βελτίωση οδού από Βαλκάνου προς Ελληνικά	94.499,99 €
122	2007ΣΕ44000019	Βελτίωση οδού από Γκολφάρι - Μυρόφυλλο	294.000,00 €
123	2007ΣΕ44000023	Βελτίωση οδού από Γκρόπα προς Ανθηρό	234.808,00 €

124	2007ΣΕ44000025	Βελτίωση οδού από Δ.Δ. Κρύας Βρύσης του Δήμου Καλαμπάκας μέχρι Δ.Δ. Γλυκομηλιά του Δήμου Κλεινόβου	142.106,37 €
125	2007ΣΕ44000022	Βελτίωση οδού Βροντερό - Διασταύρωση με την Αρ. 2 Επαρχιακή Οδό Ροπωτού προς Βατσούνια (Α' εργολαβία)	152.500,00 €
126	2009ΣΕ44000036	Βελτίωση οδού Βροντερό - Διασταύρωση με την Αρ. 2 Επαρχιακή Οδό Ροπωτού προς Βατσούνια (Β' εργολαβία)	121.262,63 €
127	2009ΣΕ44000030	Βελτίωση οδού προς Ελεύθερο	300.000,00 €
128	2007ΣΕ44000086	Βελτίωση οδού Σκοτωμένο - Καταρράκτης	231.000,00 €
129	2007ΣΕ44000041	Βελτίωση οδού Τυριά - Σιστρούνι	11.803.250,91 €
130	2007ΣΕ44000016	Βελτίωση τμήματος οδού Κλεινόβου-Γκολέμι (Β' εργολαβία)	343.822,56 €
131	2012ΣΕ44000001	Βελτίωση τμημάτων οδοποιίας Θέρμο - Απέλια Κοκκινόβυση και διακλάδωση προς Άγιο Θεόδωρο	1.200.000,00 €
132	2012ΣΕ44000000	Βελτίωση τμημάτων οδοποιίας ορεινής περιοχής Δήμου Θέρμου	1.800.000,00 €
133	2008ΣΕ44000011	Βελτίωση του οδικού δικτύου Αμπελώνα - Ελληνοαλβανικά σύνορα	1.399.702,48 €
134	2007ΣΕ44000091	Βελτίωση υποδομών Κέντρου Πληροφόρησης και Εξυπηρέτησης επισκεπτών στην Κοινότητα Θεοδώριανων	50.000,00 €
135	2007ΣΕ44000092	Βελτίωση υποδομών Κέντρου Πληροφόρησης και Εξυπηρέτησης επισκεπτών στην Κοινότητα Μελισσουργών	47.513,00 €
136	2007ΣΕ44000089	Βελτίωση υποδομών Κέντρου Πληροφόρησης και Εξυπηρέτησης επισκεπτών στο Δήμο Αγνάντων	150.000,00 €
137	2009ΣΕ44000008	Βελτίωση υποδομών Κέντρου Πληροφόρησης και Εξυπηρέτησης επισκεπτών στο Δήμο Ηρακλείας	70.000,00 €
138	2007ΣΕ44000090	Βελτίωση υποδομών Κέντρου Πληροφόρησης και Εξυπηρέτησης επισκεπτών στο Δήμο Τετραφυλλίας	150.000,00 €
139	2009ΣΕ44000000	Βελτίωση υποδομών στο Δ.Δ. Ροδαυγής του Δήμου Ξηροβουνίου	110.000,00 €
140	2005ΣΕ44000014	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση δρόμου Αετομηλιάς- Όρια Νομού προς Λιανοτόπι	2.643.662,00 €
141	2005ΣΕ44000015	Βελτίωση-Ασφαλτόστρωση δρόμου Ανήλιο-Όρια Νομού προς Χαλίκι	1.643.906,00 €
142	2006ΣΕ44000017	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση δρόμου Ανθούσα - Μπάρος σύνδεση με Καλαρρύτες	154.310,00 €
143	2005ΣΕ44000013	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση δρόμου Βρυσοχώρι-Παλαιοσέλι	3.557.548,10 €
144	2005ΣΕ44000016	Βελτίωση-Ασφαλτόστρωση δρόμου Καλαρρύτες-Μπάρος (Όρια Νομού)	1.574.515,68 €
145	2005ΣΕ44000018	Βελτίωση-Ασφαλτόστρωση δρόμου Μασσούκι - Μπάρος (Όρια Νομού)	3.242.769,69 €
146	2005ΣΕ44000017	Βελτίωση-Ασφαλτόστρωση δρόμου Παλαιοχώρι Συράκου - Μιχαλίτσι - Γέφυρα Γκόγκου Νομός Άρτας	2.497.952,00 €
147	2007ΣΕ44000020	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση εισόδου Καστανιάς	93.000,00 €
148	2007ΣΕ44000066	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση Επαρχιακής οδού Δροσοπηγής- Περικοπής- Ασπρογείων	2.856.000,00 €
149	2007ΣΕ44000068	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση Επαρχιακής οδού Φλώρινας-Καστοριάς μέσω Βιτσίου	389.000,00 €
150	2007ΣΕ44000001	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση Νομαρχιακού δρόμου Άρτας-Ευρυτανίας (τμήμα Αστροχώρι Μεγαλόχαρη	4.500.000,00 €

		Δήμου Τετραφυλλίας Α΄ Φάση)	
151	2009ΣΕ44000020	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδικού δικτύου Κοινότητας Κρανέας	100.000,00 €
152	2009ΣΕ44000016	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδικού τμήματος Ζερβό-Παπαδάτες	454.000,00 €
153	2005ΣΕ44000012	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού 41ης Επαρχιακής Οδού τμήματος Βοβούσα-Περιβόλι	2.204.325,00 €
154	2009ΣΕ44000015	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Ανώγειο - Αγία Φανερωμένη Ξηροβουνίου	1.355.000,00 €
155	2006ΣΕ44000020	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Βαλκάνο Παναγιά Πολυνερίου- Μυρόφυλλο	2.530.082,00 €
156	2006ΣΕ44000018	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Βλάχα - Βροντερό Δήμου Αιθικών	520.395,00 €
157	2006ΣΕ44000021	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Γαρδικίου Αγίας Παρασκευής	137.730,00 €
158	2005ΣΕ44000002	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Δεσκάτη-Βουνάσα	2.900.000,00 €
159	2005ΣΕ44000003	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Δεσκάτη-Μ. Ευαγγελιστρίας	1.950.000,00 €
160	2006ΣΕ44000022	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Κρανιά - Παλιοχώρι - Κλείνοβος	1.556.044,00 €
161	2007ΣΕ44000014	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Μυρόφυλλο - Μυλογόζι - Παναγιά Πολυνερίου	223.200,01 €
162	2006ΣΕ44000049	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού προς Στεφάνι	242.203,43 €
163	2009ΣΕ44000017	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Σκεπαστό - Άνω Σκαφιδωτή	650.000,00 €
164	2006ΣΕ44000023	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Στουραρέικα-Νεραϊδοχώρι	920.161,19 €
165	2005ΣΕ44000011	Βελτίωση-ασφαλτόστρωση οδού Φούρκα-Σαμαρίνα	6.190.940,00 €
166	2007ΣΕ44000046	Βελτίωση-συντήρηση οδού Πλατανάκια-Μεσοχώρα	164.551,44 €
167	2011ΣΕ44000000	Δημιουργία εκτροφείου θηραμάτων άγριας ζωής & κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης & αναψυχής επισκεπτών	980.000,00 €
168	2007ΣΕ44000109	Δημιουργία κινητής μονάδας επαγγελματικής κατάρτισης - πληροφόρησης στην αγορά εργασίας	15.000,00 €
169	2007ΣΕ44000097	Δημιουργία κινητής μονάδας κατάρτισης στις νέες τεχνολογίες & ενημέρωση των ανέργων - Διαμόρφωση αιθουσών για τη διενέργεια προγραμμάτων κατάρτισης	150.000,00 €
170	2007ΣΕ44000074	Δημιουργία ολοκληρωμένο πιλοτικού αγροκτήματος στο Δήμο Χασίων	41.000,00 €
171	2009ΣΕ44000009	Δημιουργία υποδομών πληροφόρησης σε Δήμους του Νομού για την προώθηση των νέων τεχνολογιών και τη διεξαγωγή προγραμμάτων κατάρτισης	251.018,00 €
172	2009ΣΕ44000042	Δημιουργία χώρου θέας και αναψυχής στον αυχένα "Ασπρόχαλκιο"	300.000,00 €
173	2009ΣΕ44000025	Διαμορφώσεις πλατειών και περιβάλλοντος χώρου στα Δ.Δ. του Δήμου Καμβουνίων	125.000,00 €
174	2007ΣΕ44000093	Διαμόρφωση & διευθέτηση των Σχολικών κτιρίων (που δε λειτουργούν επί μακρού) ως χώρων υποδοχής & εξυπηρέτησης επισκεπτών στο Δήμο Γ. Καραϊσκάκη	76.000,00 €
175	2007ΣΕ44000061	Διαμόρφωση οικισμού (Γκαλντερίμι) 5.000 Μ2 στον οικισμό Βλάστης	185.500,00 €
176	2009ΣΕ44000027	Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου και ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις Αγίας Τριάδας Βελβεντού	175.000,00 €
177	2007ΣΕ44000002	Διαμόρφωση χώρου πρόσβασης και περιβάλλοντος	120.000,00 €

		χώρου Μονής Σέλτσου	
178	2007ΣΕ44000103	Διαμόρφωση χώρων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στις θέσεις "Άγιος Νικόλαος" & "Πλατάνια" της ευρύτερης περιοχής του όρους Βουτσικάκι	39.067,00 €
179	2007ΣΕ44000099	Διαμόρφωση χώρων στάθμευσης στη θέση "Καλύβια" & "Νεοχώρι"	86.583,70 €
180	2009ΣΕ44000044	Διάνοιξη - Βελτίωση ιστορικού μονοπατιού της "Ποριάς" στο Δ.Δ. Πετρόβιτσας	150.000,00 €
181	2007ΣΕ44000031	Διάνοιξη περιφερειακού δρόμου Β'Κατηγορίας στο Δ.Δ. Ελληνόπυργου	150.000,00 €
182	2007ΣΕ44000096	Δράση ανάπτυξης της τοπικής επιχειρηματικότητας	250.000,00 €
183	2009ΣΕ44000060	Δρόμοι γεύσεων Πίνδου	270.000,00 €
184	2007ΣΕ44000007	Δρόμος Μεσολόγγος - Πλακίδα	600.000,00 €
185	2006ΣΕ44000004	Δρόμος Πεύκο - Μυρόβλητη - Πευκόφυτο - Γέφυρα Επταχωρίου	4.775.000,00 €
186	2007ΣΕ44000112	Έκδοση τουριστικού οδηγού για τις ορεινές περιοχές του Νομού	40.000,00 €
187	2006ΣΜ44000012	Εκπόνηση ερευνητικού έργου γεωλογικής διερεύνησης - αξιολόγησης - ανάδειξης γεωλογικού πάρκου Ασπροκκλησιάς	60.000,00 €
188	2007ΣΕ44000114	Έντυπο τουριστικής προβολής της παρέμβασης του Προγράμματος στο Νόμο Καρδίτσας	40.000,00 €
189	2009ΣΕ44000033	Επισκευή Ι.Ν. Αγίου Αθανασίου Αηδονίων (Β'Φάση)	65.000,00 €
190	2009ΣΕ44000064	Επισκευή Ι.Ν. Αγίου Νικολάου στην Αετιά Γρεβενών	60.000,00 €
191	2006ΣΕ44000014	Επισκευή και Βελτίωση χώρων Ι.Μ. Αγίας Τριάδος Βυθού και Διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου	800.000,00 €
192	2009ΣΕ44000041	Επισκευή πολιτιστικού κέντρου στο Τ.Δ. Κεραμίτσας	130.000,00 €
193	2006ΣΕ44000035	Επισκευή-Συντήρηση Ι.Ν. Αγίου Αθανασίου Τσοτυλίου	173.280,00 €
194	2007ΣΕ44000083	Επιχειρησιακό σχέδιο ολοκληρωμένου προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης της Πίνδου	190.000,00 €
195	2012ΣΕ44000016	Έργα υποδομής για την πολιτιστική και τουριστική αναβάθμιση της Δ.Ε. Δόμνιστας Δήμου Καρπενησίου	1.269.300,00 €
196	2008ΣΕ44000017	Εργασίες ολοκλήρωσης ελικοδρομίου Λια	165.000,00 €
197	2009ΣΕ44000032	Εφαρμογή μέτρων ενίσχυσης της άγριας πανίδας και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος	140.000,00 €
198	2007ΣΕ44000108	Κατάρτιση - εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού	57.433,34 €
199	2007ΣΕ44000098	Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού	350.000,01 €
200	2007ΣΕ44000105	Κατασκευή - Ανάπλαση μονοπατιού Βραγκιανών Δήμου Αχελώου	42.690,00 €
201	2008ΣΕ44000009	Κατασκευή γέφυρας στο Σπαρακόρεμα & Ανάπλαση περιβάλλοντος χώρου Μαύρης Σπηλιάς	539.557,08 €
202	2009ΣΕ44000029	Κατασκευή δρόμου από Κολοκυθάκι έως Επαρχιακή Οδό Βάρης-Εξαρχου	140.000,00 €
203	2007ΣΕ44000053	Κατασκευή δρόμου Βουνάσα-Ελάτη	1.900.000,00 €
204	2007ΣΕ44000042	Κατασκευή δρόμου δασοτουριστικής ανάπτυξης νοτιοδυτικών Τζουμέρκων (Καταρράκτης - Σκιαδάδες - Βουλγαρέλι) Α'Φάση	3.000.000,00 €
205	2007ΣΕ44000000	Κατασκευή δρόμου Ρετσιανά - Στρογγυλόκαμπος	2.863.036,35 €
206	2007ΣΕ44000013	Κατασκευή δρόμου Χρυσής - Αρρένων	450.000,00 €

207	2007ΣΕ44000052	Κατασκευή ισόπεδου κόμβου διασύνδεσης Διοικητηρίου Δήμου Ασκίου με Επαρχιακή Οδό	161.000,00 €
208	2007ΣΕ44000012	Κατασκευή καλντεριμόδρου στον παραδοσιακό οικισμό Πολυκέρρασου	280.424,00 €
209	2009ΣΕ44000067	Κατασκευή καταφυγίου θηραμάτων στο ύψωμα 1033 στη Φλώρινα	120.000,00 €
210	2009ΣΕ44000019	Κατασκευή κόμβου Βρυσούλας - Ρευματιάς - Σκιαδά (διαμορφώσεις και συνδέσεις)	263.000,00 €
211	2009ΣΕ44000061	Κατασκευή κωδωνοστασίου Ι.Ν. Αγίων Θεοδώρων	65.000,00 €
212	2012ΣΕ44000017	Κατασκευή μονάδων υποδοχής βοθρολυμάτων και χημικής αποφωσφόρωσης στις περιοχές εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων	390.855,98 €
213	2007ΣΕ44000004	Κατασκευή μουσείου αργυροχρυσοχοΐας στους Καλαρρύτες	400.000,00 €
214	2005ΣΕ44000000	Κατασκευή οδού Αβδελλά-Περιβόλι	631.998,68 €
215	2006ΣΕ44000000	Κατασκευή οδού Αγίασμα - Δαμασκησιά - Όρια Νομού Καστοριάς	582.000,00 €
216	2009ΣΕ44000059	Κατασκευή οδού Άγιοι Θεόδωροι Δεσπότης	720.000,00 €
217	2007ΣΕ44000032	Κατασκευή οδού Αηδονοχώρι - Διασταύρωση Ρεντίνας	310.314,46 €
218	2006ΣΕ44000027	Κατασκευή οδού Αμυγδαλιές - Κριθαράκια	194.031,82 €
219	2005ΣΕ44000033	Κατασκευή οδού Αυγερινός - Βυθός - Ι.Μ. Αγίας Τριάδος Βυθού	1.400.000,00 €
220	2007ΣΕ44000033	Κατασκευή οδού Γιαννοσείκα - Διασταύρωση Νεράιδας	310.314,46 €
221	2007ΣΕ44000047	Κατασκευή οδού Ι.Μ. Ρεντίνας - Όρια Νομού	289.994,63 €
222	2007ΣΕ44000085	Κατασκευή οδού Καστανιάς - Τατρακόμου	270.000,00 €
223	2005ΣΕ44000032	Κατασκευή οδού Κρίμηνη - Ροδοχώρι - Κυδωνίες - Όρια Νομού Γρεβενών	1.358.000,00 €
224	2007ΣΕ44000087	Κατασκευή οδού Μηλιά - Ναζαίοι (Α΄Φάση)	184.912,00 €
225	2007ΣΕ44000029	Κατασκευή οδού Νεράιδα - Τρίφυλλα	888.923,87 €
226	2006ΣΕ44000001	Κατασκευή οδού Πεντάλοφος - Δίλοφος	530.000,00 €
227	2006ΣΕ44000003	Κατασκευή οδού Πριόνια - Καλλιθέα	856.759,02 €
228	2006ΣΕ44000026	Κατασκευή οδού Ροδιά - Λειψί	490.190,92 €
229	2009ΣΕ44000040	Κατασκευή πλατείας Τ.Δ. Αγίας Κυριακής και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου	332.000,00 €
230	2009ΣΕ44000063	Κατασκευή τοιχείου στον αύλειο χώρο του Ι.Ν. Έξαρχου του Δήμου Βεντζίου	50.000,00 €
231	2007ΣΕ44000088	Κέντρο αιωροπτερισμού Τζουμέρκων	120.600,00 €
232	2006ΣΜ44000011	Μελέτες ανάπτυξης περιοχής Δήμου Τσοτυλίου	300.000,00 €
233	2007ΣΜ44000024	Μελέτες δρόμων Μεσόλογγος - Πλακίδα, Καλλίστρατη - Λουκόμι προς καταφύγιο Μπουρινού & οικιστικής αναβάθμισης - ανάδειξης οικισμών Άνω Βοΐου	237.000,00 €
234	2009ΣΜ44000001	Μελέτη - βελτίωση δασικής οδού φράγματος Παπαδιάς - Καΐμακταλάν	200.000,00 €
235	2012ΣΜ44000001	Μελέτη αγωγού μεταφοράς νερού από τη γεώτρηση Κτενίου στην κτηνοτροφική ζώνη Αιανής- Κτενίου	40.000,00 €
236	2009ΣΜ44000003	Μελέτη ανάπλασης περιβάλλοντος χώρου Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής (για τη δημιουργία δημοτικού πάρκου για την αναψυχή των κατοίκων)	50.000,00 €
237	2009ΣΜ44000006	Μελέτη ανάπτυξης κεντρικού άξονα στα Αηδόνια Γρεβενών	35.000,00 €

238	2006ΣΜ44000019	Μελέτη αναστήλωσης - αποκατάστασης και ανάδειξης Ι.Μ. Αγίου Γεωργίου Μυριόφυλλου	167.445,40 €
239	2007ΣΜ44000023	Μελέτη αναστήλωσης και συντήρησης της εκκλησίας Λεχόβου Φλώρινας	83.300,00 €
240	2006ΣΜ44000010	Μελέτη αναστύλωσης - ανάπλασης Ι.Μ. Τσούκας	240.000,00 €
241	2007ΣΜ44000027	Μελέτη αποκατάστασης, αναβίωσης και ανασύστασης της Ι.Μ. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Κλαδοράχης	450.000,00 €
242	2007ΣΜ44000002	Μελέτη βελτίωσης Επαρχιακής Οδού Μακρύκαμπος - Σκοτωμένο	272.000,00 €
243	2007ΣΜ44000012	Μελέτη βελτίωσης οδικού κυκλώματος Μετεώρων	120.000,00 €
244	2006ΣΜ44000016	Μελέτη βελτίωσης οδού Μετέωρα - Φλαμπούρεσι προς Δεσκάτη	153.901,63 €
245	2005ΣΜ44000007	Μελέτη γέφυρας Νεστορίου	58.917,00 €
246	2009ΣΜ44000005	Μελέτη για τη συντήρηση του εσωτερικού διακόσμου (τοιχογραφιών) του Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Αιανή και εκτέλεση εργασιών αυτής	150.000,00 €
247	2009ΣΜ44000004	Μελέτη για την ανακατασκευή του ηλεκτροφωτισμού της εισόδου του Τ.Δ. Ροδιανής	50.000,00 €
248	2009ΣΜ44000002	Μελέτη για την κατασκευή δρόμου και περιπατητικών μονοπατιών στη ράχη Πεντέση Αιανής - Μεταφορά νερού και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου εκκλησίας Ι.Ν. Αγίου Κωνσταντίνου & Ελένης	50.000,00 €
249	2007ΣΜ44000019	Μελέτη δημιουργίας χιονοδρομικής πίστας δρόμων αντοχής στο χιονοδρομικό κέντρο Βίγλας Πισσοδερίου	14.590,00 €
250	2007ΣΜ44000022	Μελέτη διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου & ΜΠΕ των εκκλησιαστικών κατασκευών Πρώτης της Ι.Μητροπόλεως Φλώρινας	43.419,21 €
251	2007ΣΜ44000020	Μελέτη διαμόρφωσης, βελτίωσης και εκσυγχρονισμού υφιστάμενων χιονοδρομικών πιστών στο χιονοδρομικό κέντρο Βίγλας Πισσοδερίου	70.058,84 €
252	2005ΣΜ44000000	Μελέτη δρόμου Γλυκονέρι - Λιβαδοτόπι	42.852,45 €
253	2006ΣΜ44000014	Μελέτη Ε.Ο. 14 Λιβαδοτόπι - Γιαννοχώρι - Μονόπυλο - Τρίλοφος και Μονόπυλο - Καλή Βρύση	320.863,46 €
254	2006ΣΜ44000015	Μελέτη Ε.Ο. τμήμα Λιανοτόπι - Πεύκο	208.002,00 €
255	2006ΣΜ44000009	Μελέτη Ε.Ο. τμήμα Μυρόβλητης - Πευκόφυτο - Χρυσή - Επταχώρι	151.000,00 €
256	2006ΣΜ44000013	Μελέτη Ε.Ο. τμήμα Φούσια - Λιανοτόπι - Γράμμος - Όρια Νομού	430.000,00 €
257	2007ΣΜ44000003	Μελέτη επανεισαγωγής ελαφιού και αγριόκουρκου στο Γράμμο	24.000,00 €
258	2007ΣΜ44000010	Μελέτη καταγραφής τοπικών προϊόντων	20.000,00 €
259	2007ΣΜ44000018	Μελέτη κατασκευής δρόμου μεταξύ των Δ.Δ. Ασπρογείων - Περικοπής Δήμου Αετού	500.000,00 €
260	2007ΣΜ44000007	Μελέτη κατασκευής στεγάστρου στη θέση "Σκάλα" Ανητρού	100.000,00 €
261	2007ΣΜ44000026	Μελέτη κατασκευής υπαίθριας αγοράς για πώληση τοπικών προϊόντων	20.000,00 €
262	2012ΣΜ44000000	Μελέτη μεταβυζαντινών Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Κρατερού, Αγίου Δημητρίου Παρωρίου & Γεννήσεως της Θεοτόκου Κάτω Κλεινών	36.900,00 €
263	2007ΣΜ44000016	Μελέτη οδού Αργυρίου - Γέφυρα Καταφυλλίου (σύνδεση με Νόμο Αιτωλοακαρνανίας) μήκους 6 χλμ	162.113,70 €
264	2007ΣΜ44000014	Μελέτη οδού Βραγκιάνα - Ρόγια - Όρια Νομού Ευρυτανίας	180.000,00 €
265	2007ΣΜ44000006	Μελέτη οδού Ελληνικά προς Βαλκάνο	119.807,84 €

266	2007ΣΜ44000015	Μελέτη οδού Ι.Μ. Σπηλιάς - διασταύρωση προς Φραγκιάνα	386.619,10 €
267	2007ΣΜ44000005	Μελέτη οδού Καρυά - Καμπούριανα - Ι.Μ. Σπηλιάς	249.579,89 €
268	2007ΣΜ44000017	Μελέτη οδού Πετρίλο - Όρια Νομού (προς Τρόβατο - σύνδεση με Ν. Ευρυτανίας) μήκους 6 χλμ	204.512,21 €
269	2007ΣΜ44000004	Μελέτη οδού Φυλακτή - Πετρίλο	500.000,00 €
270	2011ΣΜ44000000	Μελέτη ολοκληρωμένης προσέγγισης για την ανάδειξη και αναδιάρθρωση της ορεινής Ναυπακτίας - Περιοχή φράγματος Ευήνου	150.000,00 €
271	2009ΣΜ44000007	Μελέτη παραδοσιακού κτιρίου και μετατροπή χρήσης (κέντρο νεότητας - λαογραφική συλλογή) στα Αηδόνια Γρεβενών	30.000,00 €
272	2007ΣΜ44000013	Μελέτη παράκαμψης Στουρναρέικων	196.652,85 €
273	2007ΣΜ44000011	Μελέτη προδιαγραφών πιστοποίησης τοπικών προϊόντων	20.000,00 €
274	2007ΣΜ44000009	Μελέτη σύνταξης προδιαγραφών κατασκευής & πιστοποίησης ξύλινων βαρελιών που προορίζονται για την τυροκομία και την οινοποιία	20.000,00 €
275	2007ΣΜ44000025	Μελέτη υπάρχουσας κατάστασης και προτάσεις βελτίωσης (ανάπτυξης) βιολογικής κτηνοτροφίας	20.000,00 €
276	2007ΣΜ44000008	Μελέτη υπάρχουσας κατάστασης και προτάσεις βελτίωσης βοοτροφίας ελεύθερης βοσκής	15.000,00 €
277	2007ΣΜ44000021	Μελέτη χώρου υποδοχής - εγκλιματισμού ζώων στο πάρκο άγριας φύσης Νυμφαίου	24.752,00 €
278	2009ΣΕ44000052	Μετατροπή κτηρίου παλαιού δασαρχείου σε ιστορικό και λαογραφικό μουσείο	489.552,55 €
279	2005ΣΕ44000022	Μετατροπή παλαιού πέτρινου κτιρίου Κοινότητας Γράμμου σε ξενώνα για σπουδαστές ΙΕΚ Νεστορίου	122.951,00 €
280	2005ΣΕ44000020	Μετατροπή παλαιού πέτρινου σχολείου Νεστορίου σε Ι.Ε.Κ. ορεινού και φυσιολατρικού τουρισμού	336.098,00 €
281	2006ΣΕ44000029	Μετατροπή του Δημοτικού Σχολείου Σαμαρίνας σε συνεδριακό κέντρο και εκθεσιακό χώρο	10.000,00 €
282	2007ΣΕ44000044	Οδικό κύκλωμα Μετεώρων	525.753,06 €
283	2008ΣΕ44000020	Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου	10.410.000,00 €
284	2007ΣΕ44000027	Οδός Ανθηρό - Μεταμόρφωση - Γκρόπες - (Τμήμα Ι.Μ. Κατουσίου - Γκρόπες)	994.635,81 €
285	2007ΣΕ44000030	Οδός Βλάσι - Ι.Μ. Σπηλιάς (τμήμα γέφυρα Παληαντώνη - Ι.Μ. Σπηλιάς)	533.090,70 €
286	2007ΣΕ44000028	Οδός Ροπωτό - Πόρτη - Βατσούνια	170.123,00 €
287	2006ΣΕ44000005	Ολοκλήρωση αποκάλυψης και συντήρησης του νεολιθικού γεωργοκτηνοτροφικού οικισμού Αυγής Κστοριάς για την ανάπλάσή του σε πρότυπο για την Πίνδο και τα δυτικά Βαλκάνια επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο	300.000,00 €
288	2007ΣΕ44000095	Ολοκληρωμένο πρόγραμμα απασχόλησης στις περιοχές εφαρμογής του σχεδίου	250.000,00 €
289	2007ΣΕ44000049	Ολοκλήρωση εργασιών συντήρησης Ι.Μ. Πελεκητής Καρίτσας	168.590,66 €
290	2007ΣΕ44000039	Ολοκλήρωση κατασκευή νερόμυλου, νεροπρίονου, νεροτριβίου, μαντανιού & ξύλινου μικροφράγματος στη Βοβούσα	194.921,00 €
291	2007ΣΕ44000009	Ολοκλήρωση οδού Λάβδας - Πολυνερίου (Β' κλάδος) του Δήμου Θ. Ζιάκα	268.000,00 €

292	2007ΣΕ44000113	Ολοκλήρωση της ταινίας του μικρού μήκους - ντοκιμαντέρ, προβολή των εθίμων της περιοχής - Σύλλογος Πορτίτσας "Το πνεύμα" Δ.Δ. Πορτίτσας	15.000,00 €
293	2007ΣΕ44000037	Οργάνωση μουσείου Φλωράκη	67.200,00 €
294	2007ΣΕ44000100	Οργάνωση χώρων θέας Δ. Ιτάμου	37.754,29 €
295	2007ΣΕ44000104	Πίστα αιωροπτεριστών Δ.Δ. Αγίου Γεωργίου	19.750,00 €
296	2006ΣΕ44000033	Πνευματικό κέντρο Αβδέλλας	839.034,93 €
297	2007ΣΕ44000078	Προμήθεια - εγκατάσταση εξοπλισμού κέντρου ενημέρωσης Γράμμου	78.000,00 €
298	2007ΣΕ44000111	Προμήθεια & τοποθέτηση πινακίδων πολιτιστικών μνημείων στο οδικό δίκτυο του Νομού	30.000,00 €
299	2007ΣΕ44000080	Προμήθεια εξοπλισμού μονάδας διαλογής, συσκευασίας, επεξεργασίας, και μεταποίησης κάστανου	200.000,00 €
300	2008ΣΕ44000019	Προσδιορισμός επικοινωνιακής στρατηγικής & εφαρμογής επικοινωνιακού σχεδίου δράσης του Προγράμματος Πίνδος	1.500.000,00 €
301	2007ΣΕ44000038	Προώθηση - προβολή Προγράμματος Πίνδος	500.000,00 €
302	2007ΣΕ44000107	Σήμανση - σημεία πληροφόρησης κοινού	15.000,00 €
303	2007ΣΕ44000077	Στερέωση - ανάδειξη λιθόκτιστου γεφυριού στο Δότσικο	56.000,00 €
304	2009ΣΕ44000011	Στερέωση- αποκατάσταση Ι.Μ. Αγίου Νικολάου Καλόβρυσης	180.000,00 €
305	2006ΣΕ44000042	Στερέωση- αποκατάσταση Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Διλόφου Κ. Ζαγορίου	426.802,00 €
306	2005ΣΕ44000024	Στερέωση εγκαταστάσεων Ι.Μ. Σταγιάδων - συντήρηση Ι.Ν.	190.000,00 €
307	2006ΣΕ44000041	Στερέωση καθολικού Ι.Μ. Αγίου Νικολάου Τζώρας Βασιλικής Ιωαννίνων	300.000,00 €
308	2009ΣΕ44000038	Στερέωση και αποκατάσταση Ι.Μ. Αγίας Μαρίνας	450.000,00 €
309	2009ΣΕ44000018	Σύνδεση Επαρχιακής Οδού με οικισμό Παλυστάφυλου	250.000,00 €
310	2006ΣΕ44000008	Σύνδεση οδικού δικτύου Νεάπολης - Πεπονιάς	70.000,00 €
311	2009ΣΕ44000053	Συντήρηση- Αποκατάσταση- Ι.Ν. Μεταμορφώσεως Σωτήρος	350.000,00 €
312	2007ΣΕ44000034	Συντήρηση Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου - Κατασκευή της Ι.Μ. στην πρότερη θέση της και αξιοποίηση του ήδη υπάρχοντος κτιρίου	241.611,29 €
313	2007ΣΕ44000072	Συντήρηση Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Κρατερού Δήμου Άνω Κλεινών	100.000,00 €
314	2005ΣΕ44000031	Συντήρηση και αναστήλωση κτιρίων Ι.Μ. Αγίου Βησσαρίωνα	128.115,70 €
315	2007ΣΕ44000035	Συντήρηση κονιαμάτων και τοιχογραφιών Ι.Μ. Κορώνης	200.000,00 €
316	2006ΣΕ44000010	Συντήρηση πέτρινου γεφυριού Βελανιδιάς	24.200,00 €
317	2007ΣΕ44000115	Συντήρηση πέτρινων Δημοτικών Σχολείων και επανάχρησή τους ως κέντρα κατάρτισης	131.176,76 €
318	2009ΣΕ44000039	Συντήρηση τοιχογραφιών Ι.Μ. Αγίου Γεωργίου Καμιτσιάνης	227.000,00 €
319	2006ΣΕ44000037	Συντήρηση-αποκατάσταση γέφυρας Παπαστάθη	147.000,00 €
320	2006ΣΕ44000044	Συντήρηση-αποκατάσταση γέφυρας Πλάκας	260.000,00 €
321	2005ΣΕ44000028	Συντήρηση-αποκατάσταση Ι.Ν. Αγ. Ιωάννη Ραχώβου	237.312,43 €
322	2006ΣΕ44000024	Συντήρηση-αποκατάσταση τοιχογραφιών του καθολικού Ι.Μ. Βουτσά	200.000,00 €
323	2009ΣΕ44000043	Συντήρηση-βελτίωση λαογραφικού μουσείου Δ.Δ. Τσιαμαντά	120.000,00 €

324	2012ΣΕ44000010	Συντήρηση-βελτίωση του δρόμου από ψηλό Σταυρό προς Αράχωβα	1.400.000,00 €
325	2006ΣΕ44000030	Συντήρηση-επισκευή πέτρινων γεφυριών "Παπατάκη" Ν. Γρεβενών	60.000,00 €
326	2007ΣΕ44000005	Τεχνικός Σύμβουλος του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου	521.000,00 €
327	2007ΣΕ44000084	Τεχνικός Σύμβουλος του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Βόρειας & Κεντρικής Πίνδου	907.000,00 €
328	2007ΣΕ44000010	Τζημοπούλειο λεογραφικό Μουσείο Επταχωρίου	137.200,00 €
329	2009ΣΕ44000003	Τσιμεντόστρωση από Επαρχιακό Δρόμο προς Καυγάλι και Άγιο Νικόλαο Δ.Δ. Σκούπας (Σκούπα) Δήμου Ξηροβουνίου	40.000,00 €
330	2007ΣΕ44000069	Υπαίθρια αναμνηχή στο περιαστικό δάσος Αγίου Παντελεήμονα Δήμου Φλώρινας	544.026,00 €
ΣΥΝΟΛΟ:			178.842.513,89 €

Ενταγμένα Έργα/Δράσεις στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Πυρόπληκτων Ηλείας			
A/A	Κωδικός ΣΑΕΠ (ΠΔΕ)	Τίτλος Έργου/Δράσης	Π/Υ Ένταξης
1	2016ΕΠ40100007	Αγροτική οδοποιία Δ.Δ. Βρέστου, Αλιφείρας και Λιβαδακίου	712.000,00 €
2	2016ΕΠ40100029	Αγροτική οδοποιία - Τεχνικά Δήμου Βαρθολομιού (τμήμα Βαρθολομιό - 1, Τ.Κ. Λυγιάς)	90.000,00 €
3	2016ΕΠ40100002	Αγροτική οδοποιία των Τ.Δ. Βούναργου - Κατσαρού - Φοναϊτικών - Αγίων Αποστόλων	800.000,00 €
4	2016ΕΠ40100023	Αγροτική οδοποιία Ωλένης - αγροτική οδός Καράτουλα Ωλένα	450.000,00 €
5	2016ΕΠ40100014	Αναβάθμιση υποδομών φωτισμού Δήμου Ζαχάρως	129.150,00 €
6	2016ΕΠ40100034	Ανάπλαση Τ.Κ. Λυγιάς	348.000,00 €
7	2016ΕΠ40100018	Αντικατάσταση δικτύου ύδρευσης Τ.Κ. Καλλιθέας (Β' Φάση)	81.710,00 €
8	2016ΕΠ40100016	Αποκαταστάσεις οδικού δικτύου Δ.Ε. Αλιφείρας	450.000,00 €
9	2016ΕΠ40100006	Αποκαταστάσεις οδικού δικτύου Δ.Ε. Ανδρίτσαινας	615.000,00 €
10	2016ΕΠ40100017	Αποκαταστάσεις οδικού δικτύου Δ.Ε. Σκιλλούντος	1.135.000,00 €
11	2016ΕΠ40100024	Αποκατάσταση οδικού δικτύου πυρόπληκτων περιοχών Δήμου Ανδραβίδας Κυλλήνης	300.000,00 €
12	2016ΕΠ40100003	Αποκατάσταση των κατά θέσεων φθορών της οδού Αρήνης - Ροδινών (τμήμα Ροδινών)	37.040,00 €
13	2016ΕΠ40100000	Αποκατάσταση των κατά θέσεων φθορών της οδού Αρτέμιδα - Μάκιστος - Χρυσόχωρι και Μάκιστος Μηλέα	247.400,00 €
14	2016ΕΠ40100019	Αποκατάσταση των κατά θέσεων φθορών της οδού Ζαχάρως - Λαλλιδόνα - Κωστομέρα	188.210,00 €
15	2016ΕΠ40100026	Αποκατάσταση φθορών της οδού Ζαζάρω - Σχίνοι - Ρόδινα	81.150,00 €
16	2016ΕΠ40100025	Αποκατάσταση φθορών της οδού Ξηροχώρι - Ρουπάκι	81.150,00 €
17	2016ΕΠ40100031	Βελτίωση - αποκατάσταση τμημάτων οδικού δικτύου Τ.Κ. Γερακίου και Δ.Κ. Αμαλιάδας Δ.Ε. Αμαλιάδας	336.850,00 €

18	2016ΕΠ40100030	Βελτίωση - αποκατάσταση τμημάτων οδικού δικτύου Τ.Κ. Εφύρας - Αυγής - Κάμπου - Βελανιδίου - Οινόης Δ.Δ. Πηνειάς	303.040,00 €
19	2016ΕΠ40100032	Βελτίωση - αποκατάσταση τμημάτων οδικού δικτύου Τ.Κ. Λαγανά - Ροδιάς - Λούκα - Αγνάντων - Βουλιαγμένης - Ανθώνα της Δ.Ε. Πηνειάς	543.060,00 €
20	2016ΕΠ40100036	Βελτίωση - αποκατάσταση τμημάτων οδικού δικτύου Τ.Κ. Περιστερίου - Δαφνιώτισσας Δ.Ε. Αμαλιάδας	470.000,00 €
21	2016ΕΠ40100035	Βελτίωση - αποκατάσταση τμημάτων οδικού δικτύου Τ.Κ. Σιμόπουλου - Μαζαρακίου - Λάττα - Αγραπιδοχωρίου - Σκλίβα Δ.Ε. Πηνειάς	582.550,00 €
22	2016ΕΠ40100005	Βελτίωση αγροτικής οδοποιίας Τ.Κ. Δήμου Ζαχάρως	490.000,00 €
23	2016ΕΠ40100012	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Κρυονέρι - Μυρώνια	178.000,00 €
24	2016ΕΠ40100020	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Νέα Φιγάλεια - Αγία Άννα	504.000,00 €
25	2016ΕΠ40100021	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Νέα Φιγάλεια - Μίνθη	867.000,00 €
26	2016ΕΠ40100013	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση δρόμου Πετράλωνα - Κράνα	362.000,00 €
27	2016ΕΠ40100009	Βελτίωση ποιότητας νερού	274.290,00 €
28	2016ΕΠ40100033	Βελτίωση τμήματος δρόμου προς Θίνες Παλαιοχωρίου	179.000,00 €
29	2016ΕΠ40100010	Επεκτάσεις ηλεκτροφωτισμού	550.000,00 €
30	2016ΕΠ40100011	Επισκευή - βελτίωση αγροτικής οδοποιίας σε Δ.Δ. Αρχαίας Ολυμπίας Φάση Β'	550.000,00 €
31	2016ΕΠ40100022	Επισκευή - βελτίωση αγροτικής οδοποιίας σε Δ.Δ. Αρχαίας Ολυμπίας Φάση Γ'	550.000,00 €
32	2016ΕΠ40100028	Επισκευή οδικού δικτύου Τ.Κ. Σίμιζας	305.000,00 €
33	2016ΕΠ40100004	Κατασκευή έργων αντιδιαβρωτικής προστασίας στα Τ.Δ. Αρτέμιδας, Χρυσοχωρίου, Μηλέας, Μίνθης, Σμέρνας, Καλλιδόνας, Λεπρεού και Ταξιαρχών Δήμου Ζαχάρως	544.727,02 €
34	2016ΕΠ40100015	Κατασκευή τοίχων αντιστήριξης δημοτικών πυρόπληκτων τοπικών διαμερισμάτων	508.000,00 €
35	2016ΕΠ40100027	Οδοποιία Τ.Κ. Δάφνης, Κεραμιδιάς, Κρυονερίου, Σαβαλίων Δήμου Ήλιδας	200.000,00 €
36	2016ΕΠ40100008	Οδός Αμπάρια - Μάτεσι Σέκουλα (τμήμα Παραποτάμιο προς Αρκαδία)	250.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ:			14.293.327,02 €

Ενταγμένα Έργα/Δράσεις στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας			
Α/Α	Κωδικός ΣΑΕΠ (ΠΑΕ)	Τίτλος Έργου/Δράσης	Π/Υ Ένταξης
1	2009ΕΠ76600000	Αλιευτικός καταφύγιο Αγίου Γεωργίου Λιχάδας Ν.Α. Εύβοιας	2.000.000,00 €
2	2009ΕΠ76600033	Αναπαλαίωση δημοτικής αγοράς Χαλκίδας	7.000.000,00 €
3	2009ΕΠ76600008	Αποκατάσταση οδού Ιστιαίας - Βούτα Ν.Α. Εύβοιας	2.500.000,00 €
4	2009ΕΠ76600016	Βελτίωση λιμένα Σκάλας Αταλάντης Ν.Α. Φθιώτιδας	1.400.000,00 €
5	2009ΕΠ76600032	Βελτίωση οδοποιίας Πρ. Επαρχίας Καρυστίας Ν.Α. Εύβοιας	3.500.000,00 €
6	2009ΕΠ76600014	Γέφυρα Κωσταλεξίου Ν.Α. Φθιώτιδας	2.400.000,00 €
7	2009ΕΠ76600024	Διασταύρωση Μαρμαρίου - Μαρμάρι Ν.Α. Εύβοιας	2.000.000,00 €
8	2009ΕΠ76600029	Διευθέτηση Άνω ρου Βοιωτικού Κηφισού Ν.Α. Βοιωτίας	2.000.000,00 €
9	2009ΕΠ76600003	Δρόμος Σαρκίни - Καταβόθρα Ν.Α. Ευρυτανίας	3.000.000,00 €
10	2009ΕΠ76600017	Επέκταση προβλήτα λιμανιού Αρκίτσας Ν.Α. Φθιώτιδας	1.000.000,00 €
11	2009ΕΠ76600030	Κατασκευή δράγματος στον Άγιο Χαράλαμπο Μώλου Ν.Α. Φθιώτιδας	4.300.000,00 €
12	2009ΕΠ76600015	Κατασκευή λιμενοδεξαμενών Ανθήλης και Ροδίτσας Ν.Α. Φθιώτιδας	9.000.000,00 €
13	2009ΕΠ76600031	Κατασκευή λιμενοδεξαμενής στο Γ.Δ. Παλιοκερασιάς Δήμου Εχιναιών Ν.Α. Φθιώτιδας	2.000.000,00 €
14	2009ΕΠ76600028	Κατασκευή ταμιευτήρα νερού και υπόγειου αρδευτικού δικτύου Δήμου Οπουντίων Ν.Α. Φθιώτιδας	1.000.000,00 €
15	2009ΕΠ76600013	Κόμβος Δροσιάς Ν.Α. Εύβοιας	1.500.000,00 €
16	2009ΕΠ76600010	Λιμάνι Μαρμαρίου Ν.Α. Εύβοιας	6.500.000,00 €
17	2009ΕΠ76600019	Οδός Αγδίνες - Παπάδες Ν.Α. Εύβοιας	2.000.000,00 €
18	2009ΕΠ76600022	Οδός Αταλάντη - Όρια Νομού Ν.Α. Φθιώτιδας	2.800.000,00 €
19	2009ΕΠ76600012	Οδός Βαρβαριάδα - Άγραφα - Ν.Α. Ευρυτανίας	12.000.000,00 €
20	2009ΕΠ76600020	Οδός Γλύφας - Φανός Ν.Α. Φθιώτιδας	3.200.000,00 €
21	2009ΕΠ76600004	Οδός Δερβενοχώρια - Όρια Νομού προς Ελευσίνα Ν.Ε. Βοιωτίας	7.000.000,00 €
22	2009ΕΠ76600006	Οδός Διασταύρωσης Διστόμου - Δαυλείας έως σύνορα Νομού - Ν.Α. Βοιωτίας	12.000.000,00 €
23	2009ΕΠ76600001	Οδός Δόμνιστα - Ρόσκα - Πάντα Βρέχει - Όρια Νομού - Ν.Α. Ευρυτανίας	9.000.000,00 €
24	2009ΕΠ76600002	Οδός Καστανιά - Πρόδρομος Ρόσκια Ν.Α. Ευρυτανίας	3.000.000,00 €
25	2009ΕΠ76600005	Οδός Νεοχωράκι - Τανάγρα Ν.Α. Βοιωτίας	13.000.000,00 €
26	2009ΕΠ76600023	Οδός Πλατάνα - Παραλία Κύμης Ν.Α. Εύβοιας	3.000.000,00 €
27	2009ΕΠ76600021	Παράκαμψη Λαμίας (ΤΕΛ - Καλύβια) Δήμου Λαμιαίων Ν.Α. Φθιώτιδας	3.300.000,00 €
28	2009ΕΠ76600007	Παράκαμψη Λουτρών Αιδηψού Ν.Α. Εύβοιας	7.000.000,00 €
29	2009ΕΠ76600018	Παράκαμψη Μαλεσίνας Ν.Α. Φθιώτιδας	4.500.000,00 €
30	2009ΕΠ76600027	Ταμιευτήρας ύδρευσης στη θέση "Μαύρη" Δ.Δ. Νεοχωρίου Δήμου Δομοκού και δίκτυο μεταφοράς νερού Ν.Α. Φθιώτιδας	9.000.000,00 €
ΣΥΝΟΛΟ:			141.900.000,00 €

Έργα/Δράσεις Ε.Α.Π Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης Π.Ε. Αρκαδίας (1997-2011)			
A/A	Πενταετής Ε.Α.Π.	Τίτλος Έργου/Δράσης	Ύψος Σύμβασης
1	3ο	Αγροτικός εξηλεκτρισμός κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στις Τ.Κ. του δήμου με σκοπό την αγροτική ανάπτυξη.	100.000,00 €
2	3ο	Ανακατασκευή Πεζοδρομίων Δ.Κ. Μεγαλόπολης	192.560,63 €
3	3ο	Αναπλάσεις Δ.Δ. Τρικολώνων	164.900,00 €
4	2ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. του Δήμου Γόρτυνος από διασταύρωση Καρύταινας μέχρι το Δημαρχείο	161.990,20 €
5	2ο	Αναπλάσεις Κοινοχρήστων Χώρων Δ. Δ. του Δήμου Φαλαισίας	135.015,00 €
6	2ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. Ανεμοδουρίου	9.829,40 €
7	2ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. Καμάρας	12.209,40 €
8	2ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. Φαλαισίας	9.829,40 €
9	1ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων του Δήμου Γόρτυνος	137.159,40 €
10	1ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων του Δήμου Μεγαλόπολης	264.123,26 €
11	1ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων του Δήμου Τρικολώνων	79.720,57 €
12	1ο	Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων του Δήμου Φαλαισίας	105.101,67 €
13	2ο	Αναπλάσεις Κοινοχρήστων Χώρων των Οικισμών Δήμου Μεγαλόπολης (Πλατεία Δ.Δ. Ισιώματος Καρυών)	57.229,88 €
14	2ο	Αναπλάσεις πλατείας Νικηταρά Τουρκολέκα	92.610,00 €
15	2ο	Ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. Ανεμοδουρίου	110.000,00 €
16	2ο	Ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. Καμάρας	173.788,43 €
17	2ο	Ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων Δ.Δ. Φαλαισίας	84.738,00 €
18	2ο	Ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων στο Δ.Δ. Σύρνας	81.483,71 €
19	3ο	Ανάπλαση Κοινοχρήστων Χώρων Τ.Δ. Σουλαρίου	30.000,00 €
20	3ο	Ανάπλαση Κοινοχρήστων Χώρων Τ.Δ. Φαλαισίας	22.705,97 €
21	2ο	Ανάπλαση περιβάλλοντα χώρου Ι.Μ. Παναγίας Καστανοχωρίου	40.000,00 €
22	2ο	Αναπλάση πλατείας Εθνικής Αντίστασης Μεγαλόπολης	80.000,00 €
23	2ο	Ανάπλαση πλατείας Νικηταρά (ηλεκτροφωτισμός)	6.069,00 €
24	2ο	Ανάπλαση πλατείας Πολυβίου	128.728,30 €
25	2ο	Ανάπλαση πλατειών και κοινοχρήστων χώρων των Δ.Δ. του Δήμου Τρικολώνων (οικ. Ψαρίου)	260.834,21 €
26	2ο	Ανάπλαση του χώρου στα στενά του Αγ. Αθανασίου που βρίσκεται στον οικισμό Στρογγυλό Δ.Δ. Κωτιλίου	44.348,38 €
27	1ο	Ανασκαφικές εργασίες για την εκπόνηση Μελέτης συντήρησης και ανάδειξης του Κάστρου της Καρύταινας.	58.694,06 €
28	3ο	Ανέγερση Νέου Δημαρχείου Μεγαλόπολης	555.398,82 €
29	2ο	Αντικατάσταση δικτύου ύδρευσης αμιαντοσωλήνων στο Δ.Δ. Γιανναίων	24.753,76 €
30	3ο	Αξιοποίηση - Ανάδειξη - Προσπελασιμότητα Κάστρου Γαρδικίου Τ.Δ. Χειράδων	367.938,49 €

31	1ο	Αξιοποίηση και Διαχείριση των πηγών του Ευρώτα	30.471,25 €
32	2ο	Από Γέφυρα Μπαρμπουτσάνας προς Εκκλησούλα – Τρίλοφο – Σύρνα – Παύλια – Ελληνικό.	43.915,15 €
33	2ο	Από Ε. Ο. Μεγαλόπολης – Καλαμάτας προς Περιβόλια – Ρούτσι – Βουτσαρά – Γραικού – Σκορτσινού.	14.524,74 €
34	2ο	Από Ε. Ο. Μεγαλόπολης – Καλαμάτας προς Χειράδες	14.694,70 €
35	2ο	Από Ε. Ο. Μεγαλόπολης – Καλαμάτας προς Χράνους.	14.698,81 €
36	2ο	Αποκατάσταση βατότητας δρόμου από γέφυρα Μπαρμπουτσάνας προς Εκκλησούλα - Τρίλοφο - Παύλια και Λυκόχια	155.000,00 €
37	1ο	Αποκατάσταση βατότητας τμήματος του δρόμου Ακοβος - Ορια Νομού	16.165,04 €
38	1ο	Αποκατάσταση βατότητας τμήματος του δρόμου Βάγγου - Καράτουλα	13.488,26 €
39	1ο	Αποκατάσταση βατότητας τμήματος του δρόμου Βουτσαρά - Πετρίνα	21.593,49 €
40	3ο	Αποκατάσταση Βατότητας του Επαρχιακού Δρόμου από Γούπατα προς Ακοβο.	168.811,19 €
41	2ο	Αποκατάσταση εγκατελειμένου δημοτικού λατομείου αδρανών υλικών στη θέση “Νταμικό” Τ.Δ. Λεονταρίου	14.272,40 €
42	3ο	Αποκατάσταση καθίζησης στο Δρόμο Σαρακίни - Παλαιόκαστρο	58.200,00 €
43	1ο	Αποπεράτωση - Ολοκλήρωση έργων κοινωνικής ανταπόδοσης ΔΕΗ της Διετίας 1996-97	206.148,63 €
44	2ο	Αποπεράτωση ανάπλασης περιβάλλοντα χώρου Αγίου Παντελεήμονα Τ.Δ. Νεοχωρίου	56.858,82 €
45	3ο	Αποπεράτωση δικτύου ύδρευσης με κατασκευή δεξαμενής Τ.Κ. Καρύταινας	71.949,16 €
46	3ο	Αποπεράτωση Δικτύων Ύδρευσης Τ.Δ. Κυπαρισίων – Κατσιμπαλη – Ζώνης με Κατασκευή Δεξαμενών	104.709,76 €
47	3ο	Αποπεράτωση δικτύων ύδρευσης με κατασκευή δεξαμενής Τ.Δ. Καρύταινας	26.701,79 €
48	1ο	Αποπεράτωση δρόμου από Δυρράχι έως τον κεντρικό δρόμο προς Νεοχώρι Φαλαισίας.	20.542,92 €
49	3ο	Άρση Επικινδυνότητας Ε.Ο. Τρίπολης – Καλαμάτας στα Όρια της Π.Ε. Αρκαδίας	46.617,23 €
50	1ο	Άρση επικινδυνότητας του δρόμου Απιδίτσα – Ίσαρι – Βάστα	44.000,00 €
51	1ο	Άρση επικινδυνότητας του δρόμου Άνω Γιανναίοι - Δυρράχι	20.542,92 €
52	1ο	Ασφαλτικός τάπητας για την ολοκλήρωση της άρσης επικινδυνότητας του δρόμου Άνω Γιανναίοι - Δυρράχι.	21.617,01 €
53	2ο	Ασφαλτοστρώσεις δημοτικών δρόμων	383.177,88 €
54	2ο	Ασφαλτόστρωση δρόμου από διασταύρωση Καρύταινας προς Ελληνικό - Στεμνίτσα	14.688,05 €
55	1ο	Ασφαλτόστρωση κεντρικού δρόμου Δημοτικού Διαμερίσματος Ζώνης του Δήμου Γόρτυνος	21.599,41 €
56	2ο	Ασφαλτόστρωση περιφερειακού δρόμου Χράνων	28.706,85 €
57	1ο	Ασφαλτόστρωση τελευταίου τμήματος δρόμου από Αρχαιότητες Λυκόσουρας προς Αρχαιολογικό Χώρο Λυκαίου Όρους	22.668,52 €

58	2ο	Ατμοσφαιρική ρύπανση και διερεύνηση της κατά αιτία θνησιμότητας στους κατοίκους της περιοχής που γειτνιάζει με τον ΑΗΣ Μεγαλόπολης.	14.000,00 €
59	2ο	Αύξηση βοσκοικανότητας των βοσκοτόπων του Δήμου Τρικολώνων (Δ.Δ. Σύρνας)	10.866,02 €
60	1ο	Βελτίωση - συντήρηση του δρόμου Πετρίνα – Σκορτσινός (Πηγές Ευρώτα)	55.444,87 €
61	2ο	Βελτίωση – διάνοιξη αγροτοδασικού δρόμου Τ.Δ. Τουρκολέκα – θέση Βενετιά	3.570,00 €
62	1ο	Βελτίωση – συντήρηση του δρόμου Δυρράχι – Μονή Ρεκίτσας (Ανάπλαση χώρου Ι.Μ. Ρεκίτσας)	116.021,25 €
63	2ο	Βελτίωση - συντήρηση του δρόμου Καρύταινα - Ατσίχολος - Βλαχώραπη - Σαρακίни.	115.831,54 €
64	2ο	Βελτίωση - συντήρηση του δρόμου Καρύταινα - Ατσίχολος - Βλαχώραπη - Σαρακίни.	254.863,10 €
65	2ο	Βελτίωση - συντήρηση του δρόμου Λεοντάρι - Πετρίνα - Σκορτσινός (Πηγές Ευρώτα)	130.910,36 €
66	1ο	Βελτίωση ασφαλτοτάπητα δρόμου από Ε.Ο. προς Χειράδες.	18.831,51 €
67	1ο	Βελτίωση ασφαλτοτάπητα δρόμου από Ε.Ο. προς Χράνους.	21.599,41 €
68	3ο	Βελτίωση Βατότητας και Ασφαλτόστρωση Οδού από Απιδίτσα προς Μονάδα ΔΕΗ (Θέση Παρασποριά) από Ε.Ο. Μεγαλόπολης - Ίσαρη	73.338,20 €
69	1ο	Βελτίωση δασικού – τουριστικού δρόμου Μονή Μπούρα – Μονή Αμπελάκι – Μονή Ρεκίτσας – Νεοχώρι	103.227,06 €
70	2ο	Βελτίωση δασικού τουριστικού δρόμου Μονή Μπούρα - Μονή Αμπελάκι - Μονή Ρεκίτσας	116.362,10 €
71	1ο	Βελτίωση δρόμου από Γέφυρα Μπαρπουτσάνας - Εκκλησούλα – Τρίλοφος – Παύλια – Σύρνα -Ελληνικό	227.564,55 €
72	3ο	Βελτίωση δρόμου από Ε.Ο. Τρίπολης – Μεγαλόπολης προς Μαλλωτά- Ραψωμάτη- Περιβόλια	179.301,26 €
73	1ο	Βελτίωση δρόμου και ασφαλτόστρωση από Απιδίτσα προς Ισαρι.	21.546,43 €
74	2ο	Βελτίωση δρόμου Καμποχώρι - Καμάρα - Δυρράχι	253.493,10 €
75	3ο	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση οδικών αξόνων του Δήμου Μεγαλόπολης	325.872,99 €
76	3ο	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση οδικών αξόνων του Δήμου Φαλαισίας	238.630,18 €
77	3ο	Βελτίωση και ασφαλτόστρωση του δρόμου Πάπαρη - Σκορτσινού - Λεοντάρι	158.517,00 €
78	1ο	Βελτίωση και επέκταση του υπάρχοντος οδικού δικτύου πρόσβασης στο χώρο της Αγ. Θεοδώρας (Μεγαλόπολη – Ανθοχώρι – Απιδίτσα – Αγ. Θεοδώρα)	306.425,88 €
79	3ο	Βελτίωση και Συντήρηση κατά Τμήματα του Δρόμου Μεγαλόπολη – Κ. Καρνές – Καστανοχώρι	109.517,76 €
80	3ο	Βελτίωση και Συντήρηση κατά Τμήματα του Οδικού Δικτύου α) Περιβόλια - Ρούτσι – Ανεμοδούρι προς Παλαιά Ε.Ο. Τρίπολης - Μεγαλόπολης β) Δυρράχι – Νεοχώρι και γ) Τουρκολέκα – Όρια Νομού	302.379,69 €
81	2ο	Βελτίωση οδικών προσβάσεων Απιδίτσα - Λυκόσουρα - Λύκαιο	252.757,67 €
82	1ο	Βελτίωση οδικών προσβάσεων στους αρχαιολογικούς χώρους Λυκαίου και Λυκοσούρας (Απιδίτσα – Λυκοσούρα – Λύκαιο)	152.183,51 €

83	2ο	Βελτίωση οδού Αγίας Ελένης – Κωτίλιο – Αρχαιολογικός Χώρος Λυκαίου (Α' τμήμα)	591.500,94 €
84	3ο	Βελτίωση οδών πρόσβασης και εργασίες ανάπλασης χώρων Ιερών Μονών & εκκλησιών λεκανοπεδίου για την τουριστική προβολή τους	378.000,00 €
85	3ο	Βελτίωση Περιφερειακής Οδού Τ.Δ. Βάστα	48.564,63 €
86	1ο	Βελτίωση υποδομών αρχαιολογικών χώρων Λυκοσούρας και Λυκαίου	253.559,25 €
87	2ο	Γενική μελέτη ανάπλασης Τ.Δ. Ανεμοδουρίου	3.724,70 €
88	2ο	Γενική μελέτη ανάπλασης Τ.Δ. Φαλαισίας	3.724,70 €
89	2ο	Δημιουργία αθλοπαιδιών	133.306,22 €
90	2ο	Δημιουργία χώρου εστίασης και αναψυχής στο Δ.Δ. Σύρνας	207.000,00 €
91	2ο	Διαμόρφωση χώρων Δασικής Αναψυχής	104.158,94 €
92	1ο	Διάνοιξη - βελτίωση δρόμου Ανω Καρυές προς Αγιο Δημήτριο.	8.560,73 €
93	2ο	Διασταύρωση από Βρυσούλες προς Ραψωμάτι - Μαλλωτά	14.819,32 €
94	2ο	Διασταύρωση οδικού άξονα Ελληνικό - Σύρνα - Παλαμάρι προς Στεμνίτσα	13.948,99 €
95	1ο	Δράσεις / έργα για την αύξηση της βοσκοϊκανότητας των βοσκοτόπων Δήμου Γόρτυνος	29.886,59 €
96	1ο	Δράσεις / έργα για την αύξηση της βοσκοϊκανότητας των βοσκοτόπων Δήμου Μεγαλόπολης	113.556,85 €
97	1ο	Δράσεις / έργα για την αύξηση της βοσκοϊκανότητας των βοσκοτόπων Δήμου Τρικολώνων	42.767,38 €
98	1ο	Δράσεις / έργα για την αύξηση της βοσκοϊκανότητας των βοσκοτόπων Δήμου Φαλαισίας	58.523,84 €
99	1ο	Δρόμος Παραδείσια – Ελληνίτσα – Τουρκολέκα – Όρια Νομού	146.747,79 €
100	3ο	Επέκταση Αποχετευτικού Τ.Δ. Μεγαλόπολης	295.366,31 €
101	1ο	Επέκταση δικτύου και Ηλεκτροδότηση του Ι. Ν. Αγίας Θεοδώρας Χράνων	32.141,38 €
102	1ο	Επέκταση φωτισμού Δημοτικών Διαμερισμάτων Δήμου Τρικολώνων	32.771,34 €
103	2ο	Επιδημιολογική διερεύνηση συμπτώματο λογίας από το αναπνευστικό σε παιδιά των περιοχών που γειτνιάζουν στον ΑΗΣ Μεγαλόπολης.	14.500,00 €
104	2ο	Επιδημιολογική διερεύνηση συμπτωματολογίας από το αναπνευστικό σε δείγμα εργαζομένων και κατοίκων της περιοχής της Μεγαλόπολης.	14.500,00 €
105	1ο	Επισκευή - συντήρηση κτιρίου Δημοτικού Σχολείου Καρυταίνης	13.439,70 €
106	1ο	Επισκευή και συντήρηση δρόμου από Πύλη Θωκνίας έως και Κάτω Καρυές	22.016,58 €
107	1ο	Επιχειρησιακό σχέδιο δράσης για την Αγροτική ανάπτυξη - Μελέτη αναδιάρθρωσης και βελτίωσης της αποδοτικότητας της γεωργικής παραγωγής του λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης	86.573,73 €
108	2ο	Επιχορήγηση Αθλητικών Σωματείων Δήμου Μεγαλόπολης	120.000,00 €
109	3ο	Έργα Αντιπλημμυρικής Προστασίας στα Τ.Δ. του Δήμου Φαλαισίας	82.623,82 €
110	1ο	Έργα αποχέτευσης Δήμου Μεγαλόπολης	117.387,09 €
111	1ο	Έργα ύδρευσης Δήμου Γόρτυνος	41.447,28 €
112	1ο	Έργα ύδρευσης Δήμου Τρικολώνων	48.154,78 €

113	1ο	Έργα ύδρευσης Δήμου Φαλαισίας α) Ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις εξοπλισμού της γεώτρησης Βρυόρεμα (20 εκατ.)	101.629,85 €
114	2ο	Έργα ύδρευσης στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Φαλαισίας	196.247,39 €
115	2ο	Εργασίες αποκατάστασης ζημιών ασφαλτοτάπητα του επαρχιακού οδικού δικτύου Δήμου Φαλαισίας	159.648,28 €
116	3ο	Εργασίες βελτίωσης & κατασκευή ηλεκτροφωτισμού της εισόδου Δήμου Μεγαλόπολης επί της Ε.Ο. Τρίπολης - Μεγαλόπολης	268.035,84 €
117	2ο	Εργασίες βελτίωσης Σταδίου - Αθλητικού Κέντρου Μεγαλόπολης	366.000,00 €
118	2ο	Εργασίες διάνοιξης του επαρχιακού δρόμου Άνω Καρυές - Κουρουνιού	55.000,00 €
119	2ο	Εργασίες συντήρησης του επαρχιακού δρόμου Άκοβος - Λεπτίσι - Δυρράχι	143.000,00 €
120	2ο	Εργασίες συντήρησης του επαρχιακού δρόμου Ατσίχολος - Βλαχόραπτη	14.817,23 €
121	2ο	Εργασίες συντήρησης του επαρχιακού δρόμου Βλαχόραπτη - Σαρακίσι	14.817,07 €
122	2ο	Εργασίες συντήρησης του επαρχιακού δρόμου Καρύταινα - Ατσίχολος	14.791,32 €
123	3ο	Εργαστηριακές - Εδαφομηχανολογικές Αναλύσεις Κατολίσθησης στο Τ.Δ. Μακρυσίου	45.000,00 €
124	1ο	Έργο Συντήρησης - Βελτίωσης Επαρχιακού Δικτύου Λεκ. Μεγαλόπολης έως 24-10-2001	337.490,83 €
125	1ο	Έρευνα δημιουργίας Ορυκτολογικού - Ιστορικού Οικομυσείου στην περιοχή των αγόνων της Δ.Ε.Η. στο Λεκανοπέδιο Μεγαλόπολης και ειδικότερα στην περιοχή της Αρχαίας Τραπεζούντας	1.485,61 €
126	3ο	Ερευνητικές Εργασίες Γεωλογικού Ρήγματος στον Ορεινό όγκο Βίγλες, θέση Τσαποϊτικά.	45.000,00 €
127	2ο	Εσωτερική οδοποιία Δημοτικών Διαμερισμάτων Δήμου Τρικολώνων (Δ.Δ. Παύλιας)	12.200,00 €
128	3ο	Εφαρμογή Μελέτης "Οργάνωση Κυκλοφορίας και Στάθμευσης Πόλης της Μεγαλόπολης"	300.000,00 €
129	1ο	Ηλεκτροδότηση Δημοτικού Διαμερίσματος Σουλίου	6.423,77 €
130	1ο	Ηλεκτροδότηση Ιεράς Μονής Καλαμίου	15.841,47 €
131	3ο	Ηλεκτροφωτισμός Κοινοχρήστων Χώρων, Πλατειών, Αναπλάσεις Παιδικές Χαρές στα Πληττόμενα Τοπικά Διαμερίσματα του Δήμου	100.542,53 €
132	2ο	Καρύταινα - Ατσίχολο - Βλαχόραπτη - Σαρακίσι - Παλαιόκαστρο.	120.518,12 €
133	3ο	Κατασκευή Αίθουσας Πολλαπλών Χρήσεων στο Τ.Δ. Πλάκας του Δήμου	155.835,69 €
134	2ο	Κατασκευή γηπέδου ποδοσφαίρου 5X5 στο Δ.Δ. Καμάρας	77.134,84 €
135	2ο	Κατασκευή γηπέδου ποδοσφαίρου 5X5 Τ.Δ. Τουρκολέκα	84.693,14 €
136	3ο	Κατασκευή Δεξαμενής Ύδρευσης Τ.Δ. Αναβρυτού	24.022,20 €
137	3ο	Κατασκευή Δεύτερης Δεξαμενής Ύδρευσης Τ.Δ. Δυρραχίου	36.086,38 €
138	3ο	Κατασκευή Νέου Δικτύου Ύδρευσης στο Τ.Δ. Ίσαρη	168.969,25 €
139	3ο	Κατασκευή Παλαιοντολογικού Πάρκου και Εκθεσιακών χώρων στο Ίσιωμα Καρυών	503.791,64 €
140	3ο	Κατασκευή Πεζόδρομου Τ.Δ. Καμάρας	48.870,13 €
141	3ο	Κατασκευή Τοίχων Αντιστήριξης για Αντιπλημμυρική Προστασία στα Τ.Δ. του Δήμου Φαλαισίας	103.808,97 €
142	2ο	Κοπή κλαδιών και θάμνων στο Επαρχιακό Δίκτυο Μεγαλόπολης	12.690,44 €

143	2ο	Κοπή κλαδιών και θάμνων στο Επαρχιακό Δίκτυο Μεγαλόπολης	11.334,64 €
144	2ο	Κοπή κλαδιών και θάμνων στο Επαρχιακό Δίκτυο Μεγαλόπολης	14.489,42 €
145	1ο	Μελέτες οδικών έργων	255.044,78 €
146	1ο	Μελέτη απαιτούμενων υποδομών και οργάνωσης και διαχείρισης των βοσκοτόπων Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης	44.020,54 €
147	1ο	Μελέτη για αρδευτικά έργα κάμπου Καρύταινας από πηγάδι Νο 7 της ΔΕΗ.	155.827,48 €
148	1ο	Μελέτη για τη δημιουργία δασικού – θηρευτικού πάρκου	29.347,03 €
149	1ο	Μελέτη για την έρευνα δημιουργίας Πειραματικού Αγροκτήματος και Σταθμού Μελέτης για την ανάπτυξη νέων καλλιεργειών στα αποδιδόμενα εδάφη από τη ΔΕΗ.	138.517,98 €
150	1ο	Μελέτη για την εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων α) για παραγωγή βιολογικών προϊόντων (κυρίως ελαιολάδου) β) για καλλιέργεια αρωματικών φυτών γ) για νέες προωθούμενες καλλιέργειες.	121.203,23 €
151	1ο	Μελέτη διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων του λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης (Υδρευσης – άρδευσης - Δημιουργία φραγμάτων, κ.λ.π.)	88.041,09 €
152	1ο	Μελέτη διαχείρισης των απορριμμάτων Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης	58.694,06 €
153	1ο	Μελέτη διευθέτησης της κοίτης των χειμάρρων του Λεκανοπεδίου Μεγ/λης	96.066,43 €
154	1ο	Μελέτη εκπόνησης ειδικού αναπτυξιακού προγράμματος (ΕΑΠ) για την περιοχή του Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης.	51.944,24 €
155	1ο	Μελέτη ήπιας τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής Μεγαλόπολης	29.347,03 €
156	1ο	Μελέτη οργάνωσης παρακολούθησης, και αξιολόγησης της εφαρμογής του ΕΑΠ	73.367,57 €
157	1ο	Μελέτη σκοπιμότητας επέκτασης του Σιδηροδρομικού δικτύου προς τις Μονάδες ΔΕΗ για μεταφορά τέφρας και πετρελαίου	29.347,03 €
158	1ο	Μετατόπιση στύλων της ΔΕΗ που ενδίδονται επί του δρόμου Ίσαρη - Βάστα - Αγία Θεοδώρα.	15.384,01 €
159	1ο	Μετατόπιση στύλων του ΟΤΕ που ενδίδονται επί του δρόμου Ίσαρη - Βάστα - Αγία Θεοδώρα και ειδικότερα στα τμήματα α) Ισαρι - Χρούσα - Πετροβούνι και β) Ισαρι - Βάστα	8.048,87 €
160	2ο	Ξενώνας Βάστα	60.484,81 €
161	2ο	Ξενώνας Ισιώματος	28.000,00 €
162	2ο	Ξενώνας Τουρκολέκα	10.000,00 €
163	3ο	Οδικός Άξονας στα Πληττόμενα Τοπικά Διαμερίσματα, από Διασταύρωση Ε.Ο. Μεγαλόπολης - Ανδρίτσαινας προς Μαυριά - Κυπαρίσσια - Κουρουνιού	150.000,00 €
164	1ο	Οδοποιία από Αρχαία Γόρτυνα προς Ι.Μ. Προδρόμου	21.567,05 €
165	3ο	Οδοποιία Ασφαλτόστρωση στα Τ.Δ. Ζώνη προς Τρίλοφο - Καλυβάκια	98.852,63 €
166	3ο	Οδοποιία Ασφαλτόστρωση στα Τ.Δ. Κωτίλιου - - Παλάτου	119.247,42 €
167	2ο	Οδοποιία Ελληνικό - Αρχαία Γόρτυς - Ιερά Μονή Προδρόμου	73.000,00 €
168	2ο	Οδοποιία Καλύβια - Βιδώνι του Δήμου Τρικολώνων	143.930,00 €
169	2ο	Οδοποιία Παύλια - Παλαμάρι - Ζώνη	136.818,33 €
170	3ο	Οδοποιία στα Τ.Δ. Ζώνη προς Τρίλοφο, Καλυβάκια, Κωτίλιο - Παλάτου.	143.000,00 €
171	3ο	Οδοποιία Τοπικού Διαμερίσματος Μεγαλόπολης	276.197,42 €

172	3ο	Οδοποιία Τοπικών Διαμερισμάτων Δήμου Μεγαλόπολης	360.395,06 €
173	3ο	Οικιστική Αναβάθμιση Τ.Κ. Δυρραχίου	141.000,00 €
174	3ο	Ολοκλήρωση – Βελτίωση Οδικού Άξονα από Διασταύρωση Ε.Ο. Τρίπολης – Καλαμάτας προς Χωρέμι – Ίσαρη – Αγ. Θεοδώρα	119.138,22 €
175	1ο	Ολοκλήρωση αποκατάστασης βατότητας τμήματος του δρόμου Ακοβος - Όρια Νομού	40.479,58 €
176	1ο	Ολοκλήρωση βατότητας τμήματος του δρόμου Βουτσαρά - Πετρίνα.	21.590,04 €
177	1ο	Ολοκλήρωση επισκευής και συντήρησης δρόμου από Πύλη Θωκνίας έως και Κάτω Καρυές	27.580,44 €
178	1ο	Ολοκλήρωση και αποκατάσταση ασφαλτοτάπητα στο δρόμο Απιδίτσα – Διασταύρωση Λυκόσουρας	20.542,55 €
179	3ο	Ολοκλήρωση Περιφερειακής οδού Τ.Δ. Βάστα	23.396,73 €
180	1ο	Ολοκλήρωση συντήρησης – βελτίωσης του τεχνικού έργου αποκατάστασης οχετού του δρόμου από Χωρέμι έως Γέφυρα Αλφειού –Τραχειά.	27.596,67 €
181	1ο	Ολοκλήρωση φωτισμού – ηλεκτροδότησης του δρόμου από Πύλη Ψαθίου έως Περιφερειακό δρόμο.	11.599,56 €
182	1ο	Πεζοδρόμηση και φωτισμός δρόμου από Πύλη Ψαθίου έως Περιφερειακό δρόμο	22.953,50 €
183	2ο	Πολιτιστικές εκδηλώσεις Δ.Δ. Δήμου Τρικολώνων	59.089,98 €
184	2ο	Πολιτιστικό κέντρο - Ξενώνας Λεονταρίου	30.000,00 €
185	2ο	Προέκταση Δημοτικού Φωτισμού Δ.Δ. Δήμου Τρικολώνων	119.790,88 €
186	2ο	Προέκταση δημοτικού φωτισμού Δ.Δ. Δήμου Τρικολώνων (Φωτιστικοί παρόδιοι ιστοί Στεμνίτσας, Ψαρίου, Παύλιας, Καλυβακίων	100.000,00 €
187	3ο	Συνέχιση βελτίωσης και ασφαλτόστρωσης του δρόμου Καρύταινα - Σαρακίни - Παλαιόκαστρο - Ριζοσπηλιά	168.485,46 €
188	2ο	Σύνταξη μελετών για το Δήμο Γόρτυνος	43.558,06 €
189	2ο	Συντήρηση – Ανάδειξη δημοτικών κτιρίων Τ.Δ. Φαλαισίας	3.570,00 €
190	2ο	Συντήρηση – Ανάδειξη Κάστρου Λεονταρίου	11.900,00 €
191	2ο	Συντήρηση – Ανάδειξη Κάστρου Χελμού	11.900,00 €
192	2ο	Συντήρηση – Ανάδειξη Κάστρου Ωριάς	11.900,00 €
193	2ο	Συντήρηση – Ανάδειξη πρώην Δημοτικού Σχολείου Ανεμοδουρίου	3.570,00 €
194	2ο	Συντήρηση - αποκατάσταση δικτύων ύδρευσης - αποχέτευσης Δ. Δ. Δήμου Γόρτυνος (Αντικατάσταση εσωτερικού και εξωτερικού δικτύου ύδρευσης Δ.Δ. Κωτιλίου)	151.521,27 €
195	2ο	Συντήρηση - βελτίωση - επισκευή βατότητας του δρόμου Γιανναίοι - Ακοβος - Λεπτίни - Δυρράχι	50.436,54 €
196	1ο	Συντήρηση - βελτίωση δρόμου από Χωρέμι έως Γέφυρα Αλφειού (Τραχειά).	21.599,41 €
197	1ο	Συντήρηση - βελτίωση δρόμου Ποταμιά - Τουρκολέκα	21.591,49 €
198	1ο	Συντήρηση - επισκευή ασφαλτοτάπητα δρόμου Παραδείσια - Ελληνίτσα.	21.129,03 €
199	2ο	Συντήρηση - επισκευή γέφυρας ποταμού Βελιγοστή στη θέση Διπόταμο	23.323,56 €
200	1ο	Συντήρηση – επισκευή και διαπλάτυνση του δρόμου Δυρράχιο – Λεπτίни - Ακοβος – Γιανναίοι	110.740,85 €
201	2ο	Συντήρηση - επισκευή οδικής γέφυρας ποταμού Ξερίλα Λεονταρίου	23.123,82 €
202	2ο	Συντήρηση - επισκευή οδικού δικτύου των Οικισμών Δήμου Μεγαλόπολης	358.147,64 €

203	1ο	Συντήρηση – επισκευή του εσωτερικού δικτύου του Δήμου Γόρτυνος.	38.975,06 €
204	1ο	Συντήρηση – επισκευή του εσωτερικού δικτύου του Δήμου Μεγαλόπολης.	106.037,87 €
205	1ο	Συντήρηση – επισκευή του εσωτερικού δικτύου του Δήμου Τρικολώνων.	41.844,18 €
206	1ο	Συντήρηση – επισκευή του εσωτερικού δικτύου του Δήμου Φαλαισίας.	49.750,43 €
207	2ο	Συντήρηση ανάδειξη Κάστρου Λεονταρίου	80.000,00 €
208	2ο	Συντήρηση ανάδειξη Κάστρου Χελμού	40.740,00 €
209	2ο	Συντήρηση ανάδειξη Κάστρου Ωριάς	50.000,00 €
210	1ο	Συντήρηση ασφαλτοτάπητα δρόμου από Αερογέφυρα Τριποτάμου προς Ε.Ο.	21.599,39 €
211	3ο	Συντήρηση Δημοτικού Σχολείου Τ.Δ. Σκορτσινού	11.214,17 €
212	1ο	Συντήρηση δρόμου από Γέφυρα Τριποτάμου έως Απιδίτσα.	94.255,52 €
213	2ο	Συντήρηση δρόμου από Ε.Ο. Μεγαλόπολης - Ανδρίτσαινας προς Ζώνη - Παλαμάρι	14.609,15 €
214	2ο	Συντήρηση δρόμου από Ε.Ο. Μεγαλόπολης - Καλαμάτας προς Περιβόλια - Ρούτσι - Βουτσαρά - Γραϊκού - Σκορτσινού	106.810,13 €
215	1ο	Συντήρηση δρόμου από Ελληνικό προς Αρχαία Γόρτυνα (Κατασκευή τοίχου αντιστήριξης)	21.245,19 €
216	2ο	Συντήρηση δρόμου από την επαρχιακή οδό Λεονταρίου - Πετρίνας προς Δ.Δ. Φαλαισίας	25.092,70 €
217	2ο	Συντήρηση επαρχιακής οδού από Ε. Ο. Τρίπολης - Καλαμάτας προς Ισαρι.	131.573,09 €
218	2ο	Συντήρηση επαρχιακού δικτύου από Ελληνικό προς Στεμνίτσα	14.700,00 €
219	2ο	Συντήρηση επαρχιακού δρόμου Σουλάρι - Βουτσαρά - Ανεμοδούρι	14.834,64 €
220	3ο	Συντήρηση και Βελτίωση Εθνικής Οδού Μεγαλόπολης - Καρύταινας	663.911,70 €
221	3ο	Συντήρηση και Βελτίωση Εθνικής Οδού Μεγαλόπολης - Καρύταινας - Όρια Νομού - Ανδρίτσαινας	1.082.073,41 €
222	3ο	Συντήρηση και Βελτίωση του Δρόμου Διασταύρωση Καρύταινας - Ελληνικού προς Ελληνικό - Στεμνίτσα (Διασταύρωση Χρυσοβιτσίου)	304.337,69 €
223	3ο	Συντήρηση και Βελτίωση του Δρόμου Καρύταινα - Σαρακίни - Παλαιόκαστρο - Ριζοσπηλιά	267.550,15 €
224	1ο	Συντήρηση ξενώνων των οικισμών του Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης	76.146,18 €
225	3ο	Συντήρηση Ποτίστρων και Κατασκευή Νέων για την Ενίσχυση του Ζωικού Κεφαλαίου Τ.Κ. Χειράδων και Βάγγου	33.913,50 €
226	3ο	Συντήρηση της Οδού Ελληνικό - Στεμνίτσα	142.201,94 €
227	3ο	Συντήρηση του Δρόμου από Διασταύρωση Επαρχιακής Οδού Καρύταινας - Ατσίχολο – Βλαχόραπτη – Σαρακίни προς Μάρκου, Τμήμα Μάραθα (Βλαχόραπτη) - Μάρκου	115.132,17 €
228	3ο	Συντήρηση του δρόμου Λεύκτρου- Σουλάρι	84.226,02 €
229	3ο	Συντήρηση, Στερέωση, Αναστήλωση, Αποκατάσταση, Προστασία και Ανάδειξη του Αρχαίου Θεάτρου και Αγοράς Μεγαλόπολης και του Ιερού της Δέσποινας στη Λυκόσουρα Ν.Αρκαδίας – Αποκατάσταση και Ανάδειξη Αρχαίου Θεάτρου της Μεγαλόπολης- Αρχαίο Θέατρο Μεγαλόπολης	500.000,00 €

230	2ο	Τηλεθέρμανση Μεγαλόπολης	3.711.717,03 €
231	3ο	Τηλεθέρμανση - Παραγωγή Βιομάζας	500.000,00 €
232	1ο	Τηλεθέρμανση Μεγαλόπολης με συμπαραγωγή από τον ΑΗΣ – ΔΕΗ και με βιομάζα	1.803.100,96 €
233	1ο	Τμήμα Λεοντάρι - Ποταμιά - Καμάρα - Δυρράχι - Νεοχώρι	193.036,09 €
234	1ο	Τμήμα Λεύκτρο - Λεοντάρι - Ποταμιά	218.807,27 €
235	2ο	Τμήμα της Επαρχιακής οδού από Λεοντάρι προς Πέτρινα - Σκορτσινού - όρια Δήμου Φαιαίσιδας.	44.433,79 €
236	2ο	Τοποθέτηση πινακίδων σήμανσης στο οδικό δίκτυο	14.476,67 €
237	2ο	Τοποθέτηση πινακίδων σήμανσης στο οδικό δίκτυο	14.428,67 €
238	3ο	Τοποθέτηση Σηθαιών Ασφαλείας στους Οδικούς Άξονες και Γέφυρες Λεκανοπεδίου Μεγαλόπολης	139.929,00 €
239	1ο	Τουριστική αξιοποίηση Μονής Παναγίας Καστανοχωρίου	114.253,85 €
240	1ο	Τουριστική αξιοποίηση των πηγών του Ευρώτα	120.883,23 €
ΣΥΝΟΛΟ:			31.069.458,49 €